

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ
ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2008

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ
ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Μαγδαληνής-Μαρίας Ρεπούσκου

Επιβλέπουσα καθηγήτρια
Αικατερίνη Γιαννουκάκου

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2008

Ευχαριστίες

Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 2007 – 2008 στον τομέα της βιβλιοθηκονομίας. Ως σπουδάστρια του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτριά μου κα. Αικατερίνη Γιαννουκάκου για την ανάθεση του θέματος, την αρωγή της κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας, όπου με συμβούλεψε και με στήριξε οποιαδήποτε στιγμή χρειάστηκα την ανάγκη της και την ουσιαστική συμβολή της στην επίτευξη του τελικού αποτελέσματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ολόψυχα την αδελφή μου, Νατάσα, η οποία στάθηκε δίπλα μου κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της εργασίας, δίνοντάς μου απλόχερα πολύτιμη βοήθεια με τις γνώσεις που κατέχει στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές αλλά κυρίως για την παρότρυνσή της και την ψυχολογική στήριξη που μου πρόσφερε τις δύσκολες στιγμές.

Τέλος, ιδιαίτερος ευχαριστώ τους γονείς μου που με στήριξαν ηθικά και οικονομικά τα τέσσερα χρόνια των σπουδών μου και που μου έδωσαν τη δυνατότητα να καταρτιστώ σε αυτόν τον τομέα.

Περίληψη

Σε μια εποχή που το Διαδίκτυο χαρακτηρίζεται ως το πρωτεύον μέσο επικοινωνίας, οι βιβλιοθήκες καλούνται να παρέχουν ασφαλή και ποιοτική πρόσβαση σε αυτό και τις υπηρεσίες του χωρίς παράλληλα να καταπατούν τα δικαιώματα των χρηστών για ελεύθερη έκφραση, πληροφόρηση και γνώση. Πέρα όμως από τον πλούτο πληροφοριών που μπορούν να αντληθούν από το Διαδίκτυο, υπάρχει επίσης ένας μεγάλος όγκος ακατάλληλης, προσβλητικής, παραπλανητικής ή/και επιβλαβούς πληροφόρησης που είναι το ίδιο εύκολα προσβάσιμη. Ταυτόχρονα είναι για ορισμένους ένα μέσο για την τέλεση αξιόποινων –νομικά και ηθικά— πράξεων.

Οι βιβλιοθήκες λοιπόν καλούνται να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην υιοθέτηση τέτοιων πολιτικών που να επιτρέπουν τη δημόσια πρόσβαση στο Διαδίκτυο από τον χώρο τους, προστατεύοντας όμως παράλληλα τους χρήστες και τον εαυτό τους από ακατάλληλη ή περαιτέρω αξιόποινη χρήση.

Ως βάση της προσπάθειας αυτής αναγνωρίζεται το “Internet Manifesto Guidelines” της IFLA, όπου αναφέρονται λεπτομερέστατα όλοι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην καλύτερη διαχείριση της δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο και στην υιοθέτηση παρόμοιων πολιτικών από τις βιβλιοθήκες.

Περιεχόμενα

	σελ.
Ευχαριστίες	
Επιτομή	
Πίνακας συντομογραφιών	vi
Πίνακας δεικτικών μέσων	viii
Πρόλογος	ix
Μεθοδολογία	xi
Κεφάλαιο 1: Το Διαδίκτυο	
1.1 Ιστορική αναδρομή	1
1.2 Το Διαδίκτυο ως πρόβλημα	6
1.2.1 Επικίνδυνο περιεχόμενο	7
1.2.1.1 Σεξουαλικό περιεχόμενο	7
1.2.1.2 Εκμετάλλευση παιδικής σεξουαλικότητας	9
1.2.1.3 Άλλο επικίνδυνο περιεχόμενο	10
1.2.2 Εμπορευματοποίηση του περιεχομένου	12
1.2.3 Πνευματική ιδιοκτησία	13
1.2.4 Προστασία προσωπικών δεδομένων	15
1.2.5 Ηλεκτρονικό έγκλημα	17
1.2.6 Έλεγχος του Διαδικτύου	18
1.3 Δημόσια Πρόσβαση	19
1.3.1 Δυσκολίες για τη δημόσια πρόσβαση	20
1.3.2 Λόγοι για τη διαχείριση της δημόσιας πρόσβασης	21
1.3.3 Απαιτήσεις για καλή διαχείριση	22
1.4 Στατιστικά στοιχεία για τη χρήση του Διαδικτύου	25

Κεφάλαιο 2: Πολιτικές Δημόσιας Πρόσβασης

2.1 Κατευθυντήριες οδηγίες χρήσης του Διαδικτύου	33
2.1.1 Αρχές δημόσιας πρόσβασης	35
2.1.2 Δημόσιες βιβλιοθήκες και άλλα σημεία πρόσβασης	36
2.1.3 Χρήστες	37
2.1.4 Περιεχόμενο	37
2.1.5 Ηλεκτρονικές υπηρεσίες, ηλεκτρονική διοίκηση, ηλεκτρονική δημοκρατία	38
2.1.6 Τεχνολογικές επιλογές	39
2.1.7 Εμπόδια	40
Α. Φιλτράρισμα	40
Β. Προστασία ταυτότητας χρηστών	41
Γ. Πνευματική ιδιοκτησία	41
Δ. Ουδετερότητα δικτύου	42
Ε. Χρεώσεις για πρόσβαση	42
2.1.8 Εκπαίδευση χρηστών	43
2.1.9 Πολιτικές χρήσης Διαδικτύου	44

Κεφάλαιο 3: Νομοθεσία

3.1 Ελληνική νομοθεσία	46
Άρθρο 370B	46
Άρθρο 370Γ	46
Άρθρο 386 ^Α Απάτη με υπολογιστή	47
3.2 Συνθήκη της Βουδαπέστης	48
3.3 Ευρωπαϊκή νομοθεσία	49
3.4 Εγκλήματα κατά της ηθικής και της αξιοπρέπειας – Προστασία ανηλίκων	50

3.5. Προσωπικά δεδομένα	51
3.6 Προστασία απορρήτου στο Διαδίκτυο	52
3.7 Πνευματική ιδιοκτησία	53
Κεφάλαιο 4: Πολιτικές ελληνικών βιβλιοθηκών	57
Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα	63
Παράρτημα	66
Βιβλιογραφία	69
Ευρετήριο	72

Κατάλογος συντομογραφιών

Ελληνόγλωσσες

Α.Δ.Α.Ε	Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών
αρ.2Σ	Άρθρο 2 του Συντάγματος
Α.Π.Π.Δ.	Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων
ΕΚΤ	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
κ.ά.	και άλλα
κ.ο.κ.	και ούτω καθεξής
κλπ	και λοιπά
Ν.	Νόμος
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Ξενόγλωσσες

ARPA	Advanced Research Projects Agency
cd	compact disc
CERN	Centre Europeen de Recherche Nucleaire

IFLA	International Federation of Library Associations
IETF	Internet Engineering Task Force
IGOs	Intergorvenmental Organisations
ISOC	Internet Society
Modem	Modulator – Demodulator
NGOs	Non Governmental Organisations
OPAC	Online Public Access Catalogue
P2P	Peer-to-peer
UNESCO	United Nations Educational, Scientific, Cultural Organisation
WIPO	World Intellectual Property Organisation
WWW	Wordl Wide Web

Κατάλογος δεικτικών μέσων

Γραφήματα

Γράφημα 1	Ποσοστό χρήσης του Διαδικτύου ανά ήπειρο το έτος 2003	25
Γράφημα 2	Χρήστες Διαδικτύου ανά ήπειρο το έτος 2007	26

Πίνακες

Πίνακας 1	Ποσοστά πληθυσμού ανά ήπειρο και ποσοστιαία συμμετοχή τους στη χρήση του Διαδικτύου	26
Πίνακας 2	Ποσοστιαία συμμετοχή πληθυσμού που χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή και Διαδίκτυο ανά βαθμίδα εκπαίδευσης	28
Πίνακας 3	Παράθεση προσωπικών λόγων χρήσης Διαδικτύου	29
Πίνακας 4	Τόποι πρόσβασης στο Διαδίκτυο ανά ιδιότητα χρήστη	31
Πίνακας 5	Λόγοι μη χρήσης του Διαδικτύου από το σπίτι	32

Πρόλογος

Η πτυχιακή εργασία που αναλαμβάνει κάθε σπουδαστής στο τέλος της φοίτησης της σχολής του αποδεικνύει σε γενικές γραμμές τις γνώσεις που έλαβε, τα μαθήματα που τον/την ενδιέφεραν και σε ποια από αυτά είχε κλίση.

Με αυτό το σκεπτικό και εγώ με τη σειρά μου θέλησα να ασχοληθώ με μια εργασία, η οποία δε θα με δυσαρεστούσε αλλά θα μου κέντριζε το ενδιαφέρον να αναζητήσω πληροφορίες και να ψάξω πηγές που θα με βοηθούσαν να δώσω μια ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη έρευνα. Παρόλο που επιθυμία μου ήταν να εργαστώ πάνω σε ένα πρακτικό θέμα όπως η αποδελτίωση περιοδικών ή η καταλογογράφηση, για δική μου εξάσκηση και εμπειρία, δε στάθηκε δυνατό λόγω έλλειψης θεμάτων να βρω κάτι αντίστοιχο.

Μερικά από τα θεωρητικά θέματα που διάβασα δεν με εντυπωσίασαν ιδιαίτερα, αλλά έτυχε μέσα σε αυτά να βρίσκεται και η τελική μου επιλογή κρίνοντας ότι θα μπορέσω να δουλέψω και να επεξεργαστώ. Θεώρησα ιδιαίτερα σημαντικό να καταπιαστώ με κάποιο θέμα που θα μου κέντριζε το ενδιαφέρον και να με κρατά προσηλωμένη ακόμη και τις στιγμές που θα απογοητευόμουν όταν δε θα μπορούσα να βρω σχετικές πληροφορίες, μιας και θα σπαταλούσα πολλές ώρες δουλειάς και προσωπικού κόπου.

Το θέμα μου «Πολιτικές ελεύθερης πρόσβασης στο Διαδίκτυο στις ελληνικές βιβλιοθήκες» αναφέρεται στις πολιτικές που πρέπει να ακολουθούν όλες οι βιβλιοθήκες που προσφέρουν στους χρήστες τους τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες του Διαδικτύου, στο γεγονός ότι οι χρήστες οφείλουν να ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους και την ελευθερία που τους δίνεται να εκφραστούν μέσω αυτού του ηλεκτρονικού μέσου αλλά και στους τρόπους με τους οποίους είναι αναγκαίο να προστατεύονται τόσο οι ενήλικες όσο οι ανήλικοι από συγκεκριμένους προσβλητικούς ιστότοπους.

Όλα τα παραπάνω κίνησαν το ενδιαφέρον μου και θέλησα να μάθω τι συμβαίνει σε ελληνικές και ξένες βιβλιοθήκες. Εξελίσσονται τα κέντρα πληροφόρησης στη χώρα μας και με ποιο τρόπο; Είναι οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες που προσφέρουν επαρκείς και ικανοποιητικές για τους χρήστες και αν τελικά οι τεχνικές προστασίας που χρησιμοποιούν οι ειδήμονες όντως βοηθούν τη μη προβολή σε επιβλαβές ή

επικίνδυνο περιεχόμενο, ή απλώς ελέγχουν και παρεμποδίζουν ακόμα και τη θέλησή μας για μάθηση και πληροφόρηση;

Εξίσου σημαντικό στοιχείο για την εργασία μου ήταν καταγραφή των νομοθετημάτων που αφορούν στα αδικήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προσωπικών δεδομένων, παιδικής πορνογραφίας και πλαστογραφίας με σκοπό το οικονομικό κέρδος. Είναι θετικό ότι γίνονται προσπάθειες ώστε να προληφθούν τέτοιες απάτες και να τιμωρηθούν οι υπαίτιοι αυτών των απατών.

Η συγκεκριμένη εργασία μας ενημερώνει για την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στις βιβλιοθήκες και για τα μέτρα που εφαρμόζονται για την καλύτερη και ομαλότερη εξυπηρέτηση των χρηστών. Ασχολήθηκα και παιδεύτηκα για τη συλλογή των πληροφοριών που συμπεριέλαβα στην έρευνά μου και ελπίζω να θεωρηθεί έστω σαν μια μικρή προσπάθεια για την κατανόηση των αναγκών που έχει μια βιβλιοθήκη.

Μεθοδολογία της έρευνας

Η έρευνα που μου ανατέθηκε να επεξεργαστώ και να αναλύσω, με θέμα «Πολιτικές ελεύθερης πρόσβασης στο Διαδίκτυο στις ελληνικές βιβλιοθήκες» με βοήθησε να αφουγκραστώ και να κατανοήσω τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι βιβλιοθήκες στη χώρα μας. Οι ελλείψεις τόσο σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό όσο σε προσωπικό - που άλλες φορές είναι ανεπαρκές ενώ πολλές φορές στο μη κατάλληλα καταρτισμένο - μεγιστοποιεί τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα ή δημιουργεί καινούργια.

Αυτό, λοιπόν, το θέμα που αφορά στο Διαδίκτυο, το πλέον σημαντικότερο ηλεκτρονικό μέσο πληροφόρησης, αλλά και στις πολιτικές πρόσβασης που ακολουθούνται ή που πρέπει να ακολουθούνται για την καλύτερη, ασφαλέστερη και ακριβέστερη πληροφόρηση, μου προκάλεσε την περιέργεια και ποικίλα ερωτηματικά για τον τρόπο που ο πληροφορικός ή ο βιβλιοθηκονόμος ή στην καλύτερη περίπτωση και οι δύο μαζί συνεργατικά να παρέχουν ένα περιβάλλον κατάλληλο για τους χρήστες.

Πριν ξεκινήσω να καταγράψω πληροφορίες και στοιχεία για την εργασία μου, με παρότρυνση της καθηγήτριας μου, κας Αικατερίνης Γιαννουκάκου, διάβασα και κράτησα αρκετές σημειώσεις από τη σχετική του θέματος βιβλιογραφία, η οποία ήταν κυρίως στην αγγλική γλώσσα, γεγονός που με δυσκόλεψε αρκετά καθώς η μετάφραση της χρησιμοποιούμενης ορολογίας αποδείχτηκε περίπλοκη. Οι πληροφορίες, πάνω στη δημόσια πρόσβαση στο Διαδίκτυο από τις βιβλιοθήκες και στις υπηρεσίες πληροφόρησης που άντλησα, απάντησαν σε πολλές απορίες μου αρχικά και έτσι κατάφερα εκτός από το να καταλάβω τι σημαίνουν ακριβώς ορισμοί όπως δημόσια πρόσβαση, διαχείριση δημόσιας πρόσβασης αλλά επίσης να ξεχωρίσω τα πολλά θετικά και τα πολλά αρνητικά του Διαδικτύου.

Μετά από την πρώτη γνωριμία με το θέμα μου, ήξερα πλέον τι ζητούσα. Το Διαδίκτυο ως πηγή πληροφόρησης διαφέρει αρκετά σε σχέση με την πληροφόρηση από το έντυπο υλικό. Έπρεπε να τονιστούν οι λόγοι για τους οποίους το Διαδίκτυο μπορεί να μην είναι πάντοτε μια έγκυρη πηγή γνώσης καθώς και οι αιτίες που προκαλούν το φόβο στους γονείς. Το επιβλαβές ή σεξουαλικό περιεχόμενο, κυρίως, για τα ανήλικα παιδιά, το ηλεκτρονικό έγκλημα, η μη προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι μερικοί από τους λόγους που καθιστούν το Διαδίκτυο επικίνδυνο.

Μέσα από το Διαδίκτυο πληροφορήθηκα τις αρχές της δημόσιας πρόσβασης που ακολουθούν μεγάλες βιβλιοθήκες στο εξωτερικό και τη χρησιμότητα της εκπαίδευσης των χρηστών, όπως επίσης την ειδικευμένη γνώση που οφείλει να έχει το προσωπικό αυτών των βιβλιοθηκών. Αυτές οι πολιτικές έχουν ως σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών, δίνουν όμως ιδιαίτερη σημασία στην ιδιωτικότητα των χρηστών και στην ενημέρωση των κατόχων που διαθέτουν ηλεκτρονικό υλικό σε ιστοσελίδες για την αποφυγή καταπάτησης των πνευματικών τους δικαιωμάτων. Πρότυπο και βάση δράσης για τις βιβλιοθήκες θεωρείται το «Μανιφέστο με κατευθυντήριες οδηγίες για το Διαδίκτυο» της IFLA (International Federation of Library Associations), το οποίο καταγράφει με κάθε λεπτομέρεια τα δικαιώματα των χρηστών, την πνευματική τους ελευθερία και την απαρεμπόδιστη πρόσβαση στην πληροφόρηση.

Αντιθέτως, όταν έστρεψα την προσοχή μου στις ελληνικές βιβλιοθήκες και στις πολιτικές πρόσβασης που εκείνες χρησιμοποιούν, διαπίστωσα ότι βρίσκονται πολύ πίσω. Κάποιες από αυτές δεν διέθεταν ούτε ηλεκτρονικούς υπολογιστές άρα είναι δύσκολο να μιλούμε για Διαδίκτυο και πρόσβαση όταν δεν υπάρχει ούτε καν ο τεχνολογικός εξοπλισμός. Ως θετικό πρέπει να σημειωθεί ότι οι υπεύθυνοι αυτών των βιβλιοθηκών επιθυμούν και ψάχνουν πόρους για την απόκτηση των υπολογιστών που θα φέρουν το αναγνωστικό κοινό κοντά στη μαγεία του Διαδικτύου και ακόμη περισσότερο στη γνώση.

Πολλές βιβλιοθήκες που διαθέτουν τον τεχνολογικό εξοπλισμό, συνεπώς και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες του Διαδικτύου, προσφέρουν στους χρήστες τις ευκολίες του χωρίς, όμως, να τους γίνεται γνωστή η πολιτική πρόσβασης. Οι χρήστες πρέπει να γνωρίζουν την πολιτική που ακολουθείται από τις εκάστοτε βιβλιοθήκες για τη δική τους σωστότερη πληροφόρηση αλλά και τον τρόπο με τον οποίο οφείλουν οι ίδιοι οι χρήστες να συμπεριφέρονται απέναντι στο προσωπικό και τους κανονισμούς της βιβλιοθήκης.

Αυτές οι βιβλιοθήκες που διαθέτουν τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες του Διαδικτύου στο κοινό οφείλουν να ανακοινώνουν μέσω της ιστοσελίδας τους, όχι μόνο το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται οι χρήστες όταν μπουν στο χώρο της βιβλιοθήκης, για παράδειγμα να κάνουν ησυχία ή να μην φέρνουν τρόφιμα και ροφήματα μαζί τους, αλλά να μαθαίνουν και τα δικαιώματά τους. Οι περισσότερες από τις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες που ερεύνησα περιείχαν στις ιστοσελίδες τους όρους και κανονισμούς καλής συμπεριφοράς. Λίγες από αυτές, κατάφεραν να ενημερώσουν

τους χρήστες για το δικαίωμα που έχουν στην ελεύθερη γνώμη και έκφραση καθώς και στην ελεύθερη αναζήτηση, λήψη και μετάδοση πληροφοριών ανεξαρτήτως περιορισμών και εμποδίων, όπως είναι η ηλικία, το φύλο ή η εθνικότητα.

Για να παραθέσω τα παραπάνω στοιχεία που αφορούν στις ελληνικές βιβλιοθήκες βοηθήθηκα από το ερωτηματολόγιο που δημιούργησα. Σε αυτό το ερωτηματολόγιο συμπεριέλαβα ερωτήματα χρήσιμα για την κατανόηση του τρόπου και των σκοπών για τους οποίους χρειάζονται και χρησιμοποιούνται οι πολιτικές πρόσβασης. Έθεσα ερωτήματα για το αν ακολουθούνται πολιτικές πρόσβασης στο Διαδίκτυο στις συγκεκριμένες βιβλιοθήκες, ποιοι συνέταξαν αυτές τις πολιτικές, αν οι βιβλιοθήκες είναι υπεύθυνες για την παραχώρηση προνομίων στους χρήστες, ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν παιδιά και ενήλικες στις υπηρεσίες του Διαδικτύου και ποιες από αυτές τις υπηρεσίες οφείλουν να επιτρέπουν οι βιβλιοθήκες να εκτελούνται από υπολογιστές δημόσιας πρόσβασης.

Μέσα από έντυπο υλικό βρήκα κάποια στατιστικά στοιχεία για τις βιβλιοθήκες ευρωπαϊκών χωρών, όμως στάθηκε αδύνατον να εντοπίσω πληροφορίες και ποσοστά για τις βιβλιοθήκες στην Ελλάδα. Έτσι, για άλλη μια φορά κατέφυγα στο Διαδίκτυο, όπου ανακάλυψα κάποια στατιστικά στοιχεία με τα ποσοστά πρόσβασης στο Διαδίκτυο από ελληνικά νοικοκυριά, όπως επίσης στοιχεία που δείχνουν τη χρήση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών ανά ήπειρο.

Αφού τελείωσα με τα σημαντικότερα σημεία της έρευνάς μου πρόσθεσα στην αρχή του κύριου μέρους μια ιστορική αναδρομή του Διαδικτύου. Ποια χρονιά δημιουργήθηκε, ποιοι ήταν οι σκοποί της δημιουργίας του, που αποσκοπούσε, γιατί οι επιστήμονες εκείνων των χρόνων βρήκαν τόσο ενδιαφέρουσα αυτή την ανακάλυψη και την εξέλιξη που υπέστη για να γίνει σήμερα το εργαλείο που μας δίνει την ευκαιρία να οδηγούμαστε από τον ένα σύνδεσμο στον άλλο και να πληροφορούμαστε και για το πιο ασήμαντο πράγμα, από το ίδιο μας το σπίτι χωρίς να μετακινηθούμε καθόλου.

Για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας, θεώρησα σωστό όλα τα παραπάνω στοιχεία να τα τεκμηριώσω και νομικά. Εκτός από τις πολλές δυνατότητες που μας προσφέρει το Διαδίκτυο για γρήγορη πληροφόρηση, τόσο γρήγορα βλέπουμε να εξαπλώνεται και το ηλεκτρονικό έγκλημα. Οι ηλεκτρονικές απάτες αυξάνονται συνεχώς με ταχύτατους ρυθμούς και η έννομη πολιτεία οφείλει να προστατεύει τους χρήστες από την κακή –ηθελημένη ή μη— χρήση του Διαδικτύου. Για το λόγο αυτό

πολλοί νόμοι δημιουργήθηκαν ώστε οι «ηλεκτρονικοί εγκληματίες» να συλλαμβάνονται και να τιμωρούνται.

Η Ελλάδα σε συνεργασία με άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με διεθνείς οργανισμούς προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις οικονομικές και τις ηθικές απάτες που γίνονται μέσω του Διαδικτύου και να τις καταπολεμήσει, όσο είναι δυνατόν. Σύμφωνα με νόμους και οδηγίες προστατεύονται τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών, η πνευματική ιδιοκτησία των δημιουργών και η αναπαραγωγή των ιδεών αυτών, είτε είναι τραγούδια και ταινίες είτε είναι άρθρα και επιστημονικά κείμενα επιστημόνων.

Στο τέλος ασχολήθηκα με τα εισαγωγικά και τα πρόσθετα μέρη της εργασίας. Κατέγραψα τις παραπομπές στα αντίστοιχα χωρία του κειμένου και συνέθεσα τη βιβλιογραφία χρησιμοποιώντας το πρότυπο του Harvard, σύμφωνα με την έκδοση του Πανεπιστημίου του Leeds όπως αυτή προσαρμόστηκε στο Βρετανικό πρότυπο. Επίσης δημιούργησα ξεχωριστό παράρτημα για το ερωτηματολόγιο και τα συμπεράσματα που βγήκαν από αυτό. Στη συνέχεια, στα δεικτικά μέσα περιέλαβα τους πίνακες, τα γραφήματα και αργότερα έγραψα τον πρόλογο, τις ευχαριστίες και την περίληψη.

1.1 Ιστορική αναδρομή

Το 1969 ήταν η χρονιά που σηματοδότησε τη γένεση του Διαδικτύου. Αρχική ιδέα των επιστημόνων ήταν να δημιουργήσουν ένα δίκτυο όπου θα συνδέονταν οι υπολογιστές κάποιων αμερικανικών εργαστηρίων μεταξύ τους. Αυτή η σκέψη, όμως ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί. Θα έπρεπε να βρει ανταπόκριση σε ευρύτερους χώρους, όπως και έγινε. Το Πεντάγωνο ανταποκρίθηκε και έτσι δημιουργήθηκε το ARPAnet, (ARPA, Advanced Research Projects Agency), από το όνομα της υπηρεσίας του Αμερικάνικου Υπουργείου Άμυνας που το βάπτισε και από το «net» που σημαίνει «δίκτυο» εκφράζοντας την ιδέα της δικτύωσης.

Καθώς εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν ακόμα οι προσωπικοί υπολογιστές και έτσι το δίκτυο αυτό είχε πάρει τη μορφή ενός ογκώδους κεντρικού συστήματος με απλά τερματικά σε κάθε άκρη του. Επειδή οι υπολογιστές ήταν τεραστίων διαστάσεων και οι βλάβες μόνιμες, υπήρχε μια ομάδα τεχνικών επί ποδός για τις συνεχείς επιδιορθώσεις που απαιτούνταν.

Για το Πεντάγωνο –το οποίο από την αρχή θέλησε να χρηματοδοτήσει αυτό το πρόγραμμα— το ζητούμενο ήταν αν το σύστημα επικοινωνίας θα κατόρθωνε να λειτουργήσει σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου ή αν οι Ηνωμένες Πολιτείες δέχονταν επίθεση, καθώς ήταν η εποχή που οι Ηνωμένες Πολιτείες πρωταγωνιστούσαν σε ορισμένα πολιτικά γεγονότα όπως ο Ψυχρός Πόλεμος, το εμπάργκο στην Κούβα και ο πόλεμος στο Βιετνάμ.

Χρειαζόταν λοιπόν να δημιουργηθούν κόμβοι μέσω των οποίων θα μεταβιβάζονταν τα μηνύματα χωρισμένα σε «πακέτα» (packet switching) που το κάθε ένα θα ακολουθούσε διαφορετικό δρόμο, πριν καταλήξουν όλα μαζί στον παραλήπτη. Μια έκρηξη μπορεί να κατέστρεφε κάμποσους κόμβους, αλλά αυτό δεν θα επηρέαζε τα πακέτα των bits να φτάσουν στον προορισμό τους, αφού θα είχαν ακολουθήσει κάποιο άλλο δρόμο, περνώντας από ανέπαφα σημεία μεταβίβασης. Το ίδιο συμβαίνει και με το e-mail σήμερα, καθώς η διαδρομή που θα ακολουθήσουν πακέτα που αποτελούν το ηλεκτρονικό μήνυμα μέχρι να το δεχτεί ο παραλήπτης δεν είναι προκαθορισμένη.

Στις μέρες μας πολλοί αναρωτιούνται γιατί άργησε τόσο πολύ να εξαπλωθεί η ιδέα της διασύνδεσης των υπολογιστών. Το 1969, όμως, το πρώτο δίκτυο που είχε

δημιουργηθεί επέτρεπε μόνο πολύ σύντομες επικοινωνίες, υπό τη μορφή ανταλλαγής κειμένων. Οι μηχανές τότε επέτρεπαν την επικοινωνία μόνο στους κόλπους ορισμένων αυτόνομων συνόλων με τεχνική συνάφεια (πανεπιστήμια, επιχειρήσεις, στρατιωτικές βάσεις) και δεν είχαν τη δυνατότητα ακόμα να συνδέσουν το ένα δίκτυο με το άλλο. Για αυτό χρειάστηκε να οριστούν κοινές γλώσσες ανάμεσα στα αυτόνομα δίκτυα, οι οποίες θα επέτρεπαν την πρόσβαση όσων ήθελαν να συνδεθούν από έξω. Έτσι, γεννήθηκαν τα «πρωτόκολλα», μια σειρά προτύπων που επιτρέπουν σε διαφορετικά μηχανήματα -από άποψη μεγέθους, ισχύος και λειτουργικών συστημάτων- να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν όχι μόνο κείμενα αλλά και αρχεία πληροφοριών.

Για καιρό, αυτά τα δίκτυα χρησιμοποιούνταν μόνο από τα μέλη της επιστημονικής κοινότητας, που επιδίδονταν σε διάφορων ειδών συζητήσεις, επιστημονικές και πολιτικές ή πολιτιστικές. Έτσι, δημιουργήθηκε το Usenet, το δίκτυο όπου οι διανοούμενοι πραγματεύονταν όλα τα θέματα που τους ενδιέφεραν, χρησιμοποιώντας τα λεγόμενα newsgroups (ομάδες συζητήσεων), δηλαδή περιοχές μηνυμάτων με συγκεκριμένο θέμα, όπου οι συζητήσεις ήταν έντονες και ποικίλες. Ωστόσο, το κάθε δίκτυο είχε το δικό του όνομα και αυτοτελή διοικητική διαχείριση. Επρόκειτο για δίκτυα συνεκτικά, δομημένα, που γνώριζαν όλα τα μέλη τους.

Το σύνολο των άυλων μέσων που τους επέτρεπε να συνδέονται μεταξύ τους –τα πρωτόκολλα- είναι το ιδρυτικό στοιχείο του Διαδικτύου. Η Internet Society, έδωσε τη δυνατότητα στους οργανωτές του δικτύου να καθορίσουν τους στοιχειώδεις κανόνες του, όπως την οργάνωση των ηλεκτρονικών διευθύνσεων. Πρόκειται για ένα αυτοδιαχειριζόμενο σύστημα, που επιτρέπει σε κάθε χρήστη του δικτύου να διαθέτει τη δική του διεύθυνση.

Μια διεύθυνση αποτελείται από το πατρώνυμο του χρήστη και ακολουθεί το σημείο @ --προφερόμενο ως ‘at’ (στο)— και το όνομα της επιχείρησης ή της υπηρεσίας που του προσφέρει τη σύνδεση στο δίκτυο. Το τελευταίο κομμάτι της ονομασίας είναι αυτό του “domain” (περιοχή του δικτύου που μπορεί να είναι είτε χώρα είτε τομέας). Καθώς το Διαδίκτυο άρχισε να εξαπλώνεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν χρησιμοποιούσαν διακριτικό χώρας στο “domain” αλλά μόνο διακριτικό του τομέα όπου ανήκει η διεύθυνση. Συγκεκριμένα :

- **Edu** → χρησιμοποιείται από το ακαδημαϊκό περιβάλλον
- **Net** → χρησιμοποιείται από οργανισμούς που προωθούν τις υπηρεσίες δικτύων

- **Com** → χρησιμοποιείται από τον εμπορικό και επιχειρηματικό τομέα
- **Org** → χρησιμοποιείται από οργανισμούς, κυρίως μη κυβερνητικούς ή παγκόσμιους
- **Gov** → χρησιμοποιείται από τον κυβερνητικό και κρατικό φορέα
- **Mil** → χρησιμοποιείται από το στρατιωτικό τομέα

Αντιθέτως οι διευθύνσεις που εντοπίζονται στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου ολοκληρώνονται με τα διακριτικά γράμματα της χώρας, για παράδειγμα:

- Για την Ελλάδα χρησιμοποιείται *'gr'*
- Για τη Γαλλία χρησιμοποιείται το *'fr'*
- Για το Ηνωμένο Βασίλειο χρησιμοποιείται το *'uk'*
- Για την Κορέα χρησιμοποιείται το *'kr'*

Αρχικά, το Διαδίκτυο χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά από τους ειδήμονες της πληροφορικής. Πολλά προβλήματα δημιουργούνταν όταν εμφανίζονταν στην οθόνη ακατανόητες εντολές για διάφορες λειτουργίες στις οποίες κανένας δεν μπορούσε να ανταποκριθεί αν δεν είχε στο ενεργητικό του πτυχίο υπολογιστών.

Η εταιρεία Apple, τη δεκαετία του 1980 κατασκεύασε μικροϋπολογιστές τους οποίους είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν όλοι ανεξαιρέτως γνώσεων και πτυχίων. Ο ιδρυτής της Microsoft, Bill Gates, ανέπτυξε τα φιλικά λειτουργικά συστήματα MS/DOS και στη συνέχεια το παραθυρικό γραφικό περιβάλλον χρήστη, γνωστό ευρέως ως "Windows", για τους προσωπικούς υπολογιστές (personal computers) της IBM και τους συμβατούς με αυτούς. Έτσι ξεκινούν οι χρυσές μέρες του Διαδικτύου, που ενισχύθηκαν από τη θεαματική πτώση των τιμών των μικροϋπολογιστών σε συνδυασμό με την θεαματική αύξηση της ισχύος τους κατά τις επόμενες δεκαετίες.

Στα τέλη της δεκαετίας του '80, οι συνδέσεις ήταν ακόμα πολύ αργές και οι διασυνδεδεμένες οθόνες πρωτόγονες. Όλα αυτά έπρεπε να αλλάξουν. Το 1989, η γένεση του World Wide Web (WWW – Παγκόσμιος Ιστός) σήμανε μια νέα επανάσταση. Αυτή η νέα έννοια συνελήφθη στο CERN (Centre Européen de Recherche Nucleaire -- Ευρωπαϊκό Κέντρο Πυρηνικών Ερευνών) με έδρα τη Γενεύη από τον Timothy Berners-Lee. Στα webs, όπως λέγονται οι εξυπηρετητές (servers) του world wide web, κάποιες λέξεις με τη μορφή υπερκειμένου (hypertext) επιτρέπουν στο χρήστη με ένα απλό κλικ να βρεθεί σε μια άλλη τοποθεσία. Είναι πολύ απλό στη χρήση του και τα αποτελέσματα μπορεί να είναι εκπληκτικά.

Οποιοσδήποτε εξυπηρετητής μπορεί να προσφέρει σύνδεση υπερκειμένου σε έναν άλλο εξυπηρετητή, εκ των οποίων ο ένας να βρίσκεται στη Γαλλία και ο άλλος στην Ιταλία. Οπότε με τον τρόπο αυτό καταργούνται τα γεωγραφικά, τοπικά και χωρικά όρια.

Το 1993 εμφανίστηκε ο πρώτος φυλλομετρητής ιστού (web browser) υπό την ονομασία Mosaic¹. Από εκείνη την ημερομηνία χρονολογείται η πραγματική είσοδος του Διαδικτύου στην καθημερινή ζωή των χρηστών. Μετά το Mosaic, ακολούθησε το Netscape, δημιούργημα του ίδιου προγραμματιστή Marc Anderseen, που ήταν ακόμη πιο φιλικό. Για καιρό το χρησιμοποιούσαν πολλοί χρήστες, επιχειρήσεις, πανεπιστήμια, βάσεις δεδομένων, αλλά και εξυπηρετητές μεμονωμένων ατόμων δωρεάν και είχαν πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες που προσφέρονταν από τους συνδεδεμένους υπολογιστές ανά τον κόσμο. Ένας υπολογιστής χρησιμοποιώντας ένα modem (**M**odulator-**D**emodulator) που να τον συνδέει μέσω τηλεφωνικής γραμμής και πρόσβασης στο Διαδίκτυο μέσω κάποιου παροχέα (provider) είναι τα απαραίτητα για «σερφάρισμα» και ανάκτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο.

Με αυτόν τον τρόπο δίνεται το δικαίωμα σε καθέναν από το σπίτι, το γραφείο ή τα internet cafes να επικοινωνήσει με φίλους αλλά και αγνώστους σε όλο τον κόσμο, όπως και να επισκεφθεί όποια ιστοσελίδα επιθυμεί. Η εξέλιξή του όμως έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις, με αποτέλεσμα σήμερα να μπορούμε όλοι να μεταφορτώνουμε τραγούδια, ταινίες, βιβλία και δεδομένα ή να παρακολουθούμε τηλεόραση σε πραγματικό χρόνο από τον ηλεκτρονικό μας υπολογιστή.

Αυτές, όμως, οι υπηρεσίες είναι δύσκολο να μας δοθούν από ένα απλό τηλεφωνικό καλώδιο –δεν επαρκεί για τη μεταφορά μεγάλου όγκου πληροφοριών. Σήμερα λοιπόν επικρατεί η έννοια της ευρυζωνικότητας. Στο παρελθόν, κάθε φορά που ήθελε κάποιος να συνδεθεί στο Διαδίκτυο έπρεπε να κάνει μια τηλεφωνική κλήση «μπλοκάροντας» την τηλεφωνική του γραμμή και χρεώνοντας το λογαριασμό του με το αντίστοιχο κόστος της χρονοχρέωσης για όσο χρονικό διάστημα η τηλεφωνική γραμμή ήταν απασχολημένη στο Διαδίκτυο.

Με την ευρυζωνική πρόσβαση, ο υπολογιστής βρίσκεται συνεχώς συνδεδεμένος στο Διαδίκτυο, χωρίς την ανάγκη τηλεφωνικής κλήσης. Δηλαδή, χωρίς επιπλέον χρέωση και χωρίς να απασχολούνται οι τηλεφωνικές γραμμές, όση ώρα είναι κάποιος

---

¹ Η ανάπτυξη του Mosaic ξεκίνησε στα τέλη του 1992 στο National Center for Supercomputing Applications (NCSA), τμήμα του Πανεπιστημίου του Ιλινόις των ΗΠΑ. Ήταν ο πρώτος browser που ενσωμάτωσε εικόνες μέσα στο κείμενο και έκανε γνωστό το Διαδίκτυο στο ευρύ κοινό. Η ανάπτυξή του σταμάτησε επίσημα τον Ιανουάριο του 2007.

στο Διαδίκτυο. Με την ευρυζωνική πρόσβαση οι ταχύτητες υπερδιπλασιάζονται δίνοντας τη δυνατότητα στον χρήστη σε λίγα λεπτά να μεταφορτώσει ιστοσελίδες και αρχεία που παλιότερα χρειαζόταν μερικές ώρες.

Τα ευρυζωνικά δίκτυα είναι τόσο σημαντικά για την εποχή μας, όσο ήταν οι δρόμοι, τα κανάλια και ο σιδηρόδρομος τον 19^ο αιώνα και οι εθνικοί οδοί τον 20^ο αιώνα. Όλοι μπορούν να γίνουν ενεργοί συμμετέχοντες και εκδότες των δικών τους πληροφοριών, «ανεβάζοντας» στο Διαδίκτυο φωτογραφίες, βίντεο, τραγούδια, τις απόψεις τους για θέματα του ενδιαφέροντός τους και να τις μοιραστούν με άτομα της επιλογής τους, όπου και αν βρίσκονται καταργώντας γεωγραφικά όρια και σύνορα. Οι υπηρεσίες που προσφέρει η ευρυζωνικότητα είναι ποικίλες. Οι χρήστες:

- Υποβάλλουν ηλεκτρονικά τη φορολογική τους δήλωση
- Εξυπηρετούνται από Δημόσιους και Ιδιωτικούς Οργανισμούς
- Κάνουν αγορές από ηλεκτρονικά καταστήματα σε όλο τον κόσμο
- Παρακολουθούν ταινίες
- Πραγματοποιούν τηλεφωνικές κλήσεις και κλήσεις βιντεοτηλεφωνίας
- Εργάζονται από το σπίτι (τηλε-εργασία)
- Παρακολουθούν μαθήματα και εκπαιδευτικά σεμινάρια, όπου και αν γίνονται (τηλε-εκπαίδευση)
- Βρίσκουν και μελετούν υλικό για κάθε θέμα σχετικά με την εργασία ή τις σπουδές τους από μεγάλες βιβλιοθήκες, επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια
- Παίζουν παιχνίδια με φίλους από όλο τον κόσμο

Στο εξωτερικό υπάρχει ικανοποιητική κάλυψη στις περισσότερες περιοχές κυρίως σε μεγάλες πόλεις και όχι τόσο σε μικρά ή απομακρυσμένα χωριά, ενώ στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει η προσπάθεια προώθησης της ευρυζωνικότητας. Ανάλογα, ωστόσο, με το που βρίσκεται καθένας μπορεί να διαφέρουν οι δυνατότητες που έχει και οι υπηρεσίες που του είναι διαθέσιμες. Αξίζει να αναγνωριστεί από ενήλικες αλλά και μικρά παιδιά που ασχολούνται με το Διαδίκτυο, ότι οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες που προσφέρει βοηθούν στην άμεση πληροφόρηση από οποιοδήποτε μέρος της γης.

Παράλληλα όμως πρέπει να δοθεί και ιδιαίτερη βαρύτητα στα αρνητικά που κρύβονται πίσω από την έννοια του Διαδικτύου, γιατί μπορεί να προκαλέσουν πολλά προβλήματα ηθικά, οικονομικά και σωματικά. Σε αρκετές περιπτώσεις το Διαδίκτυο έχει θεωρηθεί ως πρόβλημα, καθώς είναι δύσκολο ακόμα και από τους ειδικούς να

ελέγξουν τις κινήσεις ατόμων που αποσκοπούν στο οικονομικό κέρδος ή/και στην επιβουλή του ανθρώπινου πόνου ή αδυναμιών προς όφελός τους.

1.2 Το Διαδίκτυο ως πρόβλημα

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, η ανάπτυξη της πληροφορικής καθώς και το Διαδίκτυο έχουν επιφέρει πρωτόγνωρες αλλαγές στην παραγωγική διαδικασία, στις εργασιακές σχέσεις, στις συναλλαγές και σε κάθε τομέα της καθημερινότητας και της ανθρώπινης επαφής. Το Διαδίκτυο πλέον αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινής πρακτικής εκατομμυρίων ανθρώπων παγκοσμίως, χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες που προσφέρει είτε στην επαγγελματική τους πορεία είτε στην προσωπική τους ζωή και γενικότερα διευκολύνοντας την καθημερινότητά τους.

Ωστόσο δεν πρέπει να ξεχνούμε και τη μερίδα εκείνη του κόσμου που το θεωρεί και το αντιμετωπίζει ως πρόβλημα, καθώς υποστηρίζουν ότι δημιουργεί ιδανικές συνθήκες για την ανάπτυξη νέων μορφών εγκληματικότητας και μάλιστα με διάφορους κινδύνους. Η πεποίθηση αυτή δεν είναι λανθασμένη γιατί, όπως τα πάντα, έτσι και το Διαδίκτυο μπορεί έχει διττή χρήση ανάλογα με τη προδιάθεση και το σκοπό των ίδιων των χρηστών του.

Ο φόβος για το Διαδίκτυο προέρχεται από το γεγονός ότι δεν ελέγχεται όσο θα έπρεπε από τους αρμόδιους. Έτσι η ιδέα και μόνο ότι οι απλοί πολίτες δεν είναι καλυμμένοι και προστατευμένοι από το κράτος προκαλεί ανασφάλεια και φοβίες. Οι δημόσιοι και επαγγελματικοί φόβοι μπορούν να συμπυκνωθούν σε δύο κύρια στοιχεία:

- α) Υπάρχουν φόβοι για το Διαδίκτυο αυτό καθαυτό, όπως επίσης για το περιεχόμενο που σχετίζεται με την ποιότητα και την ακρίβεια της πληροφορίας, την εμπορευματοποίηση της πληροφορίας, την προστασία της επικοινωνίας μέσω του Διαδικτύου, την παρουσία πορνογραφικού υλικού ή/και άλλου επικίνδυνου υλικού, τον κίνδυνο παρακολούθησης (είτε υπηρεσιακά είτε εμπορικά) και παρέμβαση (κυβερνοέγκλημα - hacking) όσον αφορά τη δουλειά ή άλλες συναλλαγές.
- β) Υπάρχουν φόβοι πως τίποτα δε θα μπορέσει να γίνει για το περιεχόμενό του, γιατί όλες οι ενέργειες που γίνονται δεν περιορίζονται ως κάποιο όριο. Αυτό σημαίνει πως αδικήματα όπως απάτη, έκδοση και διακίνηση χυδαίου υλικού,

παραβίαση υπηρεσιακής ασφάλειας, προφανώς δεν μπορούν να σταματήσουν και να απαγορευθούν ολοκληρωτικά.

Οι επιβλαβείς χρήσεις του Διαδικτύου επαφίενται αποκλειστικά στην πρόθεση των χρηστών του μέσου και όχι στη χρησιμοποιούμενη τεχνολογία ή το μέσο αυτό καθαυτό. Το Διαδίκτυο από μόνο του είναι απλά ένα υπερδίκτυο διασυνδεδεμένων υπολογιστών που επιτρέπει την σύγχρονη επικοινωνία και ανταλλαγή υλικού ανάμεσα ανθρώπους ανεξαρτήτως φυσικών, γεωγραφικών και χρονικών ορίων εκμεταλλευόμενο την τεχνολογική ανάπτυξη. Ο τρόπος που εκμεταλλεύονται οι χρήστες την παρεχόμενη δυνατότητα βαρύνει αποκλειστικά και μόνο τους ίδιους και καθόλου το μέσο. Συνοψίζοντας οι αξιόποινες χρήσεις του Διαδικτύου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

1.2.1 Επικίνδυνο περιεχόμενο

1.2.2 Εμπορευματοποίηση περιεχομένου

1.2.3 Πνευματική ιδιοκτησία

1.2.4 Προστασία δεδομένων

1.2.5 Ηλεκτρονικό έγκλημα

1.2.1 Επικίνδυνο περιεχόμενο

Όταν περιγράφεται το περιεχόμενο του Διαδικτύου ως επικίνδυνο, αφορά είτε το νόμιμο είτε το παράνομο υλικό που κυκλοφορεί. Έχει παρατηρηθεί ότι τις περισσότερες φορές η αναφορά σε επικίνδυνο υλικό αφορά το σεξουαλικό περιεχόμενο, το οποίο μάλιστα είναι αρκετά διαδεδομένο. Παρόλα αυτά υπάρχουν διάφορες κατηγορίες επικίνδυνου υλικού, όπως πληροφορίες για κατασκευή όπλων ή βομβών, λεπτομέρειες για τρόπους δολοφονίας ή/και βασανισμού ανθρώπων, για τρόπους αυτοκτονίας, για τη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών κ.ο.κ.

1.2.1.1 Σεξουαλικό περιεχόμενο

Η πορνογραφία έχει αποφέρει τέτοια κέρδη σε αυτούς που εκμεταλλεύτηκαν το Διαδίκτυο για αυτό το σκοπό και έχει πάρει τόσο μεγάλη διάσταση που αναμφισβήτητα έχει γίνει ο «αρχηγός» όσον αφορά στην εμπορευματοποίηση του Διαδικτύου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι περίπου πριν μια δεκαετία στις Ηνωμένες Πολιτείες είχαν δημιουργηθεί πάνω από τριάντα χιλιάδες πορνογραφικές τοποθεσίες από συνδρομές και διαφημίσεις. Η 'επιχείρηση ενηλίκων' του Διαδικτύου, όπως ονομαζόταν, εκτιμάται πως παρήγαγε εισοδήματα από πεντακόσια εκατομμύρια

δολάρια σε ένα δισεκατομμύριο με τις αυξήσεις του 30% που γίνονταν ανά έτος. (Cronin and Davenport, 2001). Μόνο από αυτό το παράδειγμα γίνεται αντιληπτό ότι ο αριθμός των επισκέψεων σε ιστοσελίδες σεξουαλικού περιεχομένου αυξάνεται συνεχώς με ραγδαίους ρυθμούς, καθώς έχει αποδειχτεί ότι πρόκειται για μια από τις πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις παγκοσμίως.

Αν και πολλές πορνογραφικές τοποθεσίες είναι «μικρές επιχειρήσεις» παρ'όλα αυτά τα κέρδη είναι τεράστια. Υπάρχει και μια ομάδα χρηστών, οι οποίοι δημιουργούν τέτοιους δικτυακούς κόμβους για δική τους απόλαυση και ευχαρίστηση. Μεγάλη απήχηση έχουν και οι ομάδες συζητήσεων (newsgroups), που περιλαμβάνουν σεξουαλικές συζητήσεις αλλά και αποστολές άσεμνων ιστοριών και φαντασιώσεων μεταξύ των χρηστών. Ένα μέσο όπως το Διαδίκτυο που έχει την ικανότητα να ωθεί την τεχνολογική ανάπτυξη και την καλυτέρευση της ποιότητας της ζωής ενισχύει τη διανομή τέτοιου είδους περιεχομένου κάνοντας εμφανή, με τον πιο άσχημο τρόπο, την ανθρώπινη διαστροφή.

Υποστηρίζεται ότι η έκδοση και η διακίνηση του πορνογραφικού υλικού έχει επηρεάσει την τεχνολογική ανάπτυξη των υπηρεσιών που προσφέρονται μέσω Διαδικτύου όπως τα online βίντεο ή ακόμα και οι online μεταδόσεις τέτοιου υλικού. Κάποιες στατιστικές που περιλαμβάνονταν στην έρευνα του Martin Rimm που έγινε το 1994 ήταν η αφορμή για να έρθει στο προσκήνιο το θέμα με το σεξουαλικό περιεχόμενο στο Διαδίκτυο. Υποστήριξε πως εννιακόσιες χιλιάδες (900.000) εικόνες με άσεμνο υλικό ήταν διαθέσιμες στο Διαδίκτυο μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα και ότι η αύξηση του διαθέσιμου πορνογραφικού υλικού γίνεται με γεωμετρικούς ρυθμούς.

Από εκείνη τη στιγμή συζητιέται τόσο από δημοσιογράφους στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο όσο και από πολιτικούς το ζήτημα, ενώ γίνονται προσπάθειες για την επίλυση ή τουλάχιστον για την ελαχιστοποίησή του. Όλοι οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι αυτό το φαινόμενο είναι επικίνδυνο γενικά για όλη την κοινωνία, αλλά κυρίως για τα παιδιά.

Αξίζει να αναφερθεί ότι χωρίς πολλά εμπόδια μπορεί οποιοσδήποτε να βρει και μάλιστα απίστευτα αμέτρητες εικόνες με τέτοιου είδους περιεχόμενο, ειδικότερα για κάποιον που δεν έχει την ανάλογη εμπειρία και το ώριμο της ηλικίας για να χρησιμοποιήσει «σωστά» το Διαδίκτυο, ώστε να απομονώσει αυτού του είδους τα ευρήματα. Για παράδειγμα, στις ομάδες συζητήσεων αναντιστές στέλνουν διάφορες φαντασιώσεις διαθέσιμες στο κοινό, όπως επίσης πολλοί ερασιτέχνες πορνογράφοι

στέλνουν υλικό με τίτλους και διευθύνσεις που παραπλανούν. Αυτό συμβαίνει είτε για να μην τραβούν την προσοχή, είτε για να μην τους υποπτεύονται.

Επιπλέον είναι σχεδόν καθημερινό φαινόμενο να γεμίζει ο φάκελος εισερχομένων μηνυμάτων του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με προσβλητικά μηνύματα πορνογραφικού υλικού, η λήψη των οποίων είναι σχεδόν αδύνατον να αποφευχθεί ανεξάρτητα με τα μέτρα ασφαλείας και προστασίας που εγκαθιστά κάποιος στον υπολογιστή του.

Επίσης, εμπορικές πορνογραφικές τοποθεσίες μπορούν εύκολα να εντοπιστούν. Σημαντικό είναι το γεγονός πως όταν κάποιος δει μερικές εικόνες –συνήθως καλείται ως «δοκιμαστής»— είναι αναγκαίο να συμπληρώσει κάποια στοιχεία ώστε να περιδιαβεί σε ολόκληρο τον δικτυακό κόμβο, όπου για την εγγραφή είθισται να απαιτείται ο αριθμός πιστωτικής κάρτας. Σε ορισμένες τοποθεσίες εφαρμόζεται όριο ηλικίας για ανθρώπους που επιθυμούν να γραφτούν – χωρίς να σημαίνει βέβαια ότι δεν μπορεί η ηλικία να πλαστογραφηθεί από τον υποψήφιο χρήστη. Όμως βάση του προηγούμενου οι εμπορικοί τομείς που παρουσιάζουν αυτό το υλικό υποστηρίζουν ότι πρόσβαση έχουν μόνο οι ενήλικες, οπότε είναι νομικά κατοχυρωμένοι. Η αλήθεια είναι πως αν κάποιος μπει σε τέτοιες τοποθεσίες, το πιο πιθανό είναι να δυσκολευτεί να φύγει. Αυτό δεν συμβαίνει λόγω αποπλάνησης από τις εικόνες αλλά επειδή οι σχεδιαστές δημιούργησαν ένα είδος αυτοδύναμου κυκεώνα από τον οποίο είναι δύσκολο να βρεις διέξοδο.

Το άσχημο σε αυτή την υπόθεση όμως δεν είναι τόσο το αν θα καταφέρουν κάποιοι να μην παγιδευτούν σε αυτού του είδους τις ιστοσελίδες ως θεατές, αλλά τα μικρά παιδιά που πέφτουν θύματα στα χέρια ψυχικά άρρωστων και των ορέξεών τους. Σε αυτό το σημείο οφείλει το κράτος και η νομοθεσία να πάρει θέση και να βρει λύσεις για την προστασία των ανυπεράσπιστων και άδολων χρηστών.

1.2.1.2 Εκμετάλλευση της παιδικής σεξουαλικότητας

Η παιδική σεξουαλικότητα χωρίζεται σε δύο πτυχές:

- α) Είναι η παιδική πορνογραφία. Πρόκειται για υλικό με ανήλικους που κακοποιούνται, ενώ η διαθεσιμότητά του στο Διαδίκτυο πιθανώς να ωθήσει σε νέες πράξεις σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων.
- β) Οι παιδόφιλοι κατηγορούνται ότι χρησιμοποιούν δημόσια δωμάτια συζητήσεων (chatrooms) για να βρουν πιθανά θύματα και να τα παγιδέψουν σε καταστάσεις όπου η ασφάλειά τους μπαίνει σε κίνδυνο.

Υπάρχουν αρκετά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι και οι δύο κίνδυνοι είναι αληθινοί. Στη Μεγάλη Βρετανία, για παράδειγμα, η αστυνομία μετά από έρευνες καταδίκασε αρκετούς ανθρώπους για τη συμμετοχή τους σε παιδική πορνογραφία στο Διαδίκτυο. Επίσης είναι παγκοσμίως γνωστή η πολύκροτη υπόθεση του Marc Dutroux με τον παιδόφιλο στο Βέλγιο που συγκλόνησε την υφήλιο το 2002 και εξιχνιάστηκε από την Υπηρεσία Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της χώρας.

Υπάρχουν, επίσης, πολλά στοιχεία τα οποία δεν έχουν δει τα φώτα της δημοσιότητας, που δείχνουν με αποδείξεις ότι πολλά παιδιά παγιδεύτηκαν σε ακατάλληλες ανταλλαγές μηνυμάτων ή συναντήσεις. Αυτό το πρόβλημα είτε από την πλευρά των κυβερνήσεων και των αστυνομικών αρχών είτε από την πλευρά αυτών που παρέχουν δημόσια πρόσβαση πρέπει να λυθεί νομικά, χωρίς να καταστρατηγούνται οι ελευθερίες των ανηλίκων και ενηλίκων.

1.2.1.3 Άλλο επικίνδυνο περιεχόμενο

Το σεξουαλικό περιεχόμενο δεν είναι το μόνο πρόβλημα που ενδιαφέρει όσον αφορά στο Διαδίκτυο. Υπάρχει και άλλου είδους υλικό που ταραξίζει το «ασφαλές» Διαδίκτυο. Για παράδειγμα, οποιοσδήποτε μπορεί να βρει εγχειρίδια για την κατασκευή βόμβας, όπως για παράδειγμα το «Το βιβλίο του τρομοκράτη», το οποίο ήταν διαθέσιμο μέσω της ομάδας συζητήσεων <rec.pyrotechnics>. Παράλληλα, σε άλλες τοποθεσίες παρέχονται πληροφορίες για τα ναρκωτικά, για τους τρόπους που κάποιος μπορεί να χρησιμοποιεί το τηλέφωνο χωρίς να πληρώνει, ακόμα και τεχνικές με τις οποίες μπορεί να σκοτώνει με τα ίδια του τα χέρια. Επίσης, γίνεται φανερή η άρνηση που υπάρχει από μερικούς για το Ολοκαύτωμα, όπου εκατομμύρια Εβραίοι και άλλες μειονότητες πέθαναν στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (Caritanchic & Whine, 1996).

Ένα ακόμη παράδειγμα που πιστοποιεί την «άσχημη» χρήση του Διαδικτύου είναι η χρησιμοποίηση του από διάφορες τρομοκρατικές ή απελευθερωτικές ομάδες, όπου αναρτούν βίντεο είτε με τις εξαγγελίες τους πριν από διάφορες μορφές επιθέσεων –βομβιστικές, αυτοκτονίας— είτε με τις αναγγελίες των απαιτήσεών τους όταν κρατούν ομήρους. Το φαινόμενο αυτό έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, και ειδικότερα μετά την επίθεση στις 9/11/2001 στο World Trade Center (Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου) στο κέντρο της Νέας Υόρκης.

Άλλες μορφές ρατσισμού, όπως ο μισογυνισμός, η ομοφυλοφιλία, η διαφορετικότητα στη θρησκεία και παρόμοιοι τρόποι ψυχικής κακοποίησης

ενθαρρύνονται από το Διαδίκτυο. Σε τι μπορεί να οδηγήσει αυτή η κακοποίηση, απεικονίζεται από την τοποθεσία 'Nuremberg Files'. Αυτή η τοποθεσία επιτίθεται στις ενέργειες μιας λίστας γιατρών με διακόσια ονόματα γνωστά για τη δράση τους σε θέματα εκτρώσεων και τους κατηγορεί για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (Silverberg, 1999).

Ο σκεπτόμενος χρήστης γρήγορα καταλαβαίνει ότι το περιεχόμενο που περιλαμβάνει το Διαδίκτυο συχνά δείχνει ότι αξίζει λιγότερο από όσο πιστεύει. Ένα μέρος του περιεχομένου αυτού, του οποίου η αξιοπιστία είναι άνιση, είναι αυτό των επαγγελματικών οδηγιών που πολλές τοποθεσίες προσφέρουν. Στον τομέα της ιατρικής, για παράδειγμα, δίνονται απεριόριστες πληροφορίες. Από αυτές πολλές είναι καλής ποιότητας και πολλές παραπλανούν οδηγώντας σαφέστατα στον κίνδυνο. Αυτό συμβαίνει γιατί απλούστατα ο χρήστης δεν μπορεί να γνωρίζει ποιος είναι αυτός που συμβουλευεται και τι πραγματικά επαγγέλλεται.

Ο Lewis (2001) μνημονεύει κάποια παραδείγματα νέων ανθρώπων, οι οποίοι χρησιμοποιώντας την ανωνυμία του Διαδικτύου παρίσταναν με επιτυχία τους ειδικούς. Συγκεκριμένα, ένα δεκαπεντάχρονο αγόρι έδινε τις υπηρεσίες του σε τοποθεσία που ονομαζόταν "AskMe.com" <www.askme.com>. Εκεί υποτιθέμενοι ειδικοί απαντούσαν σε ερωτήματα του κοινού. Ο ίδιος απαντούσε βασιζόμενος σε πράγματα που είχε δει από τηλεοπτικά προγράμματα. Προσέφερε νόμιμες συμβουλές χωρίς να έχει ίχνος εξειδίκευσης σε μεγάλο αριθμό ατόμων. Προφανώς θα είχε προκαλέσει και μεγαλύτερα προβλήματα αν απαντούσε σε ιατρικά θέματα.

Λανθασμένες συμβουλές και ανακριβείς πληροφορίες είναι διαθέσιμες στο Διαδίκτυο. Επαγγελματίες που δίνουν τις δικές τους προτάσεις φροντίζουν να βοηθούν το κοινό και οι συμβουλές που προσφέρουν συμφωνούν με αυτές της ειδικότητάς τους. Αν προσφέρουν, όμως, υλικό που δεν έχει ελεγχθεί, αυτόματα δίνουν πρόσβαση σε αναξιόπιστες πληροφορίες.

Σε αυτό το σημείο βλέπουμε πως οι βιβλιοθήκες βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση, γιατί για να χρησιμοποιηθεί από το κοινό πρώτα θα έχει περάσει από έλεγχο του βιβλιοθηκονόμου. Αφού, λοιπόν, ο βιβλιοθηκονόμος της εκάστοτε βιβλιοθήκης έχει επεξεργαστεί και ξεχωρίσει το υλικό που του στέλνουν αποφασίζει σύμφωνα με τις γνώσεις και την εμπειρία του ποιες πληροφορίες πρέπει να δημοσιευθούν και ποιες είναι άχρηστες για το κοινό και πρέπει να απορριφθούν.

Η συγκεκριμένη δουλειά του βιβλιοθηκονόμου δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να έχουν σωστή πληροφόρηση χωρίς κενά, πράγμα που εξυπηρετεί και τους

επιστήμονες που καταφεύγουν συνεχώς στο Διαδίκτυο και τις βιβλιοθήκες για να ενημερωθούν από δημοσιεύσεις για οποιαδήποτε ανακάλυψη έχει γίνει στον τομέα τους.

Αν αυτό το «ξεκαθάρισμα» δεν γίνει από επιστήμονες της πληροφόρησης ή βιβλιοθηκονόμους που γνωρίζουν το αντικείμενο, τότε είναι εύλογο να φανταστεί κανείς πως οι ενδιαφερόμενοι χρήστες θα παραπληροφορηθούν και θα έχουν και εκείνοι με τη σειρά τους τα ανεπιθύμητα αποτελέσματα για τη δουλειά τους, αφού θα έχουν βασιστεί σε αβάσιμα και ψευδή στοιχεία.

1.2.2 Εμπορευματοποίηση του περιεχομένου

Ένας από τους σύγχρονους και γρηγορότερους τρόπους εξυπηρέτησης των καταναλωτών είναι το ηλεκτρονικό εμπόριο, το οποίο έχει ήδη αναπτυχθεί ραγδαία στο εξωτερικό και με πιο αργούς ρυθμούς στην Ελλάδα. Ως ηλεκτρονικό εμπόριο ορίζεται κάθε εμπορική πράξη που πραγματοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα, βασίζεται, δηλαδή, στην ηλεκτρονική μετάδοση δεδομένων. Αποτελεί μια ολοκληρωμένη συναλλαγή που πραγματοποιείται μέσω του Διαδικτύου χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική παρουσία του πωλητή και του αγοραστή ταυτόχρονα στον ίδιο χώρο, ενώ αντιθέτως μπορεί να βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία και για τη συναλλαγή δεν απαιτείται η ταυτόχρονη παρουσία τους έστω και διαδικτυακά. Είναι οποιαδήποτε συναλλαγή που ενέχει διαδικτυακή δέσμευση για αγορά ή πώληση αγαθών και υπηρεσιών.

Ως ηλεκτρονικό εμπόριο θεωρούνται και οι συναλλαγές μέσω τηλεφώνου και φαξ. Το ηλεκτρονικό εμπόριο διακρίνεται σε έμμεσο και άμεσο. Έμμεσο όταν πρόκειται για ηλεκτρονική παραγγελία αγαθών που μπορούν να παραδοθούν με παραδοσιακούς τρόπους, όπως το ταχυδρομείο και άμεσο, όταν πρόκειται για παραγγελία, πληρωμή και παράδοση άυλων αγαθών και υπηρεσιών. Η πληρωμή των υπηρεσιών αυτών γίνεται με πιστωτικές κάρτες ή με ηλεκτρονικό χρήμα με τη βοήθεια, πάντα, των τραπεζών.

Οι πρώτες εμπορικές συναλλαγές μέσω Διαδικτύου εμφανίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Προηγουμένως, το υλικό που περιλάμβανε το Διαδίκτυο ήταν επιστημονικό και υπηρεσιακό από τη μια ή ερασιτεχνικό από την άλλη. Το εμπορικό στοιχείο έφερε τα πάνω-κάτω με πονηρούς τρόπους, αλλά ο χρήστης σπάνια γνωρίζει τους μηχανισμούς πίσω από όλα αυτά.

Οι μηχανισμοί αυτοί είναι ο τρόπος που εφηύραν οι εταιρείες ώστε να προσπαθήσουν να περιορίσουν τις έρευνες ενός πιθανού «πελάτη» και πως θα τον σπρώξουν κατευθείαν στις δικές τους τοποθεσίες. Βασικός σκοπός είναι να προσεγγίσουν τους χρήστες στις δικές τους ιστοσελίδες όσο πιο γρήγορα γίνεται από τη στιγμή που ξεκινούν τις έρευνές τους. Αυτό καθιστά τις μηχανές τους αναζήτησης πολύ σημαντικές. Οι μηχανές αναζήτησης είναι κατασκευασμένες με τέτοιο τρόπο ώστε να συγκεντρώνουν την προσοχή του χρήστη και να χρησιμοποιούν δεδομένα και πληροφορίες που διαθέτουν για διάφορα θέματα, τα οποία έχουν ζήτηση από το κοινό, ώστε να παρουσιάσουν διαφημίσεις για υποτιθέμενα παρόμοια αγαθά και υπηρεσίες.

Από τη στιγμή που οι χρήστες θα επισκεφθούν μια τοποθεσία, από τις εταιρείες εξαρτάται κατά πόσο θα μπορέσουν να τους κρατήσουν, να τους «ξελογοιάσουν» κατά κάποιο τρόπο με τις καινοτομίες που θα παρουσιάζουν οι ιστοσελίδες τους και τους απεριόριστους συνδέσμους που θα προσφέρουν. Σκοπός τους, δηλαδή, είναι να κρατήσουν όσο γίνεται περισσότερο τους χρήστες πράγμα που κατορθώνεται με όλα αυτά τα παράθυρα που δυσκολεύουν στο να βρεθεί η έξοδος. Καταγράφουν το προφίλ του κάθε χρήστη, ανάλογα με τις πληροφορίες που ζητάει έτσι ώστε να του στέλνουν κατευθείαν διαφημίσεις από τους οργανισμούς που θα τραβήξουν την προσοχή του και που προφανώς θα τον προτρέψουν να αγοράσει.

Δεν είναι αναγκαίο η τοποθεσία να προσφέρει στο κοινό κακή, ανακριβή ή ξεπερασμένη πληροφόρηση. Αυτό που κάνει είναι να το πείσει να παραμείνει σε αυτή τη τοποθεσία και να τον ενθαρρύνει να αγοράσει αγαθά και υπηρεσίες. Η αλήθεια είναι πως τεχνικές λύσεις για το πρόβλημα της εμπορικής εκμετάλλευσης του Διαδικτύου το μόνο που καταφέρνουν να κάνουν είναι να παρέχουν προσωρινή ανακούφιση από όλη αυτή τη συνεχιζόμενη κι ακατάπαυστη επίθεση.

1.2.3 Πνευματική ιδιοκτησία

Με την έννοια πνευματική ιδιοκτησία εννοείται το νομικό δικαίωμα του δημιουργού να αναγνωρίζεται ως ιδιοκτήτης των έργων του και να παίρνει ποσοστά από την εμπορική τους εκμετάλλευση. Όσον αφορά στο Διαδίκτυο ο όρος πνευματική ιδιοκτησία εμπερικλείει δύο πράγματα:

- α) το ελεύθερο κείμενο στο Διαδίκτυο, και
- β) το ηλεκτρονικό εμπόριο που γίνεται στο Διαδίκτυο.

Το να «μεταφορτώνει» –ή να «κατεβάζει» σύμφωνα με την ορολογία του Διαδικτύου— κάποιος βιβλία είναι μια δύσκολη υπόθεση όσον αφορά στα πνευματικά δικαιώματα, καθώς η προστασία είναι ανεπαρκής και γίνονται πολλές παραβάσεις. Παράβαση, για παράδειγμα, είναι το γεγονός ότι οι συγγραφείς των βιβλίων –αλλά και όσοι είναι υπεύθυνοι για την επιμέλεια, την εκδοτική παραγωγή, την εικονογράφηση αλλά και τις υπόλοιπες διεργασίες που υφίσταται ένα βιβλίο ως προς την τελική μορφοποίηση ώστε να εκδοθεί— χάνουν ένα μεγάλο χρηματικό ποσό από τις πωλήσεις που δικαιωματικά τους ανήκει, γιατί κάποιοι μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών αντιγράφουν το περιεχόμενο των βιβλίων χωρίς να καταβάλλουν το απαιτούμενο αντίτιμο.

Αντίθετα, αξίζει να σημειωθεί πως ο δικτυακός κόμβος “Amazon.com” είναι μια από τις εταιρείες που προσφέρει στους χρήστες τη δυνατότητα να παραγγέλνουν και να πληρώνουν online τα βιβλία που επιθυμούν χωρίς να επισκεφθούν κάποιο «παραδοσιακό» βιβλιοπωλείο.

Άλλο ένα θέμα που εμπίπτει στον τομέα των πνευματικών δικαιωμάτων είναι η αντιγραφή μουσικών κομματιών με mp3 τεχνολογία. Δίνεται, δηλαδή, η δυνατότητα στους χρήστες να αντιγράφουν μουσική από δίσκους με την ίδια πάνω-κάτω ποιότητα που έχει ένας αυθεντικός. Το γεγονός πως οι χρήστες μπορούν να μεταφορτώσουν από τοποθεσίες τραγούδια χωρίς να καταβάλλουν το αντίστοιχο αντίτιμο και φυσικά χωρίς να αγοράζουν το φυσικό προϊόν, δηλαδή το cd, απειλεί τις δισκογραφικές εταιρείες, οι οποίες ήδη ανησυχούν και διαμαρτύρονται για τη μείωση των πωλήσεων.

Μερικοί, όμως, καλλιτέχνες εξερευνώντας το Διαδίκτυο (π.χ. Beastie Boys, Courtney Love) βρήκαν εναλλακτικούς τρόπους απόκτησης εισοδήματος από τα «προϊόντα» τους. Δίνουν με δική τους πρωτοβουλία και με μικρό χρηματικό αντίτιμο τα τραγούδια τους στο Διαδίκτυο χωρίς έτσι να καταπατούνται τα πνευματικά τους δικαιώματα. Παρόλα αυτά, συνέχεια βρίσκονται καινούργιοι τρόποι μεταφόρτωσης τραγουδιών χωρίς πληρωμή.

Τα πράγματα έγιναν ακόμη πιο πολύπλοκα όταν εμφανίστηκε η peer – to – peer (P2P) τεχνολογία και συγκεκριμένα η τοποθεσία Napster το 1999. Η Napster ήταν η πρωτοπόρος υπηρεσία που έδινε τη δυνατότητα στους χρήστες να εντοπίζουν και να ανταλλάσσουν μουσική online με χρήστες άλλων υπολογιστών που είναι συνδεδεμένοι στο Διαδίκτυο σαν διακομιστές. Αν και η Napster από μόνη της δεν κατείχε τη μουσική που διανεμόταν από το δίκτυό της, αλλά απλά λειτουργούσε ως

μεσάζον ώστε να συνδέονται οι χρήστες, δεν μπόρεσε να προστατευθεί από τις δισκογραφικές εταιρείες και μέσω νόμιμων διαδικασιών αναγκάστηκε να «ανακατασκευαστεί» και να παρέχει υπηρεσίες συνδρομής πληρώνοντας τις δισκογραφικές εταιρείες. Επίσης, υπάρχουν δίκτυα όπως το Gnutella, το LimeWire, το E-Mule, το E-Donkey, το MP3 Rocket μέσω των οποίων ανταλλάσσεται όχι μόνο μουσική αλλά κινηματογραφικές ταινίες, ηλεκτρονικά βιβλία και άλλο περιεχόμενο.

Επίσης, αξίζει να γίνει αναφορά στο iTunes, έναν από τους πλέον δημοφιλέστερους μουσικούς ιστοτόπους στην Ευρώπη. Τον Απρίλιο του 2007 η μεγάλη δισκογραφική εταιρεία EMI ανακοίνωσε, έπειτα από μια πρωτοποριακή συμφωνία, ότι δίνει άδεια στο ηλεκτρονικό δισκοπωλείο της Apple να πουλά τα τραγούδια της χωρίς το ενοχλητικό λογισμικό κατά της πειρατείας. Το λογισμικό Ψηφιακής Διαχείρισης Δικαιωμάτων (Digital Rights Management) που χρησιμοποιεί η Apple στο iTunes και η φορητή συσκευή μουσικής iPod εμποδίζει την μη εξουσιοδοτημένη αντιγραφή των τραγουδιών και είναι ασύμβατο με άλλα ηλεκτρονικά δισκοπωλεία και συσκευές. Παρομοίως στο δικτυακό κόμβο Music-bazaar οι χρήστες έχουν το δικαίωμα να «κατεβάσουν» μουσική επί πληρωμή, καθώς και το Freemusic το οποίο από την ονομασία του μας δείχνει πως οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι δωρεάν.

Η εφευρετικότητα των χρηστών του Διαδικτύου θα βρίσκεται πάντοτε ένα βήμα πιο μπροστά αν είναι να μην πληρώνουν για τις υπηρεσίες που τους παρέχονται. Οι υπεύθυνοι διατήρησης των δικαιωμάτων με τη σειρά τους προσπαθούν να ισορροπήσουν τα πράγματα με το να ενθαρρύνουν το κοινό να σέβεται τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών και των παραγωγών των έργων πνευματικής δημιουργίας και να μην ακολουθούν τη φιλοσοφία του χρήστη που καταπατά τους νόμους.

1.2.4 Προστασία προσωπικών δεδομένων

Η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και οι νέες μορφές διαφήμισης και ηλεκτρονικών συναλλαγών οδήγησαν στην αυξημένη ζήτηση προσωπικών πληροφοριών από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Οι προσωπικές αυτές πληροφορίες που αναφέρονται σε κάθε είδους δραστηριότητα προσωπική ή επαγγελματική του ατόμου ονομάζονται προσωπικά δεδομένα (*Ηλεκτρονικό Εγκλημα, 2004*).

Οι χρήστες θεωρούν πολύ σημαντικό η επικοινωνία τους να προστατεύεται και να μην παρακολουθείται από άλλα άτομα. Το πρόβλημα, όμως, είναι ότι στο Διαδίκτυο η ασφαλής επικοινωνία δεν διασφαλίζεται εξ'ολοκλήρου. Είναι αποδεδειγμένο ότι τα δεδομένα και η επικοινωνία ατόμων για σπουδαία θέματα δεν υπήρξαν προστατευμένα σε μερικές περιπτώσεις. Ο φόβος ότι οικονομικά συστήματα θα αποδειχθούν ευάλωτα και προσβάσιμα στους χάκερς, οι οποίοι θα αποκτήσουν αριθμούς πιστωτικών καρτών και θα καταχραστούν μεγάλα ποσά, είναι υπαρκτός.

Οι τράπεζες και εταιρείες που κάνουν συναλλαγές μέσω Διαδικτύου υποστηρίζουν ότι αυτά τα προβλήματα έχουν λυθεί, όμως, πολλοί είναι εκείνοι που αμφισβητούν την παρεχόμενη ασφάλεια. Έχουν αναφερθεί παραδείγματα όπου πελάτες που θέλησαν να πληρώσουν μέσω Διαδικτύου λογαριασμούς ανακάλυψαν ότι από τις τοποθεσίες των εταιρειών είχαν τη δυνατότητα να δουν τα προσωπικά στοιχεία και τους κωδικούς άλλων λογαριασμών χωρίς κανένα εμπόδιο. Παρά την ενημέρωση, όμως, που τους έγινε τα μέτρα που πήραν δεν ήταν ιδιαίτερα σημαντικά, ώστε να μην ξανασυμβούν τέτοιου είδους περιστατικά, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις κατηγορήθηκαν οι ίδιοι οι πελάτες για παράνομη είσοδο στα απόρρητα δεδομένα τους (Sturges, 2001).

Τα θέματα ασφάλειας φέρνουν τις κυβερνήσεις και την αστυνομία παγκοσμίως σε «θέση μάχης». Κυρίως μετά τα γεγονότα στο εξωτερικό, όπως, την επίθεση στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001 ή τους εισβολείς στα απόρρητα δεδομένα του Πενταγώνου, ξεκίνησε από την πλευρά πολλών κυβερνήσεων –και κυρίως αυτής των Ηνωμένων Πολιτειών— μια διαδικασία παρακολούθησης μηνυμάτων. Όταν το μήνυμα «φιλτραριστεί» και βρεθούν λέξεις – κλειδιά που θεωρούνται πως περιέχουν νοήματα παράνομων ενεργειών (τρομοκρατικά χτυπήματα, διακίνηση ναρκωτικών, παιδοφιλία κ.ά.), τότε εμποδίζεται η αποστολή τους με σκοπό να αποφευχθούν δραματικά γεγονότα και παράλληλα εντοπίζεται ο αποστολέας ώστε να επιληφθεί το γράμμα του νόμου σε περίπτωση αποδεδειγμένης αξιόποινης πράξης.

Επίσης, ένα άλλο θέμα που αφορά τις κυβερνήσεις είναι η δημοσιοποίηση κάποιων πραγμάτων που θα έπρεπε να παραμείνουν κρυφά, δηλαδή των κοινώς λεγόμενων «κρατικών μυστικών». Υπήρξαν αρκετές περιπτώσεις όπου υπηρεσιακά μυστικά δόθηκαν στη δημοσιότητα ενώ πριν τα απέκρυπταν. Από τη στιγμή που ένα μήνυμα σταλεί στο Διαδίκτυο, τότε είναι δυνατόν να δημοσιοποιηθεί σε διάφορες ομάδες συζητήσεων, να αναρτηθεί σε ιστολόγια ή σε προσωπικές τοποθεσίες, ακόμα και να κάνει το γύρο του κόσμου από mailbox σε mailbox χρηστών ηλεκτρονικού

ταχυδρομείου. Το γεγονός, όμως, πως τα “mirror sites” (τοποθεσίες που δέχονται τα μηνύματα) αναπαράγουν το περιεχόμενο της αρχικής τοποθεσίας αποθαρρύνει τις προσπάθειες που γίνονται για την αποτροπή των διαρροών και της διακίνησης υλικού με απόρρητο περιεχόμενο.

1.2.5 Ηλεκτρονικό έγκλημα

Ως ηλεκτρονικό έγκλημα θεωρούνται οι αξιόποινες εγκληματικές πράξεις που τελούνται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων και τιμωρούνται με συγκεκριμένες ποινές από την ελληνική νομοθεσία.

Ανάλογα με το μέσο που χρησιμοποιείται στην τέλεση του ηλεκτρονικού εγκλήματος διαχωρίζονται σε εγκλήματα τελούμενα με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών (computer crimes) και σε κυβερνοεγκλήματα (cyber crime), αν τελείται μέσω του Διαδικτύου.

Οι ενέργειες που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ηλεκτρονικό έγκλημα χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες απάτης. Συνήθως, οι απάτες που γίνονται από ηλεκτρονικούς υπολογιστές έχουν σχέση με την ανακάλυψη δεδομένων ώστε να αποσπάσουν χρήματα οι δράστες από λογαριασμούς πιστωτικών καρτών. Όλες οι εταιρείες και οργανισμοί συμφωνούν πως το ηλεκτρονικό έγκλημα έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις ενώ βάσει υπολογισμών τα χρήματα που έχουν χαθεί από τη δράση των χάκερς μετριούνται από εκατομμύρια έως και δισεκατομμύρια. Όμως, αρκετές από αυτές τις παραβιάσεις δεν έχουν καν δηλωθεί για να μη βρεθούν στη δύσκολη θέση να παραδεχτούν πως τα μέτρα ασφαλείας προς αποφυγή τέτοιων απατών σε βάρος τους είναι ανεπαρκή.

Είναι χρήσιμο να γίνει γνωστό ότι το Διαδίκτυο χρησιμοποιείται και έμμεσα για την διάπραξη εγκλήματος. Σύμφωνα με έρευνες της αστυνομίας πολλοί επικοινωνούν μέσω Διαδικτύου κρυφά με σκοπό εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίες πολλαπλασιάζονται με τον καιρό. Για παράδειγμα, χούλιγκανς συντονίζουν τη δράση τους για να σταματήσουν ποδοσφαιρικούς αγώνες και να προκαλέσουν ζημιές ή να έρθουν σε κόντρα με τους οπαδούς των αντίπαλων ομάδων. Για το λόγο αυτό αρμόδιες υπηρεσίες Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος ερευνούν το Διαδίκτυο για τοποθεσίες που δημιουργήθηκαν ή δημιουργούνται. Υπάρχει και η πιθανότητα να γίνεται χρήση του Διαδικτύου για εκβιασμούς και άλλα εγκλήματα που εξαρτώνται από την πρόσβαση σε τοποθεσίες που προσφέρουν επικοινωνιακές ευκολίες.

1.2.6 Έλεγχος του Διαδικτύου

Το παράδοξο με τη δομή του Διαδικτύου είναι ότι στην πραγματικότητα ούτε διευθύνεται ούτε ελέγχεται από κανένα οργανισμό ή άτομο, καθώς το Διαδίκτυο δεν είναι χειροπιαστή οντότητα αλλά ένα σύνολο χωριστών διασυνδεδεμένων δικτύων. Υπάρχουν τρεις βασικοί τομείς που θεωρητικά διαχειρίζονται το Διαδίκτυο

1. Υπηρεσιακός τομέας: που ουσιαστικά ανήκουν οι διάφοροι διακυβερνητικοί οργανισμοί (Intergovernmental Organisations – IGOs) –όπως UNESCO, WIPO, το Συμβούλιο της Ευρώπης— που λειτουργούν συμβουλευτικά ως προς τη χρήση του Διαδικτύου και θεσμοθετούν πολιτικές καλής πρακτικής.
2. Εμπορικός τομέας: που αποτελείται από τα μέσα ενημέρωσης και επικοινωνίας, καθώς και όλους τους οργανισμούς που εκμεταλλεύονται εμπορικά ή/και οικονομικά τις δυνατότητες και τις υπηρεσίες του Διαδικτύου, ώστε να προσεγγίσουν τους χρήστες.
3. Πολιτικός τομέας: αποτελείται το πλήθος των μη κυβερνητικών οργανισμών (Non Governmental Organisations - NGOs) που στοχεύουν περισσότερο στη δημιουργία ευαισθητοποιημένων πολιτών και την αφύπνιση των συνειδήσεων απέναντι στα φλέγοντα ζητήματα που ταλανίζουν το σύγχρονο κόσμο.

Ο υπηρεσιακός και εμπορικός τομέας μπορεί να μη συμφωνούν απολύτως με τις ρυθμίσεις της δουλειάς όσον αφορά το Διαδίκτυο αλλά η συνεργασία μεταξύ τους είναι αυτή που κρατά το κλειδί της ανάπτυξής του. Κοινός στόχος των διαπραγματεύσεων που έγιναν στα τέλη του 1990 ήταν η δημιουργία ενός περιβάλλοντος συναλλαγών που θα έθετε με εθνικά εμπόδια τη μετακίνηση αγαθών και υπηρεσιών.

Πολλοί οργανισμοί από τον πολιτικό τομέα έχουν την απαραίτητη δύναμη να ελέγχουν το Διαδίκτυο. Για παράδειγμα, κάποια φεμινιστικά γκρουπ θεωρούν το Διαδίκτυο και ως ένα μέσο που χρησιμοποιείται κατά κόρον για την παρενόχληση, την εκμετάλλευση, τον έλεγχο ή την ταπείνωση της γυναικείας αξιοπρέπειας. Δεν είναι τυχαίο ότι πλέον έχουν δημιουργηθεί ανά τον κόσμο οργανισμοί που καταπολεμούν το “trafficking” μέσω του Διαδικτύου. Επίσης, οι οργανισμοί δίνουν έμφαση στην καταστολή της πορνογραφίας. Σαν άλλο παράδειγμα, υπάρχουν ομάδες που έχουν ως σκοπό τους να προστατέψουν παιδιά από την έκθεσή τους στην πορνογραφία και να αποτρέψουν τους παιδόφιλους από τη χρήση των χώρων συζητήσεων όπου έρχονται σε επαφή με ανήλικα παιδιά.

Επιπλέον υπάρχουν τρεις (3) επιμέρους επιτροπές που ασχολούνται περισσότερο με την τεχνολογική ανάπτυξη κι εξέλιξη του Διαδικτύου:

- **Internet Society (ISOC)**: ασχολείται με τις τεχνολογικές εξελίξεις και την προώθηση της παγκόσμιας επικοινωνίας μέσω του Διαδικτύου. Η επιτροπή εγκρίνει την ενσωμάτωση νέων προτύπων κι αντιμετωπίζει τα τεχνικά προβλήματα που προκύπτουν όπως π.χ. ο περιορισμένος αριθμός διαθέσιμων IP διευθύνσεων
- **Internet Engineering Task Force (IETF)**: ασχολείται με το να προλαμβάνει και να προτείνει λύσεις όταν προκύπτουν τεχνικά προβλήματα στην υποδομή του Διαδικτύου, όπως π.χ. η επικοινωνία των επιμέρους δικτύων
- **InterNic**: η επιτροπή που εκχωρεί τις διευθύνσεις που προστίθενται στο Διαδίκτυο.

1.3 Δημόσια πρόσβαση

Η ιδιωτική χρήση είτε από το σπίτι με προσωπική συνδρομή είτε από το γραφείο από μόνη της δεν είναι επαρκής για να καταστεί το Διαδίκτυο ωφέλιμο ώστε ο καθένας να έχει μερίδιο σε αυτό. Ο προφανής λόγος είναι ότι δεν έχουν όλοι την ευχέρεια να διαθέτουν τον εξοπλισμό και να πληρώνουν το αντίστοιχο αντίτιμο για την παροχή σύνδεσης και πρόσβασης από το σπίτι τους. Επιπλέον η πρόσβαση στο Διαδίκτυο από το γραφείο προορίζεται για την εκτέλεση των εργασιακών καθηκόντων των υπαλλήλων, και όχι για προσωπική χρήση.

Οι σκανδιναβικές χώρες προάγουν με εκπληκτικό τρόπο και ταχύτητα τη δημόσια πρόσβαση ακόμη και αν τα ποσοστά της ιδιωτικής χρήσης είναι υψηλά, γιατί κατανοούν τη μεγάλη αξία που έχει, όλοι να μπορούν να μοιράζονται καλύτερη πληροφόρηση και επικοινωνία.

Στην Αγγλία το καλοκαίρι του 1995 οι περισσότερες βιβλιοθήκες ανεξαρτήτως μεγέθους παρείχαν πληροφόρηση σε προσωπικό και φοιτητές μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων, όπως ηλεκτρονικοί κατάλογοι δημόσιας πρόσβασης (OPACs), βάσεις δεδομένων, σταθμοί εργασίας εντός του χώρου των βιβλιοθηκών για τη χρήση εφαρμογών επεξεργασίας κειμένου και άλλων προγραμμάτων (Sturges, 2001). Από τότε τα πράγματα έχουν όντως αλλάξει. Οι επαγγελματίες που ασχολούνται με την πληροφόρηση έχουν πλέον αναγνωρίσει το Διαδίκτυο ως πρωτεύον εργαλείο.

Μια λεπτομερής ματιά σε μια χώρα όπως η Μεγάλη Βρετανία με υψηλά ποσοστά πρόσβασης στο Διαδίκτυο δείχνει ότι η πρόσβαση είναι άνισα κατανομημένη με συγκεκριμένη τη μερίδα του πληθυσμού που δέχεται τα οφέλη της. Σύμφωνα με έρευνα το 10% των χρηστών αποδέχεται το γεγονός πως οι δημόσιες βιβλιοθήκες είναι τα μέρη όπου έχουν δημόσια πρόσβαση, το 2% υποδεικνύει άλλους δημόσιους οργανισμούς, ενώ το 11% χρησιμοποιεί internet cafes. Από το 2001 και μετά έχουν αυξηθεί αυτά τα ποσοστά μαζί με τις χορηγίες του κράτους, που ολοένα και μεγαλώνουν, με αποτέλεσμα να έχει διασκορπιστεί σχεδόν σε όλη τη χώρα. Οι φτωχότερες χώρες, με τη σειρά τους προσπαθούν να προωθήσουν τη διάδοση του Διαδικτύου έτσι ώστε να αποφύγουν και τον κοινωνικό αποκλεισμό όσον αφορά την ηλεκτρονική πληροφόρηση.

Ανεξαρτήτως των αναγνωρισμένων ή μη προβλημάτων, μεγάλος αριθμός βιβλιοθηκών και άλλων κέντρων πληροφόρησης προσφέρουν τις υπηρεσίες του Διαδικτύου. Παρόλα αυτά ως αντιπροσωπευτικά παραδείγματα επέκτασης του Διαδικτύου θεωρούνται η Φινλανδία και η Σουηδία, δύο χώρες οι οποίες αμέσως διαπίστωσαν τη χρησιμότητά του και την άμεση εξυπηρέτησή τους από τις υπηρεσίες του.

1.3.1 Δυσκολίες με τη δημόσια πρόσβαση

Για να χρησιμοποιήσει κάποιος το Διαδίκτυο θα πρέπει να βρίσκεται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους, όπως βιβλιοθήκες, internet cafes ή σε αίθουσες αναμονής αεροδρομίων, επιβατικών σταθμών και άλλων χώρων δημόσιας πρόσβασης –αφού οι υπολογιστές έχουν καλώδια και έτσι δεν υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο από παντού. Ακόμα και τώρα που αρχίζει να επικρατεί η χρήση των φορητών υπολογιστών και το ασύρματο Διαδίκτυο δεν μπορεί να υπάρξει διαρκής διασύνδεση, καθώς οι μπαταρίες των φορητών υπολογιστών έχουν συγκεκριμένη χρονική αυτονομία και πρέπει να επαναφορτίζονται, ενώ η διάδοση του ασύρματου Διαδικτύου δεν είναι εξαπλωμένη ακόμα σε μεγάλη κλίμακα.

Ο αριθμός των ατόμων που μπορούν να τους χρησιμοποιήσουν ταυτόχρονα είναι περιορισμένος από τον αριθμό των τερματικών, ενώ τα τερματικά είναι περιορισμένα λόγω χρημάτων και του χώρου που τους αναλογούν. Ακόμη και μια μικρή βιβλιοθήκη μπορεί να εξυπηρετήσει περισσότερους αναγνώστες διαβάζοντας βιβλία παρά αναζητώντας πληροφορίες από τους υπολογιστές, ακόμη και αν διέθεταν όλο το χώρο της βιβλιοθήκης για τη χρήση υπολογιστών. Ως αποτέλεσμα ο χρόνος χρήσης

των τερματικών είναι λιγοστός, συνήθως μισή ώρα ανά χρήστη. Σε μια γεμάτη βιβλιοθήκη το αποτέλεσμα είναι να συνωστιζονται πολλοί στα ράφια, στα θρανία, σε ουρές για να πληροφορηθούν από τους καταλόγους.

Η χρήση του Διαδικτύου σε δημόσιο χώρο, όπως μια βιβλιοθήκη, μπορεί να είναι εξίσου ενοχλητική από:

- Εκτυπώσεις που προκαλούν θορύβους
- Διάφορες συζητήσεις που γίνονται στις βιβλιοθήκες και νοήματα από άλλους για να σταματήσουν
- Μερικούς ενοχλητικούς χρήστες που επικοινωνούν σε διάφορα δημόσια δωμάτια συζητήσεων με άλλους χρήστες και αστειεύονται προκαλώντας φασαρία και προβλήματα σε όσους προσπαθούν να συγκεντρωθούν και να μελετήσουν
- Επιδειξίες και άτομα με σεξουαλικές τάσεις και πιθανώς διάφορες διαστροφές που επιθυμούν να τραβήξουν την προσοχή των αναγνωστών και να προκαλέσουν προβλήματα με άκομψη συμπεριφορά
- Το φως του υπολογιστή, τα χρώματα και κινήσεις που αποσπούν την προσοχή των διπλανών χρηστών
- Η ανάρμοστη συμπεριφορά ορισμένων χρηστών που δε σέβονται τους κανόνες χρήσης των τερματικών και του Διαδικτύου που έχουν καθοριστεί από τον εκάστοτε οργανισμό.

1.3.2 Λόγοι για διαχείριση της δημόσιας πρόσβασης

Δύο λόγοι για τους οποίους πρέπει να διαχειρίζεται η δημόσια πρόσβαση:

- α) λόγω υπευθυνότητας για αυτούς που πληρώνουν τους φόρους και είναι εύλογο να απαιτούν οργανωμένη και ελεγχόμενη πρόσβαση
- β) οι υπολογιστές και τα δίκτυα απαιτούν τεχνολογική υποστήριξη και έτσι πρέπει να ελέγχονται, ώστε η χρήση του Διαδικτύου που θα γίνει από τον ενδιαφερόμενο να είναι αποτελεσματική.

Η διαχείριση πρόσβασης στο Διαδίκτυο διαφέρει από την απλή διαχείριση της γνώσης.

- α) Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο μας δίνει τη δυνατότητα να αντλούμε πληροφορίες από ένα σύνολο πηγών, και γι' αυτό οι επιστήμονες της πληροφόρησης έχουν αναπτύξει δικούς τους τρόπους, κανόνες και διαδικασίες για να διαλέγουν συλλογές και δείγματα από το σύνολο των πληροφοριακών πηγών. Επειδή,

λοιπόν, υπάρχουν πηγές για τις οποίες δεν εγγυάται κανείς την ποιότητα πρέπει να γίνει αυτό το ξεκαθάρισμα για μεγαλύτερη αξιοπιστία.

β) Οι βιβλιοθήκες και οι λοιποί οργανισμοί πληροφόρησης είναι ουσιαστικά υποχρεωμένοι να παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες του Διαδικτύου συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Προσπάθειες να παρέχουν Διαδίκτυο χωρίς e-mail ήταν καταστροφικές, όπως επίσης και ο αποκλεισμός των ομάδων συζητήσεων (newsgroups), καθώς είναι προσβάσιμα μέσω των μηχανών αναζήτησης.

Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί ότι ούτε οι επιστήμονες της πληροφόρησης και οι βιβλιοθηκονόμοι ταχυδρομούν γράμματα για να επικοινωνήσουν με τους χρήστες. Οι ίδιοι με τη σειρά τους χρησιμοποιούν το μέσο αυτό καθημερινά για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Πέραν τούτου το Διαδίκτυο πλέον αποτελεί πρωταρχικό εργαλείο εξυπηρέτησης χρηστών, καθώς διευκολύνει πολλούς χρήστες να επικοινωνήσουν και να χρησιμοποιήσουν ταυτόχρονα τις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών και να έρθουν σε άμεση επαφή με το προσωπικό ακόμα και χωρίς τη φυσική παρουσία του χρήστη στο χώρο της βιβλιοθήκης.

1.3.3 Απαιτήσεις για καλή διαχείριση

Η καλή διαχείριση της πρόσβασης στο Διαδίκτυο δε γίνεται απλά με τη λύση των προβλημάτων και δυσκολιών που παρουσιάζονται παραπάνω. Διαχειριζόμενοι σωστά την πρόσβαση στο Διαδίκτυο οι χρήστες θα είχαν αποτελεσματικότερη εργασία. Είναι αρκετοί αυτοί οι χρήστες που ενώ η οικονομική κατάσταση τους επιτρέπει να εξυπηρετούνται από το Διαδίκτυο και μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες που χρειάζονται, αρνούνται να το χρησιμοποιήσουν γιατί θεωρούν πως δεν έχει την ικανότητα να τους στηρίξει και να τους παρέχει το απαραίτητο έγκυρο υλικό για την υλοποίηση της οποιαδήποτε εργασίας τους.

Εφόσον γίνουν κάποια πράγματα, κάποιες προαπαιτήσεις που είναι αναγκαίες, τότε και αυτοί οι χρήστες θα αισθάνονται ασφαλέστερα για την ποιότητα της πληροφορίας. Χρειάζεται δηλαδή:

- παροχή πρόσβασης στους χρήστες από εξελιγμένους υπολογιστές και ειδικά εκπαιδευτικά σεμινάρια που θα διδάσκουν στους χρήστες τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα
- παροχή ελεύθερης πρόσβασης ή πληρωμή ενός μικρού συμβολικού ποσού

- παροχή πρόσβασης σε χώρους εργασίας βασισμένη σε οργανωμένο πρόγραμμα ώστε ο χρόνος διάθεσης να είναι ίσα κατανεμημένος
- προσφορά οδηγιών σε καινούργιους χρήστες και υποστήριξη σε όσους αναζητούν πληροφορίες.

Συγχρόνως, πρέπει να διευθετηθούν και κάποιες άλλες δυσκολίες και χρόνια θέματα που απασχολούν την πρόσβαση της γνώσης, όπως είναι:

- Προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας όσον αφορά:
  - α. Την πορνογραφία
  - β. Τις φυλετικές διακρίσεις ή την έχθρα που περνά από γενιά σε γενιά, το σεξουαλικό προσανατολισμό και άλλα προσωπικά πιστεύω.
- Προστασία των παιδιών και νέων ατόμων από την έκθεσή τους σε επικίνδυνο και ανάρμοστο υλικό
- Ελαχιστοποίηση της ενόχλησης ενός χρήστη προς τον άλλο συμπεριλαμβανομένης:
  - α. Την απόσπαση της συγκέντρωσης
  - β. Τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο πρόσβασης
- Προστασία του προσωπικού από περίπτωση σεξουαλικής παρενόχλησης από τους χρήστες
- Αποφυγή παράνομης χρήσης της πρόσβασης που περιλαμβάνει:
  - α. Καταπάτηση πνευματικών δικαιωμάτων
  - β. Δυσφήμιση
  - γ. Απάτη και παρόμοια ηλεκτρονικά εγκλήματα
- Ασφάλεια από εξωτερικούς εισβολείς, όπως hackers² και crackers³ συμπεριλαμβανομένης:
  - α. Παραβίαση υπολογιστικών συστημάτων
  - β. Ηθελημένη παρέμβαση για την παραποίηση στοιχείων για εγκληματικούς σκοπούς
  - γ. Διάδοση ιών
- Σεβασμός και αξιοπρέπεια για τα προσωπικά δεδομένα⁴ του χρήστη

² Ως hacker μπορεί να οριστεί το άτομο εκείνο το οποίο χωρίς δικαίωμα αποκτά πρόσβαση σε στοιχεία που έχουν εισαχθεί σε υπολογιστή ή σε περιφερειακή μνήμη υπολογιστή ή μεταδίδονται με συστήματα τηλεπικοινωνιών.

³ Ως cracker μπορεί να οριστεί εκείνο το άτομο που χωρίς δικαίωμα αποκτά πρόσβαση σε στοιχεία που έχουν εισαχθεί σε υπολογιστή με σκοπό το οικονομικό κέρδος εις βάρος άλλων ατόμων.

⁴ Ως προσωπικά δεδομένα ορίζεται οποιαδήποτε προσωπική πληροφορία που αναφέρεται σε κάθε είδους δραστηριότητα προσωπική ή επαγγελματική ενός ατόμου.

- Διασφάλιση ποιοτικής πληροφορίας όσον αφορά:
  - α. Την ακρίβεια –κατά πόσο ισχύουν οι πληροφορίες που δημοσιεύονται
  - β. Την αυθεντικότητα –αν όντως τα στοιχεία που δίνονται ανήκουν σε αξιόπιστο άτομο, π.χ. καθηγητές, επιστήμονες, ειδικούς και όχι σε οποιονδήποτε που θέλει απλά να εκφράσει την άποψή του στο Διαδίκτυο.

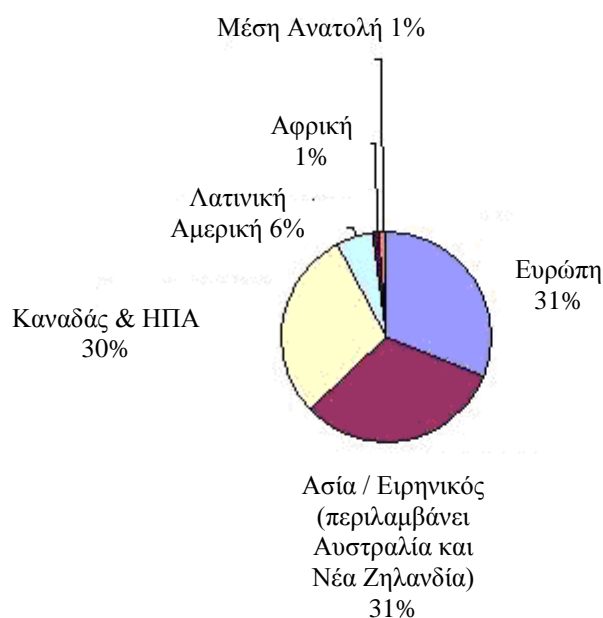
Αυτή είναι μια λίστα που περιέχει παλαιότερα προβλήματα, τα οποία, όμως, εμφανίζονται σε νεότερες και δυσκολότερες μορφές. Άρα, όλα χρήζουν μείζονος σημασίας και απαιτούν μεγάλη προσοχή, αν πρόκειται να λυθούν αποτελεσματικά για να παρέχουν καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών στο κοινό.

1.4 Στατιστικά στοιχεία για τη χρήση του Διαδικτύου

Παίρνοντας ως έτος αναφοράς το 2003 (δηλαδή πριν μια πενταετία) η χρήση του Διαδικτύου καταλαμβάνει μεγαλύτερα ποσοστά στις πιο ανεπτυγμένες χώρες- κράτη. Σύμφωνα με το παρακάτω σχεδιάγραμμα η Ευρώπη παίρνει το 31% από την παγκόσμια πίτα και άλλο ένα 31% καταλαμβάνει η Ασία μαζί με την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία. Ακολουθεί ο Καναδάς και οι Ηνωμένες Πολιτείες με 30%, ενώ η Λατινική Αμερική καλύπτει το 6%. Τέλος, το 1% αντιστοιχεί στην Αφρική και άλλο 1% στη Μέση Ανατολή (University of California, Berkeley 2003).

Χρήστες Διαδικτύου – Παγκόσμια Διανομή 2003

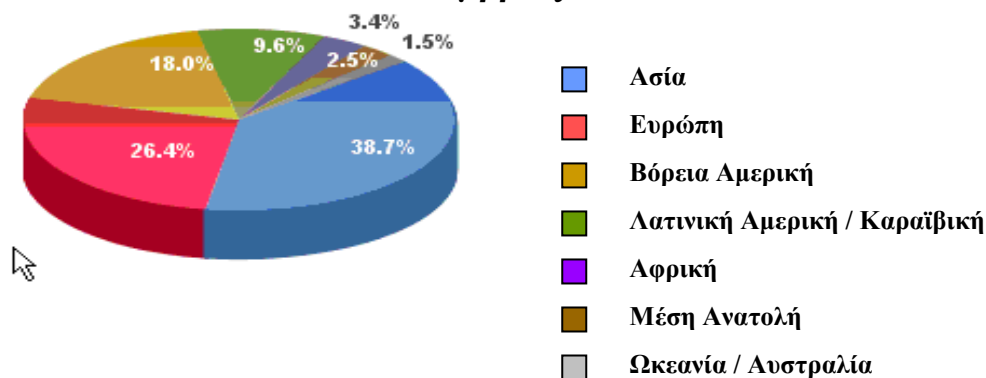

Γράφημα 1: Ποσοστό χρήσης του Διαδίκτυου ανά ήπειρο το έτος 2003

Σε αντιπαράθεση τον Δεκέμβριο του 2007 οι αλλαγές που προκλήθηκαν στα ποσοστά αυτά μοιάζουν μηδαμινές, αλλά παρόλα αυτά έγινε μια αναδιανομή της παγκόσμιας πίτας. Σε γενικές γραμμές οι μη ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες διατήρησαν τα ίδια ποσοστά, ενώ οι αναπτυσσόμενες περιοχές αύξησαν ελαφρώς τα δικά τους. Η Ασία παρουσιάζει μια σημαντική αύξηση του 5% (χωρίς την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία), η Βόρεια Αμερική φτάνει στο 21% (χωρίς τον Καναδά) και η Ευρώπη παρουσιάζει μια μικρή πτώση της τάξεως του 2%. Επιπλέον ότι παρατηρείται αύξηση στα ποσοστά της Λατινικής Αμερικής / Καραϊβικής, της Μέσης

Ανατολής και της Αφρικής στο 9,6%, 2,5% και 3,4% αντιστοίχως (Internet World Stats, 2007).

Χρήστες Διαδικτύου Παγκοσμίως Δεκέμβριος 2007

Γράφημα 2: Χρήστες Διαδικτύου ανά ήπειρο το έτος 2007

Ακολουθεί πίνακας που δείχνει σε εκατομμύρια αλλά και ποσοστά τον πληθυσμό και το χώρο που λαμβάνουν στο παγκόσμιο χάρτη οι ήπειροι και οι χώρες, καθώς και τη χρήση του Διαδικτύου και τα ποσοστά αύξησής του από το 2000 έως το 2007.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΡΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ & ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ						
Περιοχές	Πληθυσμός (Υπολογισμός 2007)	Παγκόσμιος Πληθυσμός %	Χρήση Διαδικτύου,	% Πληθυσμός (Διεϊσδυση)	Παγκόσμια Χρήση %	Ανάπτυξη Χρήσης 2000-2007
Αφρική	933,448,292	14.2 %	33,334,800	3.6 %	3.0 %	638.4 %
Ασία	3,712,527,624	56.5 %	398,709,065	10.7 %	35.8 %	248.8 %
Ευρώπη	809,624,686	12.3 %	314,792,225	38.9 %	28.3%	199.5 %
Μέση Ανατολή	193,452,727	2.9 %	19,424,700	10.0 %	1.7 %	491.4 %
Νότια Αμερική	334,538,018	5.1 %	233,188,086	69.7 %	20.9%	115.7 %
Λατινική Αμερική / Καραϊβική	556,606,627	8.5 %	96,386,009	17.3 %	8.7 %	433.4 %
Ωκεανία / Αυστραλία	34,468,443	0.5 %	18,439,541	53.5 %	1.7 %	142.0 %
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΟΛΟ	6,574,666,417	100.0 %	1,114,274,426	16.9 %	100.0 %	208.7 %

Πίνακας 1: Ποσοστά πληθυσμού ανά ήπειρο και ποσοστιαία συμμετοχή τους στη χρήση του Διαδικτύου

Στη Μεγάλη Βρετανία το 57% του ενήλικου πληθυσμού, περίπου 14 εκατομμύρια, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας που εκπονήθηκε από την

Εθνική Στατιστική Υπηρεσίας της Μεγάλης Βρετανίας (National Statistics, 2006) είχε χρησιμοποιήσει το Διαδίκτυο. Αυτά τα στατιστικά στοιχεία αναφέρονται και στους συχνούς χρήστες αλλά και σε αυτούς που μπαίνουν στο Διαδίκτυο περιστασιακά.

Σε κάθε χώρα τα ποσοστά των χρηστών διαφέρουν. Για παράδειγμα στη Μεγάλη Βρετανία το 65% που εργάζεται με τη βοήθεια του Διαδικτύου αφορά τον αντρικό πληθυσμό, σε αντίθεση με το 55% που είναι γυναίκες. Το 83% είναι άνθρωποι μικρής ηλικίας (16- 24 χρόνων) και το 15% άνθρωποι που ξεπερνούν τα 65 χρόνια. Οι επαγγελματίες καταλαμβάνουν το ποσοστό του 93% σε αντίθεση με τους ανειδίκευτους εργάτες με 43%.

Συνολικά το 43% των βρετανικών νοικοκυριών που δεν έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο χωρίζεται σε τρεις (3) κατηγορίες:

- το 32% θεωρεί ότι δεν είναι χρήσιμο, περιλαμβάνει επιβλαβές περιεχόμενο κι ανησυχεί για θέματα προστασίας κι ασφάλειας των δεδομένων
- το 26% δηλώνει ότι δεν έχει τις γνώσεις ή έχει σωματική αναπηρία να το χρησιμοποιήσει
- το 25% θεωρεί ότι ο εξοπλισμός και οι χρεώσεις πρόσβασης είναι ιδιαίτερα υψηλές.

Αυτά συμβαίνουν σε μια βιομηχανοποιημένη χώρα και θεωρητικά πρωτοπόρο στην αφομοίωση των νέων τεχνολογιών, αλλά και σε άλλες χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης τα πράγματα δεν είναι καλύτερα. Η διάδοση του Διαδικτύου είναι σε χαμηλά επίπεδα, αλλά τουλάχιστον αυξάνεται. Οι φτωχές τηλεπικοινωνιακές εγκαταστάσεις είναι ένας λόγος στον οποίο οφείλεται το χαμηλό ποσοστό που αναφέραμε. Οι τηλεφωνικές γραμμές για τα σπίτια δεν χορηγούνται συνήθως από τα κράτη, η ποιότητα είναι χαμηλή και οι λίστες για νέες συνδέσεις είναι πολύ μεγάλες.

Επίσης, οι χρεώσεις του τηλεφώνου σε πολλές από αυτές τις χώρες έχουν αυξηθεί αισθητά. Στην Εσθονία η παρεχόμενη πρόσβαση βρίσκεται σε καλά επίπεδα, ενώ στην Ουγγαρία έχουν γίνει μεγάλες προσπάθειες για την ανάπτυξη του παρεχόμενου Διαδικτύου στα σχολεία. Η ύπαρξη των internet cafes δεν είναι πάντοτε βοηθητική, αφού οι τιμές αφορούν περισσότερο τους τουρίστες της δύσης παρά τους τοπικούς εισοδηματίες.

Αξίζει να αναφερθούν και κάποιες άλλες χώρες της Ευρώπης οι οποίες είναι μεγάλοι οπαδοί της χρήσης του Διαδικτύου, όπως η Γερμανία, όπου πάνω από το 60% του πληθυσμού χρησιμοποιεί τις δυνατότητες του στην καθημερινότητά του. Η

Ιταλία, μια χώρα με πληθυσμό γύρω στα 60.000.000, από μελέτες απέδειξε ότι τουλάχιστον το 50% θεωρεί το Διαδίκτυο αναπόσπαστο κομμάτι στη ζωή τους. Τέλος, η Ισπανία από τα σχεδόν 45.000.000 πολιτών περίπου το 45% θεωρεί ότι η χρησιμότητά του είναι μεγάλη και δύσκολα μπορεί πλέον να το αποχωριστεί.

Ενδεικτική της κατάστασης που επικρατεί στην Ελλάδα είναι η έρευνα που διεξάγεται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία για τη «Χρήση Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας» από τα ελληνικά νοικοκυριά κατά το 1^ο τρίμηνο του 2007. Η έρευνα, που κάλυψε το ηλικιακό φάσμα από 16 έως 74 ετών, συνοπτικά καταδεικνύει ότι το 86,7% των χρηστών στην Ελλάδα είναι μέσης και ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει μικρή διείσδυση των νέων τεχνολογιών στους αποφοίτους Δημοτικού/Γυμνασίου και όσους δεν έχουν συμπληρώσει κάποια εκπαιδευτική βαθμίδα. Συγκεκριμένα:

ΧΡΗΣΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΑΝΑ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΧΡΗΣΤΗ

Ατομα ηλικίας 16-74	Χρήση Η/Υ	Ποσοστό %	Χρήση Διαδικτύου	Ποσοστό %
	8.201.532	40,2	2.739.607	33,4
Κατώτατη βαθμίδα (απόφοιτοι Δημοτικού/Γυμνασίου)	436.972	13,3	316.295	11,5
Μέση βαθμίδα (απόφοιτοι Λυκείου ή ΙΕΚ)	1.539.886	46,7	1.238.636	45,2
Ανώτερη βαθμίδα (απόφοιτοι ΤΕΙ, ΑΕΙ, Στρατιωτικών Σχολών, κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος)	1.319.817	40,0	1.184.677	43,3

Πίνακας 2: Ποσοστιαία συμμετοχή πληθυσμού που χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή και Διαδίκτυο ανά βαθμίδα εκπαίδευσης

Μελετώντας τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι το 13,3% που έκανε χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή βρίσκεται στην κατώτατη βαθμίδα εκπαίδευσης, ενώ στη μέση βαθμίδα εκπαίδευσης ανήκει το 46,7% και στην ανώτερη εκπαίδευση ανήκει το 40,0%. Αντίθετα, η πρόσβαση στο Διαδίκτυο βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα, κυρίως, για την κατώτατη βαθμίδα με το ποσοστό αγγίζει το 11,5%. Η μέση βαθμίδα φτάνει το 45,2%, ενώ οι απόφοιτοι κάποιας ανώτερης σχολής πλησιάζουν το 43,3%.

Σε σύγκριση με τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γερμανία και την Ιταλία τα νούμερα της Ελλάδας μοιάζουν απογοητευτικά. Συνυπολογίζοντας το γεγονός ότι η έρευνα έχει γίνει το 2006, μια χρονιά που το Διαδίκτυο και οι υπηρεσίες του είχαν πολυδιαφημιστεί θα ήταν αναμενόμενο τα ποσοστά των χρηστών να παρουσιάζονται ιδιαίτερα αυξημένα. Αυτό όμως δε θα πρέπει να μας πτοεί, γιατί με την πάροδο του χρόνου όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται η χρησιμότητά του με αποτέλεσμα οι επισκέψεις στις ιστοσελίδες του να πολλαπλασιάζονται, έστω και με αργούς ρυθμούς.

Επίσης, στην ίδια έρευνα αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους τα άτομα ηλικίας 16 έως 74 (μαθητές, φοιτητές, μισθωτοί, άνεργοι) πιστεύουν ότι η εξυπηρέτηση του Διαδικτύου είναι απεριόριστη. Στον παραπάνω πίνακα παρατίθενται οι κυριότεροι προσωπικοί λόγοι χρήσης του Διαδικτύου και τα αντίστοιχα ποσοστά.

ΧΡΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ - ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΛΟΓΟΙ ΧΡΗΣΗΣ

Κυριότεροι προσωπικοί λόγοι χρήσης του Διαδικτύου	Ατομα ηλικίας 16-74 ετών που έκαναν χρήση του Διαδικτύου –Σύνολο χώρας
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	
Αποστολή και παραλαβή ηλεκτρονικών μηνυμάτων	63,7
Παρακολούθηση τηλε-συνδιάσκεψης	8,8
Άλλος λόγος: (συζήτηση μεταξύ χρηστών)	15,7
ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ON-LINE ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	
Αναζήτηση πληροφοριών για προϊόντα και υπηρεσίες	84,6
Αναζήτηση πληροφοριών για ταξίδια και καταλύματα	48,3
Ακρόαση ραδιοφώνου ή παρακολούθηση τηλεόρασης	24,6
Παιχνίδια /μουσική/ εικόνες	45,5
Φορτώσατε λογισμικό για ηλεκτρονικό υπολογιστή	25,5
Ανάγνωση εφημερίδων και περιοδικών	47,5
Αναζήτηση εργασίας, αποστολή αιτήσεων για εύρεση εργασίας	13,8
Αναζήτηση πληροφοριών υγείας, σχετικών με κακώσεις, τραύματα, ασθένειες, διατροφή	22,9
Αναζήτηση άλλων on-line υπηρεσιών	24,1
ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΡΑΠΕΖΕΣ & ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	
Τραπεζικές συναλλαγές	11,7
Συναλλαγές με δημόσιες υπηρεσίες	34,5
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	
Αναζήτηση πληροφοριών / συμμετοχή σε κάποια επίσημη βαθμίδα εκπαίδευσης (σχολείο, πανεπιστήμιο)	34,4
Αναζήτηση πληροφοριών / συμμετοχή σε προγράμματα μετεκπαίδευσης	6,8
Αναζήτηση πληροφοριών πάσης φύσεως με σκοπό τη γνώση	14,8

Πίνακας 3: Παράθεση προσωπικών λόγων χρήσης Διαδικτύου

Τα ευρήματα του πίνακα μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Η επικοινωνία μεταξύ των χρηστών είναι ένας από τους βασικότερους λόγους που ωθεί τους έφηβους και τους ενήλικες να ανατρέξουν στο ηλεκτρονικό αυτό μέσο. Αυτή κατορθώνεται μέσω αποστολής και παραλαβής ηλεκτρονικών μηνυμάτων, συμμετοχή σε χώρους συζητήσεων ή παρακολούθησης τηλεδιασκέψεων.
2. Η αναζήτηση πληροφοριών online υπηρεσιών είναι εξίσου σημαντική μαζί με την εύρεση πληροφοριών για προϊόντα, υπηρεσίες, ακρόαση ραδιόφωνου, παιχνίδια, ανάγνωση εφημερίδων, αναζήτηση εργασίας, αποστολή αιτήσεων από το σπίτι, αναζήτηση ιατρικών πληροφοριών.
3. Αύξηση παρουσιάζουν οι συναλλαγές με τις τραπεζικές αλλά και με τις δημόσιες υπηρεσίες.
4. Εκπαίδευση, όπως αναζήτηση πληροφοριών για συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης.

Στον παρακάτω πίνακα γίνονται γνωστοί οι τόποι όπου οι χρήστες συμβουλεύονται το Διαδίκτυο και πόσο διαδεδομένος είναι ο καθένας ξεχωριστά. Σε γενικές γραμμές το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού ανεξαρτήτως ακαδημαϊκού επιπέδου έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο από την κατοικία του ή το χώρο εργασίας. Ακολουθούν internet cafes μαζί με τα συγγενικά ή φιλικά σπίτια. Τελευταίοι σε προτεραιότητα έρχονται οι τόποι εκπαίδευσης, οι βιβλιοθήκες και οι δημόσιες υπηρεσίες.

ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑ ΑΣΧΟΛΙΑ ΧΡΗΣΤΗ

ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑ ΑΣΧΟΛΙΑ ΧΡΗΣΤΗ	Μαθητής/ Σπουδαστής	Μισθωτός	Αυτοαπασχολούμενος	Άνεργος	Λοιπές περιπτώσεις (Νοικοκυρά, στρατιώτης, συνταξιούχος)
Άτομα ηλικίας 16-74 ετών που χρησιμοποίησαν το Διαδίκτυο κατά το 1 ^ο τρίμηνο του 2006 Σύνολο χώρας	556.007	1.367.383	490.125	144.308	181.783
Κατοικία	301.930	858.603	285.007	102.068	153.827
Χώρος εργασίας	4.290	897.071	301.010	4.112	6.624
Χώρος εκπαίδευσης	277.419	15.067	0	0	18.531
Σε γείτονες, φιλικά ή συγγενικά σπίτια	130.244	125.949	38.622	29.747	12.109
Σε άλλους χώρους -- δημόσια σημεία πρόσβασης	207.893	137.630	60.428	35.660	16.540
Ειδικότερα:					
Δημόσια βιβλιοθήκη	15.726	11.985	0	0	3.294
Internet cafes	194.385	112.244	60.428	32.900	12.345
Σημεία ασύρματης ευρυζωνικής πρόσβασης (hotspots)	5.868	5.783	2.384	2.761	0

Πίνακας 4: Τόποι πρόσβασης στο Διαδίκτυο ανά ιδιότητα χρήστη

Ο επόμενος πίνακας γνωστοποιεί τους λόγους που η πρόσβαση στο Διαδίκτυο από το σπίτι είναι για πολλούς ανέφικτη και το συνολικό αριθμό των νοικοκυριών που δεν διαθέτουν πρόσβαση. Τα στοιχεία αυτά βασίζονται στην αντίστοιχη έρευνα του 2006, καθώς στην έρευνα του 2007 δεν υπήρχαν αντίστοιχα στοιχεία. Η πρόσβαση γίνεται συνήθως από κάποιο άλλο μέρος (Πίνακας 4) και όχι από τον προσωπικό χώρο, καθώς σύμφωνα με την έρευνα τα νοικοκυριά:

1. Θεωρούν ότι δεν είναι απαραίτητο.
2. Το κόστος των ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι δυσβάσταχτο.
3. Το κόστος πρόσβασης είναι υψηλό.
4. Η γνώση του χειρισμού του είναι ανύπαρκτη.
5. Η σωματική αναπηρία κάποιες φορές στέκεται εμπόδιο για τη χρήση του.
6. Η ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων αγχώνει για τυχόν υποκλοπές τραπεζικών λογαριασμών.

**ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΛΟΓΟΙ ΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑ 2006**

Κυριότεροι λόγοι	Νοικοκυριά	Ποσοστιαία Συμμετοχή
Νοικοκυριά που δεν έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο από την κατοικία. Σύνολο χώρας	2.769.694	100%
Πρόσβαση στο Διαδίκτυο από κάπου αλλού	234.993	8,5%
Δε θέλετε (θεωρείτε το περιεχόμενο επιζήμιο, κλπ.)	497.960	18,0%
Οι πληροφορίες που υπάρχουν στο Διαδίκτυο δε σας είναι χρήσιμες / δε σας ενδιαφέρουν	1.543.300	55,7%
Το κόστος του εξοπλισμού είναι υψηλό	292.734	10,6%
Το κόστος πρόσβασης είναι υψηλό	297.025	10,7%
Έλλειψη ικανοτήτων	668.786	24,1%
Λόγω σωματικής αναπηρίας	16.733	0,6%
Προσωπικοί λόγοι, λόγοι ασφάλειας προσωπικών δεδομένων	78.512	2,8%
Άλλος λόγος	10.835	0,4%

Πίνακας 5: Λόγοι μη χρήσης του Διαδικτύου από το σπίτι

Κεφάλαιο 2: Πολιτικές Δημόσιας Πρόσβασης

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται στοιχεία που αφορούν τις πολιτικές πρόσβασης που ακολουθούνται από την IFLA σύμφωνα με το επονομαζόμενο «Μανιφέστο» που εξέδωσε για τη δημόσια πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Πρόκειται για ένα έγγραφο που αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τους βιβλιοθηκονόμους, αλλά και για τους χρήστες των βιβλιοθηκών που επισκέπτονται τακτικά το Διαδίκτυο για ευκολότερη και γρηγορότερη πληροφόρηση.

Οι κατευθυντήριες γραμμές που παρουσιάζονται στο Μανιφέστο μπορούν εξίσου να χρησιμοποιηθούν από μικρές σχολικές βιβλιοθήκες μέχρι ακαδημαϊκές με πολλούς τίτλους και τεκμήρια. Το Διαδίκτυο σε όλες τις πανεπιστημιακές αλλά και ειδικές βιβλιοθήκες είναι απαραίτητο με αποτέλεσμα οι υπεύθυνοι να ψάχνουν τρόπους για την αποτελεσματικότερη πρόσβαση στις ιστοσελίδες, χωρίς να χάνεται η ελευθερία της έκφρασης και της πρόσβασης στην πληροφορία.

Οι συντάκτες του Μανιφέστου στοχεύουν στο να βοηθήσουν τους επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους να εφαρμόσουν αυτές τις οδηγίες, ώστε να παρέχεται σε όλους ισότιμη πρόσβαση στο Διαδίκτυο και να διασφαλιστεί η ελεύθερη και χωρίς όρια μάθηση και πληροφόρηση από τις ηλεκτρονικές πηγές. Για παράδειγμα, όταν κάποιος χρήστης επισκέπτεται μια βιβλιοθήκη είναι αναγκασμένος να συμβουλευτεί τα τεκμήρια που ήδη υπάρχουν. Οι πληροφορίες είναι συγκεκριμένες. Όταν, όμως, δίνεται η δυνατότητα αξιοποίησης ηλεκτρονικού υλικού η πληροφόρηση γίνεται απεριόριστη και ο χρήστης αισθάνεται ικανοποιημένος από τις υπηρεσίες του.

Η ανάπτυξη των τεχνολογιών του Διαδικτύου και η αυξανόμενη πρόσβαση στη γνώση το καθιστά απαραίτητο για πολλούς λαούς. Σκοπός, όμως, του Μανιφέστου είναι να δίνεται σε όλους τους ανθρώπους σε όλα τα μέρη της γης η ευκαιρία να μορφωθούν, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας ή εθνικότητας. Για αυτό το λόγο, κυρίως, οι χρήστες που ζουν σε μη δημοκρατικές ή αυστηρότερες κοινωνίες οφείλουν να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και να επιζητούν με κάθε τρόπο την εκπαίδευσή τους και τη δωρεάν παροχή του από τις βιβλιοθήκες ή ακόμη σε κάποιες περιπτώσεις και από το σπίτι.

Για τους παραπάνω λόγους και τη σπουδαία χρησιμότητά του θεώρησα καλύτερο να μην παραθέσω συνοπτικά ορισμένα χωρία, από το Μανιφέστο αλλά να

μεταφράσω στα ελληνικά ένα αρκετά μεγάλο μέρος του κειμένου έστω και βασισμένο σε μια πρώτη εμπειρική μετάφραση.

2.1 Κατευθυντήριες οδηγίες χρήσης του Διαδικτύου

Το Μανιφέστο της IFLA για το Διαδίκτυο (ti: IFLA/UNESCO Internet Manifesto Guidelines) δημιουργήθηκε και θεμελιώθηκε με βάση το Άρθρο 19 της Παγκόσμιας Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁵ και τονίζει το ότι οι χρήστες των βιβλιοθηκών έχουν το ίδιο δικαίωμα και ελευθερία να μπαίνουν στο Διαδίκτυο, όπως ακριβώς με το τυπωμένο υλικό, δηλαδή τα βιβλία, τις περιοδικές εκδόσεις, τις εγκυκλοπαίδειες και τα λεξικά.

Πρόκειται για ένα έγγραφο που αφορά τον εκσυγχρονισμό των θεμελιωδών ιδεών του επαγγέλματος του βιβλιοθηκονόμου κατά την εποχή του Διαδικτύου. Για να γίνει κατανοητό, όμως, γιατί το Μανιφέστο αυτό και οι κατευθυντήριες γραμμές-οδηγίες του είναι τόσο σημαντικές για τις βιβλιοθήκες και το προσωπικό τους πρέπει να εξεταστούν η γνησιότητά του και οι νόμοι στους οποίους βασίστηκε, ώστε να γίνει φανερή η συμβολή του στο επάγγελμα του βιβλιοθηκονόμου όσο το Διαδίκτυο αναπτύσσεται και παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις.

A. Βιβλιοθήκες και ανθρώπινα δικαιώματα

Από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα και μετά μεγάλωσε η ιδέα ύπαρξης ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο. Ανθρώπινο δικαίωμα είναι ένα παγκόσμια αναγνωρισμένο νόμιμο δικαίωμα, το οποίο αν δεν θεωρούνταν δεδομένο θα προκαλούσε κίνδυνο σε ανθρώπινες ζωές και καταστροφές στα προς το ζην των κοινωνιών (McIver, 2000).

Τα ανθρώπινα δικαιώματα προέρχονται από τις ανθρώπινες ανάγκες και εξασφαλίζουν αξιοπρέπεια για όλα τα όντα. Η ιδέα δημιουργίας των δικαιωμάτων βασίστηκε στην ισότητα, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την κοινή ευθύνη που είχαν και έχουν όλοι απέναντι στον εαυτό τους. Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ανέκυψε η δημιουργία της ιδέας των δικαιωμάτων με κοινή ομοφωνία ολόκληρου του κόσμου. Αυτή η ιδέα συνέχισε να υποστηρίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη το 1945 και ακολούθησαν η Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 1948 και το Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 1950.

---

5 ΑΡΘΡΟ 19 Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.

B. Ελευθερία έκφρασης και ελευθερία πρόσβασης στην πληροφορία

Ελευθερία έκφρασης θεωρείται η ελευθερία που έχει κάποιος να εκφράζει τις πιο υπερβολικές και μη συντετές για πολλούς απόψεις, χωρίς να φοβάται για αντίποινα και λεκτικές ή σωματικές επιθέσεις εναντίον του. Σύμφωνα με το Άρθρο 19 επιτρέπεται η έκφραση απόψεων με οποιοδήποτε μέσο. Είναι δεκτή οποιαδήποτε επικοινωνία μέσω προφορικού ή γραπτού λόγου, τέχνης, τηλεόρασης, ραδιοφώνου ή Διαδικτύου. Η ελευθερία στην έκφραση περιλαμβάνει και το δικαίωμα να αντιτίθεται κάποιος στις κυβερνήσεις ή να αμφισβητεί επικρατούσες ιδέες και πιστεύω που θεωρούνται δήθεν σωστά.

Η ελευθερία στην πρόσβαση της πληροφορίας, από την άλλη, είναι δικαίωμα των πολιτών, όχι μόνο για ελεύθερη έκφραση προσωπικών πεποιθήσεων, αλλά και για ελεύθερη πρόσβαση σε μια τεράστια έκταση από πληροφορίες. Αυτές οι πληροφορίες μπορεί να μην είναι σύμφωνες με τα πιστεύω και τις ιδεολογίες των βιβλιοθηκονόμων αλλά είναι αναγκασμένοι να τις παρέχουν στο κοινό.

Οι βιβλιοθήκες είναι άμεσα συνδεδεμένες με την ελευθερία στην πρόσβαση πληροφοριών και την ελεύθερη έκφραση λόγω των πληροφοριακών πηγών που διαθέτουν και τη μεγάλη ποικιλία υπηρεσιών που προσφέρουν την πρόσβαση σε αυτές.

2.1.1 Αρχές δημόσιας πρόσβασης

Η απαρεμπόδιστη πρόσβαση στην πληροφόρηση είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί η ελευθερία, η ισότητα και η παγκόσμια ειρήνη. Η IFLA διατρανώνει ότι:

- α. Η πνευματική ελευθερία είναι δικαίωμα κάθε ενήλικα είτε για να δημιουργεί είτε για να εκφράζει την άποψή του, όπως επίσης να ψάχνει και να βρίσκει πληροφορίες. Αυτή είναι η ιδέα της δημοκρατίας και βρίσκεται στην καρδιά των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών.
  - β. Η ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση, ανεξάρτητα από το μέσο και τους περιορισμούς, είναι η κυριότερη ευθύνη της βιβλιοθήκης και του επιστήμονα της πληροφόρησης.
  - γ. Η πρόβλεψη για απαρεμπόδιστη πρόσβαση στο Διαδίκτυο από τις βιβλιοθήκες και τα κέντρα πληροφόρησης υποστηρίζει τις κοινότητες και τους ανθρώπους να επιτύχουν ελευθερία, ευημερία και ανάπτυξη.
- Οι βιβλιοθήκες που παρέχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο οφείλουν να το πραγματοποιούν σύμφωνα με τις Αρχές του Άρθρου 19 της Παγκόσμιας

Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που δηλώνει ότι όλοι έχουν δικαίωμα στην ελεύθερη γνώμη και έκφραση. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει ελευθερία στη διατήρηση απόψεων χωρίς καμία παρεμπόδιση, αλλά και ελευθερία στην αναζήτηση, λήψη και μετάδοση πληροφοριών και ιδεών από όλα τα μέσα και ανεξαρτήτως περιορισμών

- Καθένας είναι πρωτίστως υπεύθυνος για τις πληροφορίες που αναζητά κι επομένως, οφείλουν να τους προσφέρεται το ευρύτερο δυνατόν φάσμα ώστε να αποφασίζει μόνος του για το υλικό στο οποίο θα έχουν ή δε θα έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να διασφαλίζουν ότι η πρόσβαση στο Διαδίκτυο είναι διαθέσιμη σε όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, εθνικότητας, θρησκείας, κουλτούρας, πολιτικών πεποιθήσεων, σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας, γένους ή σεξουαλικών προτιμήσεων
- Οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν επαγγελματική ευθύνη να παρέχουν στους χρήστες, ίση και ισόνομη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, να σέβονται την ιδιωτικότητα των χρηστών και να διευκολύνουν τους χρήστες ώστε να εκμεταλλεύονται κατά το πλείστο τις διαθέσιμες πληροφορίες στο Διαδίκτυο μέσω της πρόβλεψης για παροχή βοήθειας και εκπαίδευσης όταν απαιτείται.

2.1.2 Δημόσιες βιβλιοθήκες και άλλα σημεία δημόσιας πρόσβασης

Οι βιβλιοθήκες και άλλα κέντρα πληροφόρησης είναι ζωντανοί οργανισμοί που ενώνουν τους ανθρώπους με πηγές πληροφόρησης παγκοσμίως. Οι βιβλιοθήκες και τα κέντρα πληροφόρησης καθιστούν διαθέσιμη την αφθονία της ανθρώπινης έκφρασης και της πολιτιστικής ποικιλομορφίας σε όλες τις μορφές.

Τα κέντρα αυτά παρέχουν απαραίτητες διεξόδους στο Διαδίκτυο. Σε κάποιους προσφέρουν άνεση, καθοδήγηση και βοήθεια, ενώ για κάποιους άλλους είναι τα μόνα διαθέσιμα σημεία πρόσβασης. Παρέχουν ένα μηχανισμό με τον οποίο ξεπερνούν τα εμπόδια που δημιουργούνται από διαφορές στους πόρους, την τεχνολογία και την κατάρτιση.

- Διαφορετικοί τύποι βιβλιοθηκών και άλλων κέντρων πληροφόρησης εξυπηρετούν διαφορετικές ομάδες χρηστών. Είναι ευθύνη των οργανισμών αυτών να αναζητούν ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες της θεματικής περιοχής και των χρηστών βασιζόμενοι να :

- α. παρέχουν τις υπάρχουσες υπηρεσίες μέσω ηλεκτρονικών καναλιών (π.χ. μέσω προγραμμάτων ψηφιοποίησης)
- β. αναπτύσσουν τρόπους μεταφοράς νέων υπηρεσιών μέσω του Διαδικτύου
- Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο πρέπει να παρέχεται σε φυσικούς χώρους ανοικτούς σε όλους ανεξαρτήτως θρησκείας, κοινωνικής τάξεως ή γενεαλογικής διάκρισης.

2.1.3 Χρήστες

Οι βιβλιοθήκες και τα κέντρα πληροφόρησης έχουν επίσης ευθύνη να εξυπηρετούν όλα τα μέλη των κοινοτήτων τους ανεξαρτήτως ηλικίας, φυλής, εθνικότητας, κουλτούρας, πολιτικών ιδεολογιών, σωματικών ή άλλων αναπηριών, φύλου ή ή οποιασδήποτε άλλης ιδιότητας.

- Οι βιβλιοθήκες που επιτρέπουν τη δημόσια πρόσβαση στο Διαδίκτυο έχουν μια εξειδικευμένη ευθύνη να διασφαλίσουν τη διαθεσιμότητά του σε ομάδες ατόμων που διαφορετικά θα βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Επιπρόσθετα, στις ομάδες που προσδιορίζονται από το Μανιφέστο του Διαδικτύου, οι βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να αναγνωρίζουν την ανάγκη να συμπεριλάβουν και άλλες, όπως π.χ. ομάδες με μειονεκτήματα αναφορικά με την κοινωνική τάξη, άστεγων και προσφύγων.
- Όταν οι νέοι άνθρωποι επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, οι βιβλιοθήκες πρέπει να ακολουθούν μια ξεκάθαρη πολιτική για τη χρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά και τους ανήλικους, κι αυτή η πολιτική θα πρέπει να εξηγείται στους γονείς πριν τη χρήση των υπηρεσιών αυτών.

2.1.4 Περιεχόμενο

Το διεθνοποιημένο Διαδίκτυο διευκολύνει άτομα και κοινότητες σε όλο τον κόσμο που βρίσκονται είτε στα μικρότερα και πιο απομακρυσμένα χωριά είτε στις μεγαλύτερες πόλεις να έχουν ισότητα πρόσβασης στην πληροφόρηση για προσωπική ανάπτυξη, μόρφωση, δράση, πολιτιστικό εμπλουτισμό, οικονομικές δραστηριότητες και ενημερωμένη συμμετοχή στη δημοκρατία. Όλοι μπορούν να παρουσιάζουν τα ενδιαφέροντά τους, τις γνώσεις και την κουλτούρα τους για τον υπόλοιπο κόσμο να τα επισκεφθεί.

- Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να αναγνωρίζουν, να διευκολύνουν αλλά και να προωθούν την τοπική πληροφόρηση και περιεχόμενο σχετικό με τοπική

πληροφόρηση όπου βρίσκεται η εκάστοτε βιβλιοθήκη. Επίσης, οφείλουν, όπου είναι εφικτό, να συνεργάζονται με τους φορείς-παραγωγούς της τοπικής πληροφόρησης στην παραγωγή του τοπικού περιεχομένου

- Οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν ευθύνη να ενθαρρύνουν το διάλογο μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και το σεβασμό στο γηγενή πληθυσμό και τις διαλέκτους του, αναζητώντας ιδιαίτερα τρόπους διευκόλυνσης της πρόσβασης σε περιεχόμενο που αφορά τοπικές διαλέκτους
- Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να αναγνωρίζουν την παραδοσιακή προφορική γνώση και ως σημαντικό κοινωνικό αγαθό προερχόμενο από την κοινότητα και ως τοπικό περιεχόμενο, για το οποίο ευρύτερη πρόσβαση πρέπει να παρέχεται
- Εφόσον υπάρχει σεβασμός ως προς τα υπάρχοντα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να ενθαρρύνουν την ανοικτή πρόσβαση στο τοπικό περιεχόμενο
- Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να αναζητούν την ανάπτυξη προγραμμάτων ψηφιοποίησης των πηγών μοναδικού ή σπάνιου περιεχομένου που κατέχουν οι βιβλιοθήκες τους
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να διαθέτουν τους καταλόγους τους ηλεκτρονικά και να διευκολύνουν την πρόσβαση στο τοπικό περιεχόμενο μέσω νέων ή υπάρχοντων θεματικών πυλών και ιστοσελίδων διαχειριζόμενων από τις βιβλιοθήκες.

2.1.5 Ηλεκτρονικές υπηρεσίες, ηλεκτρονική διοίκηση, ηλεκτρονική δημοκρατία

Οι βιβλιοθήκες επιπρόσθετα με τους αναγνωρισμένους τους ρόλους στην εκπαίδευση, προσωπική απασχόληση και έρευνα, έχουν ένα σημαντικό, αν και όχι πάντα πλήρως αναγνωρισμένο, ρόλο να συντελέσουν στο να μεταφέρουν τους πολίτες από τη συνειδητοποίηση στην ανάληψη του δικαιώματος. Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο και σε άλλες μορφές υπηρεσιών πληροφόρησης είναι κεντρικές στο ρόλο αυτό.

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να συμβάλλουν στη δημοκρατία, λειτουργώντας ως γέφυρα στη σχέση πολιτείας-πολίτη, κυρίως προωθώντας την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για την κοινότητα. Περαιτέρω, οι βιβλιοθήκες οφείλουν να συμπληρώνουν και να ενδυναμώνουν την ηλεκτρονική διακυβέρνηση με την παροχή υλικών που θα αναπτύξουν την ηλεκτρονική δημοκρατία:

συμπεριλαμβάνοντας υλικό που δημιουργήθηκε από οργανισμούς που διοργανώνουν εκστρατείες σε διάφορα θέματα, ομάδες άσκησης πίεσης και πολιτικά κόμματα παρουσιάζοντας όλο το φάσμα των απόψεων

- Οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν σημαντικό ρόλο στη χρήση των εξειδικευμένων ικανοτήτων του επαγγέλματός τους για τη συλλογή, οργάνωση και παροχή πρόσβασης στην κυβερνητική πληροφόρηση είτε υπό τη μορφή της έντυπης γκρίζας βιβλιογραφίας είτε ηλεκτρονικών εγγράφων
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να ενθαρρύνουν τους πολίτες να χρησιμοποιούν τους online μηχανισμούς για να επικοινωνούν με την κυβέρνηση
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να είναι ανοικτές στην ανάληψη ρόλων για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπου η παροχή αυτών των υπηρεσιών υστερεί, είναι ανεπαρκής ή ακατάλληλη από άλλους οργανισμούς
- Οι βιβλιοθήκες παίζουν ρόλο στην ελευθερία της πληροφόρησης ή το δικαίωμα στην πληροφόρηση, δομές σε χώρες όπου υπάρχει το απαραίτητο νομικό πλαίσιο, και ειδικά με το να βοηθούν τους χρήστες με ελευθερία στις πληροφοριακές αναζητήσεις.

2.1.6 Τεχνολογικές επιλογές

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να μάχονται ώστε να προσφέρουν στους χρήστες την καλύτερη δυνατή τεχνολογία για την πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- Η αρχή της φιλικότητας προς το χρήστη οφείλει να εφαρμόζεται κατά την επιλογή ή το σχεδιασμό διεπαφών για πρόσβαση σε ηλεκτρονική πληροφόρηση
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να αγωνίζονται ώστε να προσφέρουν στους χρήστες γρήγορες συνδέσεις στο Διαδίκτυο. Όπου η φτωχή τηλεπικοινωνιακή υποδομή παρεμποδίζει την πρόσβαση στο Διαδίκτυο, αυτό πρέπει να αντιμετωπίζεται με την αναζήτηση πρωτοποριακών πηγών ενέργειας, εναλλακτικές λύσεις τεχνολογικού εξοπλισμού και λογισμικού
- Οι βιβλιοθήκες αναζητούν τη διευκόλυνση της ποιοτικής πρόσβασης μέσω καλά καταρτισμένου προσωπικού, πλήρως ενημερωμένου για τις τεχνολογικές δυνατότητες της βιβλιοθήκης αλλά και τις δυνατότητές της για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των χρηστών
- Οι ευθύνες εντός της βιβλιοθήκης για τη διατήρηση των βασικών τεχνολογικών υπηρεσιών πληροφόρησης, την εκπαίδευση προσωπικού και χρηστών, την

αγορά του εξοπλισμού και το σχεδιασμό για την ανανέωση και την ανάπτυξη της τεχνολογίας θα πρέπει να προσδιορίζονται σαφώς, καθώς και να καθορίζονται σύννομες διαδικασίες και διεργασίες

- Η ανάγκη για το σχεδιασμό επαρκών συστημάτων αναφορικά με την ανανέωση της τεχνολογίας και την πρόσκτηση των κονδυλίων θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή από όλους τους εμπλεκόμενους με την πρόβλεψη για υπηρεσίες δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο.

2.1.7 Εμπόδια

Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο και όλες οι υπηρεσίες του οφείλουν να συμφωνούν με την Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών και κυρίως με το Άρθρο 19.

Όλοι έχουν δικαίωμα στην ελεύθερη γνώμη και έκφραση. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία στη διατήρηση των απόψεων χωρίς παρεμβολές και παρεμβάσεις, καθώς και την αναζήτηση, λήψη και μετάδοση πληροφοριών και ιδεών μέσω οποιουδήποτε μέσου επικοινωνίας και ανεξαρτήτως περιορισμών.

Η παγκόσμια διασύνδεση του Διαδικτύου εξασφαλίζει ένα μέσο με το οποίο αυτό το δικαίωμα μπορούν όλοι να το απολαύσουν. Συνεπώς, η πρόσβαση οφείλει να μην υπόκειται σε οποιαδήποτε μορφή ιδεολογικής, πολιτικής ή θρησκευτικής λογοκρισίας ούτε σε οικονομικούς περιορισμούς.

Οι περιορισμοί στη ροή της πληροφόρησης οφείλουν να απομακρυνθούν, κυρίως αυτοί που προάγουν την ανισότητα, τη φτώχεια και την απελπισία.

Α. Φιλτράρισμα

- Πρέπει να αναγνωριστεί ότι η χρήση λογισμικού φιλτραρίσματος στα τερματικά δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο είναι ξεκάθαρη παρακώλυση της ελευθερίας των χρηστών στην ηλεκτρονική πρόσβαση
- Επίσης, επειδή απόλυτη ακρίβεια στο σχεδιασμό του λογισμικού φιλτραρίσματος δεν είναι πιθανή, δεδομένου της ανακρίβειας της ανθρώπινης γλώσσας, τυχαία φραγή του περιεχομένου, στο οποίο υπάρχει αδιαμφισβήτητο το δικαίωμα της πρόσβασης, συμβαίνει συχνά
- Αναγνωρίζοντας ότι τα φίλτρα εφαρμόζονται από πολλές βιβλιοθήκες βάσει της εθνικής νομοθεσίας ή των κανονισμών των πατρικών οργανισμών, οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να αναζητούν την εφαρμογή του χαμηλότερου

δυνατού επιπέδου φραγών και να μην στενεύουν περαιτέρω τη διαθεσιμότητα της πληροφόρησης με την εγκατάσταση των δικών τους πρόσθετων λογισμικών φιλτραρίσματος

- Εφόσον ο νόμος υποχρεώνει τις βιβλιοθήκες να εγκαθιστούν λογισμικό φιλτραρίσματος, τότε πρέπει να γνωστοποιηθεί ο υπεύθυνος για τον έλεγχο του φιλτραρίσματος. Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να διατηρούν την εξουσία και να προσαρμόζουν τις παραμέτρους και τα επίπεδα του φιλτραρίσματος. Οι χρήστες πρέπει να είναι σαφώς ενήμεροι για την παρουσία των φίλτρων και σε κάθε περίπτωση να έχουν την ευκαιρία να αμφισβητούν συγκεκριμένα περιστατικά φραγής ή να ζητούν την αναπροσαρμογή των κριτηρίων της φραγής
- Οι βιβλιοθήκες και τα κέντρα πληροφόρησης έχουν την ευθύνη να υποστηρίζουν το δικαίωμα των χρηστών να επιλέγουν οποιαδήποτε πληροφορία επιθυμούν και χρειάζονται. Οφείλουν, να σέβονται την ιδιωτικότητα των χρηστών και να αναγνωρίζουν ότι οι πηγές που χρησιμοποιούν πρέπει να παραμένουν εμπιστευτικές.

B. Προστασία ταυτότητας χρηστών

- Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να σέβονται τα προσωπικά δεδομένα των χρηστών του Διαδικτύου της βιβλιοθήκης και τις επιλογές τους στην αναζήτηση πληροφοριών
- Οι βιβλιοθηκονόμοι, επίσης, οφείλουν να μην κρατούν αρχείο με τη χρήση του Διαδικτύου πέρα από το νομικά απαιτούμενο, να μην διατηρούν αυτά τα αρχεία περισσότερο από όσο απαιτείται, καθώς και να προστατεύουν την ακεραιότητα τους κάθε στιγμή.

Γ. Πνευματική Ιδιοκτησία

- Οι πηγές πληροφόρησης που δημιουργούνται με δημόσια χρηματοδότηση πρέπει να ανήκουν στο δημόσιο τομέα και να παραμένουν εκεί
- Όσον αφορά την περιοριστική νομοθεσία για τα ψηφιακά πνευματικά δικαιώματα και τη διαχείριση των ψηφιακών δικαιωμάτων, οι βιβλιοθήκες οφείλουν να υποστηρίζουν σύννομες εναλλακτικές λύσεις στις υπάρχουσες μορφές πνευματικών δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα οι άδειες “creative

commons”⁶ που αυξάνουν αντί να περιορίζουν την πρόσβαση στην πληροφόρηση.

- Οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν υποχρέωση να υποστηρίζουν τους όρους πνευματικών δικαιωμάτων που διευκολύνουν τη διατήρηση ψηφιακών υλικών και οι κάτοχοι των δικαιωμάτων θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν την υποχρέωσή τους για διασφάλιση μακροπρόθεσμης διαθεσιμότητας ηλεκτρονικών πηγών.

Δ. Ουδετερότητα δικτύου

- Το Διαδίκτυο έχει χαρακτήρα δημόσιας, ισόνομης και δημοκρατικής υπηρεσίας
- Στην προσπάθεια να διατηρηθεί το Διαδίκτυο ως ένας ουδέτερος μηχανισμός για τη διάδοση πληροφοριών και υπηρεσιών, οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να αντισταθούν σε οποιαδήποτε προσπάθεια εισαγωγής μοντέλου κλιμακωτής χρέωσης ή με οποιονδήποτε τρόπο υποβάθμισης της ουδέτερης φύσης του δικτύου.

Από κοινού με άλλες θεμελιώδεις υπηρεσίες, η πρόσβαση στο Διαδίκτυο στις βιβλιοθήκες αλλά και στα υπόλοιπα κέντρα πληροφόρησης πρέπει να γίνεται χωρίς χρέωση.

Ε. Χρεώσεις για πρόσβαση

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν πάντοτε να ψάχνουν για τρόπους ελεύθερης πρόσβασης στο Διαδίκτυο, χωρίς χρέωση, ώστε να διασφαλίζουν την ίση και ισόνομη πρόσβαση στις ηλεκτρονικές πληροφορίες
- Οι βιβλιοθήκες που είναι υποχρεωμένες να χρεώνουν την πρόσβαση στο Διαδίκτυο οφείλουν να εφαρμόζουν ένα μοντέλο κλιμακωτής χρέωσης, για παράδειγμα, να πληρώνει ο χρήστης για την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή/και για διαδικτυακές συζητήσεις (chatting), αλλά να διατηρούν την πρόσβαση στις ηλεκτρονικές πηγές δωρεάν. Το μοντέλο της κλιμακωτής χρέωσης οφείλει να ακολουθεί κάποιο μοντέλο που ήδη εφαρμόζεται για άλλες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης λαμβάνοντας υπόψη τις μειωμένες ή καθόλου χρεώσεις για τους άνεργους, μη προνομιούχους και τους υπόλοιπους που αδυνατούν να πληρώσουν.

---

⁶ Οι άδειες “creative commons” είναι εμπνευσμένες από τις άδειες των λογισμικών ανοικτού κώδικα –κι ιδιαίτερος από την General Public License (GPL)— κι αποσκοπούν τόσο να συμβάλουν στον εμπλουτισμό του υλικού που διανέμεται ελεύθερα για δημόσια χρήση όσο παράλληλα να διασφαλίσουν τους δημιουργούς του υλικού αυτού προσφέροντας εναλλακτικές μορφές διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων.

2.1.8 Εκπαίδευση χρηστών

Οι βιβλιοθήκες και τα κέντρα πληροφόρησης έχουν ευθύνη να διευκολύνουν και να προάγουν τη δημόσια πρόσβαση σε ποιοτική πληροφόρηση και επικοινωνία. Οι χρήστες θα πρέπει να υποστηρίζονται με τα κατάλληλα προσόντα και ένα κατάλληλο περιβάλλον στο οποίο να χρησιμοποιούν τις επιλεγμένες τους πηγές πληροφόρησης και υπηρεσίες ελεύθερα και εμπιστευτικά.

Επιπρόσθετα στις πολλές πολύτιμες πηγές που είναι διαθέσιμες στο Διαδίκτυο, μερικές είναι εσφαλμένες, παραπλανητικές και ίσως προσβλητικές. Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να παρέχουν την πληροφόρηση και τις πηγές για τους χρήστες της βιβλιοθήκης ώστε να μάθουν να χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο και την ηλεκτρονική πληροφόρηση αποδοτικά και αποτελεσματικά. Οφείλουν προενεργητικά να προωθούν και να διευκολύνουν την υπεύθυνη πρόσβαση σε ποιοτική δικτυακή πληροφόρηση για όλους τους χρήστες, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των νέων.

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να παρέχουν κατάρτιση σε όλους τους χρήστες για την πρόσβαση στο Διαδίκτυο, κι όπου κρίνεται αναγκαίο σε προχωρημένες τεχνικές αναζήτησης της πληροφορίας
- Κατ' αρχήν τέτοια κατάρτιση οφείλει να γίνεται χωρίς χρέωση και όπου, αυτό δεν είναι δυνατόν, να εφαρμόζεται το μοντέλο της κλιμακωτής χρέωσης
- Σεμινάρια πληροφοριακού αλφαριθμητισμού που παρέχονται από τις βιβλιοθήκες θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην πρόσβαση πληροφόρησης από το Διαδίκτυο
- Η κατάρτιση οφείλει να προωθεί και να διευκολύνει την ανάκτηση ποιοτικής δικτυακής πληροφόρησης ανεξάρτητα αν το περιεχόμενό της είναι τοπικού, εθνικού ή διεθνούς χαρακτήρα
- Η κατάρτιση οφείλει να υπογραμμίζει την πραγματικότητα του Διαδικτύου, και συγκεκριμένα να εστιάζει το ενδιαφέρον για την αβέβαιη προέλευση και πιθανή αναξιοπιστία ορισμένου από το υλικό που βρίσκεται online
- Η κατάρτιση οφείλει να «εκπαιδεύει για ευαισθησία» τονίζοντας τη διαφορετικότητα στις πληροφοριακές επιλογές των ανθρώπων, το εύρος του περιεχομένου στο Διαδίκτυο και την ανάγκη για αποφυγή οποιουδήποτε είδους παρενόχλησης ή παραβίασης των προσωπικών δεδομένων των υπόλοιπων χρηστών

- Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να παροτρύνουν την εκπαίδευση των δασκάλων ώστε να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τις ηλεκτρονικές πηγές που είναι σχεδιασμένες για τα παιδιά και τους ανήλικους
- Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να συμμετάσχουν στην εκπαίδευση των παιδιών, ώστε να αναλάβουν την ευθύνη για την προσωπική τους χρήση του Διαδικτύου
- Οι βιβλιοθήκες πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες κατάρτισης των χρηστών με αναπηρίες και στους ηλικιωμένους που επιθυμούν πρόσβαση στο Διαδίκτυο.

2.1.9 Πολιτικές χρήσης Διαδικτύου

Η IFLA ενθαρρύνει τη διεθνή κοινότητα να υποστηρίξει την ανάπτυξη της πρόσβασης στο Διαδίκτυο ανά τον κόσμο, κυρίως στις ανεπτυγμένες χώρες, ώστε να εξασφαλίσει τα παγκόσμια οφέλη της πληροφόρησης που παρέχει το Διαδίκτυο, για όλους.

Η IFLA ενθαρρύνει τις εθνικές κυβερνήσεις να αναπτύξουν μια εθνική υποδομή πληροφόρησης που θα προσφέρει την πρόσβαση του Διαδικτύου σε όλον τον πληθυσμό της χώρας.

Η IFLA ενθαρρύνει όλες τις κυβερνήσεις να υποστηρίξουν την ανεμπόδιστη ροή της πληροφορίας από το Διαδίκτυο μέσω βιβλιοθηκών και κέντρων πληροφόρησης και να αντιταχθούν σε οποιαδήποτε προσπάθεια λογοκρισίας και παρεμπόδισης της πρόσβασης.

Η IFLA παρακινεί την βιβλιοθηκονομική κοινότητα και εκείνους που παίρνουν αποφάσεις σε εθνικό και τοπικό επίπεδο να αναπτύξουν στρατηγικές, πολιτικές και σχέδια που θα εφαρμόζουν τις αρχές που εκφράζονται σε αυτό το Μανιφέστο.

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να δημιουργούν ξεκάθαρες και ολοφάνερες πολιτικές όσον αφορά την πρόσβαση στο Διαδίκτυο, τονίζοντας ιδιαίτερα την ισορροπία των ευθυνών μεταξύ προσωπικού και χρηστών
- Το νομικό πλαίσιο της κάθε χώρας αποτελεί το φόντο πάνω στο οποίο διαχειρίζεται η πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- Σε περίπτωση ξεκάθαρων συγκρούσεων μεταξύ νόμων, οι βιβλιοθήκες οφείλουν να στραφούν στις αρχές που έχει εκθέσει η Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως μέσο να αναγνωριστούν λύσεις που θα συμβάλλουν στην ελεύθερη πρόσβαση της πληροφορίας

- Είναι ευθύνη της εκάστοτε βιβλιοθήκης να παρέχει ένα περιβάλλον για τη χρήση του Διαδικτύου που θεωρεί όλους τους χρήστες ίσους και σέβεται την ιδιωτικότητα και τις αποφάσεις τους για ανάκτηση πληροφοριών
- Είναι ευθύνη του κάθε χρήστη ξεχωριστά να σέβεται τους νόμους όταν ασχολείται με online δραστηριότητες μέσα στη βιβλιοθήκη, να δείχνει σεβασμό στους υπόλοιπους χρήστες όταν αναζητούν υλικό αλλά και να δείχνει ανοχή στην περίπτωση που άλλοι χρήστες εμπλέκονται στις προσωπικές του αναζητήσεις
- Οι βιβλιοθήκες έχουν ένα αναγνωρισμένο καθήκον φροντίδας έναντι στα παιδιά και στους νέους να διασφαλίσουν ότι δεν υπάρχει ανεπιθύμητο σε έκθεση υλικό που οι γονείς και κηδεμόνες τους ίσως θεωρήσουν επιβλαβές, ενώ πρόβλεψη θα πρέπει να δοθεί για τη διαμόρφωση ειδικού χώρου, εκπαίδευσης, εξοπλισμού και θεματικών πυλών προς χρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά
- Οι πολιτικές χρήσης του Διαδικτύου θα πρέπει να υπόκεινται σε συχνή αναθεώρηση, ώστε να διασφαλίζεται ότι συνεχίζουν να αντικατοπτρίζουν τους στόχους και τους αντικειμενικούς σκοπούς των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης υπό τις εναλλασσόμενες συνθήκες.

Σε συνεργασία με τους χρήστες, οι βιβλιοθήκες οφείλουν να επεκτείνουν την ιδέα της χρήσης πολιτικών πρόσβασης στο Διαδίκτυο, ή μιας παραδεκτής πολιτικής χρήσης, παραχωρώντας στους χρήστες προνόμια ή συμφωνίες. Αυτό θα αντισταθμίσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των βιβλιοθηκών και των χρηστών τους με έγγραφα σχεδιασμένα να προωθούν την αρμονική και θετική χρήση του Διαδικτύου και των υπολοίπων ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

Τα νομοθετήματα που παραθέτονται παρακάτω έχουν ως σκοπό την απλή ενημέρωση των αναγνωστών όσων αφορά τις παραβιάσεις και τις τιμωρίες που επιδέχονται όσοι παραβαίνουν τους νόμους μέσω των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η περαιτέρω ανάλυση πάνω στα νομικά θέματα δεν είναι ιδιαίτερος χρήσιμη αλλά και η ελλιπής κατάρτιση επί των νομοθετικών ζητημάτων δεν την καθιστά δυνατή. Τα στοιχεία που δίνονται ολοκληρώνουν την εικόνα αυτής της εργασίας.

Η ανάπτυξη της πληροφορικής και η ευρύτατη χρήση του Διαδικτύου στην καθημερινότητά μας εκτός από μεγάλη ευκολία έχουν επιφέρει και αρκετά προβλήματα. Έχουν παρατηρηθεί πολλές νέες παραβάσεις και απάτες μέσω του Διαδικτύου, όπως η καταπάτηση πνευματικών δικαιωμάτων ή πειρατεία λογισμικού, η παιδική πορνογραφία, το cracking (παράνομη εισβολή μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή με σκοπό οικονομικά οφέλη) και hacking (παράνομη εισβολή μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή για προσωπική ευχαρίστηση ή περιέργεια χωρίς οικονομικό όφελος), διακίνηση ναρκωτικών, η παραβίαση των προσωπικών δεδομένων.

Το ηλεκτρονικό έγκλημα έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις με αποτέλεσμα το κράτος να ψάχνει τρόπους μείωσής του. Έτσι δημιουργήθηκαν καινούργιοι νόμοι με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση, και η Ελλάδα με τη σειρά της, προσπαθεί να περιορίσει το έγκλημα και να τιμωρήσει όσους τους παραβαίνουν ή ακόμα και να τους αποτρέψουν από το να οδηγηθούν σε τέτοιου είδους ενέργειες.

3.1 Ελληνική νομοθεσία

Ο Ν.1805/88, αφορά τα εγκλήματα που διαπράττονται με ηλεκτρονικούς υπολογιστές (computer crimes) και στο βαθμό που τα προβλεπόμενα εγκλήματα (370B, 370Γ, 386Α) διαπράττονται και σε περιβάλλον Διαδικτύου, τότε τα άρθρα αυτά εφαρμόζονται και στις συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Άρθρο 370B

1. Όποιος αθέμιτα αντιγράφει, αποτυπώνει, χρησιμοποιεί, αποκαλύπτει σε τρίτον ή οπωσδήποτε παραβιάζει στοιχεία ή προγράμματα υπολογιστών τα οποία συνιστούν κρατικά, επιστημονικά ή επαγγελματικά απόρρητα επιχείρησης του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών. Ως

απόρρητα θεωρούνται κι εκείνα που ο νόμιμος κάτοχός τους από δικαιολογημένο ενδιαφέρον τα μεταχειρίζεται ως απόρρητα, ιδίως όταν έχει λάβει μέτρα για να παρεμποδίζεται ως απόρρητα, ιδίως όταν έχει λάβει μέτρα για να παρεμποδίζονται τρίτοι να λάβουν γνώση τους.

2. Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του κατόχου των στοιχείων, καθώς και αν το απόρρητο είναι ιδιαίτερα μεγάλης οικονομικής σημασίας, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.
3. Αν πρόκειται για στρατιωτικό ή διαπλαστικό απόρρητο ή για απόρρητο που αναφέρεται στην ασφάλεια του κράτους, η κατά την παρ. 1 πράξη τιμωρείται κατά τα άρθρα 146 και 147.
4. Οι πράξεις που προβλέπονται στις παρ.1 και 2 διώκονται ύστερα από έγκληση.

Άρθρο 370Γ

1. Όποιος χωρίς δικαίωμα αντιγράφει ή χρησιμοποιεί προγράμματα υπολογιστών τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μήνες και με χρηματική ποινή διακοσίων ενενήντα (290) ευρώ ως πέντε χιλιάδων εννιακοσίων (5.900) ευρώ.
2. Όποιος αποκτά πρόσβαση σε στοιχεία που έχουν εισαχθεί σε υπολογιστή ή σε περιφερειακή μνήμη υπολογιστή ή μεταδίδονται με συστήματα τηλεπικοινωνιών, εφόσον οι πράξεις αυτές έγιναν χωρίς δικαίωμα ιδίως με παραβίαση απαγορεύσεων ή μέτρων ασφαλείας που είχε λάβει ο νόμιμος κάτοχός τους, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τρεις μήνες ή με χρηματική ποινή τουλάχιστον είκοσι εννέα ευρώ. Αν η πράξη αναφέρεται στις διεθνείς σχέσεις ή την ασφάλεια του κράτους, τιμωρείται κατά το άρθρο 148.
3. Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του νόμιμου κατόχου των στοιχείων, η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται μόνο αν απαγορεύεται ρητά από εσωτερικό κανονισμό ή από έγγραφη απόφαση του κατόχου ή αρμοδίου υπαλλήλου του.
4. Οι πράξεις των παρ. 1 έως 3 διώκονται ύστερα από έγκληση.

Άρθρο 386^Α Απάτη με υπολογιστή

1. Όποιος, με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλο παράνομο περιουσιακό όφελος, βλάπτει ξένη περιουσία, επηρεάζοντας τα στοιχεία υπολογιστή είτε με μη ορθή διαμόρφωση του προγράμματος είτε με επέμβαση κατά την εφαρμογή του είτε με χρησιμοποίηση μη ορθών ή ελλιπών στοιχείων

είτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με τις ποινές του προηγούμενου άρθρου. Περιουσιακή βλάβη υφίσταται και αν τα πρόσωπα που την υπέστησαν είναι άδηλα. Για την εκτίμηση του ύψους της ζημιάς είναι αδιάφορο αν παθόντες είναι ένα ή περισσότερα πρόσωπα (*Ηλεκτρονικό Έγκλημα, 2004*).

Στην ελληνική νομοθεσία όμως, δεν υπάρχει νόμος που να αναφέρεται αποκλειστικά σε θέματα Διαδικτύου και να ρυθμίζει τη συμπεριφορά των χρηστών του Διαδικτύου από άποψη Ποινικού Δικαίου. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα συνεργάζεται με τα άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και άλλους διεθνείς οργανισμούς για την αντιμετώπιση των σχετικών θεμάτων.

Ανεξάρτητα όμως από το αν ο ανωτέρω νόμος και οι διεθνείς συνεργασίες επαρκούν ή όχι για την ποινική κάλυψη των θεμάτων που προκύπτουν από την ανάπτυξη της πληροφορικής, το βέβαιον είναι ότι δεν επαρκούν για την τελεία αντιμετώπιση των εγκλημάτων που έχουν τελεστεί με τη χρήση του Διαδικτύου.

Πρόσφατα τέθηκε σε ισχύ το Π.Δ. 47/2005, από την Α.Δ.Α.Ε. (Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών), το οποίο αφορά τις διαδικασίες, τεχνικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και τη διασφάλισή του. Ενώ, σύντομα αναμένεται να τεθεί σε ισχύ η *Συνθήκη της Βουδαπέστης*.

3.2 Συνθήκη της Βουδαπέστης

Στη Συνθήκη της Βουδαπέστης, που υπέγραψε μεταξύ πολλών άλλων χωρών και η Ελλάδα υπάρχουν επεξηγήσεις και ρυθμίσεις για όλα τα ηλεκτρονικά εγκλήματα:

1. Για τα αδικήματα κατά της εμπιστευτικότητας, της ακεραιότητας και της διαθεσιμότητας των δεδομένων και των συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τέτοια αδικήματα είναι η παράνομη πρόσβαση, η παράνομη υποκλοπή, η επέμβαση σε δεδομένα, η επέμβαση σε συστήματα και η κακή χρήση συσκευών.
2. Για τα αδικήματα που σχετίζονται με τους υπολογιστές όπως η απάτη με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και πλαστογραφία.
3. Για τα αδικήματα σχετικά με το περιεχόμενο όπως είναι το αδίκημα της παιδικής πορνογραφίας.
4. Για τα αδικήματα που σχετίζονται με καταπάτηση πνευματικής ιδιοκτησίας.

Επίσης, η Συνθήκη περιέχει ρυθμίσεις για τη συνέργια, την απόπειρα και την υποκίνηση ηλεκτρονικών εγκλημάτων καθώς και την ευθύνη των επιχειρήσεων. Τονίζει την αναγκαιότητα της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών για την καταπολέμηση του ηλεκτρονικού εγκλήματος και θίγει το θέμα της αρμοδιότητας και της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων σχετικά με τα εγκλήματα αυτά.

3.3 Ευρωπαϊκή Ένωση

Υπάρχουν και άλλα γενικά νομοθετήματα που βοηθούν στην καταπολέμηση του ηλεκτρονικού εγκλήματος. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ισχύουν:

1. *Σύσταση του Συμβουλίου 9193/01* με την οποία καλούνται τα κράτη μέλη να συμμετάσχουν στο δίκτυο πληροφόρησης της Ομάδας των Οκτώ, το οποίο λειτουργεί 24 ώρες το εικοσιτετράωρο, για την καταπολέμηση του εγκλήματος υψηλής τεχνολογίας.
2. *Ψήφισμα Συμβουλίου 2003/C48/01* για την ασφάλεια των δικτύων και των πληροφοριών.
3. *Σύσταση Συμβουλίου 95/144/EK* όπου αναφέρονται οι προτροπές του Συμβουλίου σχετικά με την ασφάλεια των συστημάτων πληροφορικής.
4. *Ψήφισμα Συμβουλίου 2002/C43/02* για κοινή προσέγγιση και ειδικές δράσεις στον τομέα της ασφάλειας των πληροφοριών και των δικτύων.
5. *Έγγραφο 2000/C124/01* σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη και τον έλεγχο του οργανωμένου εγκλήματος. Στο έγγραφο αυτό αναλύονται διεξοδικά τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την πρόληψη και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, όπου εντάσσονται και πολλές μορφές του ηλεκτρονικού εγκλήματος
6. *Σχέδιο Δράσης 97/C251/01* για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

Στην Ελλάδα ισχύει ο Ν.2928/2001 για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις εγκληματικών οργανώσεων καθώς και ο Ν.3251/2004 σχετικά με το Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (*Ηλεκτρονικό Έγκλημα, 2004*).

3.4 Εγκλήματα κατά της ηθικής και της αξιοπρέπειας – Προστασία ανηλίκων

Παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο που θίγει την προσωπικότητα και την ηθική των ατόμων αποτελούν η δυσφήμιση μέσω του Διαδικτύου και η διάδοση πορνογραφικού υλικού. Ο προσβληθείς στην προσωπικότητα του από κάποιο μήνυμα που διακινείται στο Διαδίκτυο προστατεύεται από τις Διατάξεις 361,362, 366 και 367 του Ποινικού Κώδικα, οι οποίες αναφέρονται στην εξύβριση και δυσφήμιση του ονόματος οποιουδήποτε ατόμου που ισχυρίζεται ότι διαδίδονται εις βάρος του κατηγορίες που μπορούν να βλάψουν την τιμή ή την υπόληψή του.

Τη μεγαλύτερη δυσκολία παρουσιάζει το ζήτημα της διάδοσης πορνογραφικού υλικού στο Διαδίκτυο κυρίως σε σχέση με τους ανήλικους και την προστασία τους από την έκθεση σε αυτό. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν ληφθεί αρκετά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτού του είδους εγκληματικότητας.

1. *Απόφαση Συμβουλίου 2000/C8/06* που περιέχει προτροπές του Συμβουλίου προς τα κράτη-μέλη και την Επιτροπή ώστε να ληφθούν μέτρα για την προστασία των ανηλίκων στα οπτικοακουστικά μέσα και στο Διαδίκτυο.
2. *Σύσταση 98/560/EK* όπου αναφέρονται οι συστάσεις του Συμβουλίου στα κράτη-μέλη για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στις οπτικοακουστικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες πληροφόρησης.
3. *Απόφαση Συμβουλίου 2000/375/ΔΕΥ* όπου γίνεται λόγος για τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε οι χρήστες του Διαδικτύου να βοηθήσουν στην ποινική δίωξη της παραγωγής, επεξεργασίας, διανομής και κατοχής πορνογραφικού υλικού με θέμα παιδιά.
4. *Απόφαση Συμβουλίου 2001/C213/0301* όπου υπάρχουν οι προτροπές του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη-μέλη για την προστασία των ανηλίκων σε όλα τα οπτικοακουστικά μέσα και για την προστασία των ανηλίκων στο ψηφιακό περιβάλλον και με τη συμμετοχή των γονέων.
5. *Απόφαση Συμβουλίου 1999/C362/06* όπου αναφέρεται ότι τα κράτη μεταξύ τους πρέπει να συνεργάζονται ώστε να διευκολύνουν την αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη ποινικών αδικημάτων που αφορούν στην παιδική πορνογραφία στο Διαδίκτυο.

6. Απόφαση 276/1999/ΕΚ για την έγκριση, τη διάρκεια, τη χρηματοδότηση και τους στόχους προγράμματος για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Διαδικτύου.
7. *Ανακοίνωση Επιτροπής COM/2002/0152* για τα επακόλουθα μέτρα παρακολούθησης του πολυετούς κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Διαδικτύου μέσω της καταπολέμησης του παράνομου και βλαβερού περιεχομένου στα παγκόσμια δίκτυα.

3.5 Προσωπικά δεδομένα

Προσωπικά δεδομένα είναι, σύμφωνα με τον Ν.2472/1997 και την Οδηγία 95/46/ΕΚ, κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο πρόσωπο του κάθε ατόμου, π.χ. το όνομα και το επάγγελμα του ατόμου, η οικογενειακή του κατάσταση, η ηλικία του, ο τόπος κατοικίας, η φυλετική του προέλευση, τα πολιτικά του φρονήματα, η θρησκεία που πιστεύει, η συνδικαλιστική του δράση, η υγεία του, η ερωτική του ζωή και οι τυχόν ποινικές του διώξεις και καταδίκες.

Για την επεξεργασία και συλλογή προσωπικών δεδομένων είναι απαραίτητη άδεια από την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Οι Οδηγίες για τη χορήγηση άδειας επεξεργασίας αναλύονται στην Κανονιστική Πράξη 1/1999 Α.Π.Π.Δ. σχετικά με την ενημέρωση υποκειμένων των δεδομένων κατ' άρθρο 11 Ν.2472/1997 και στην Απόφαση 408/1998 Α.Π.Π.Δ. σχετικά με την ενημέρωση υποκειμένων επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δια του τύπου.

Η συγκέντρωση και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους κινδύνους επέμβασης στην προσωπική και ιδιωτική ζωή του ατόμου. Κάθε δραστηριότητα του σύγχρονου ανθρώπου γίνεται καθημερινά αντικείμενο επεξεργασίας και ανάλυσης, γεγονός που χρήζει αντιμετώπισης και νομικής κατοχύρωσης.

Στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση ισχύουν πολλά νομοθετήματα που προστατεύουν τους πολίτες από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων σε διάφορους τομείς, όπως:

1. Ο Ν. 2774/1999, η Οδηγία 97/66/ΕΚ και η Σύσταση 558/2003 που αναφέρονται στην ιδιωτική ζωή στον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

2. Η Υπουργική Απόφαση 80329/2003, η Οδηγία 2002/58ΕΚ, η Σύσταση R(99) 5, το Ψήφισμα 2003/C48 και η Σύσταση 2003/203 που αναφέρονται στην προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και συναλλαγές.

Επίσης, ισχύουν νομοθετήματα γενικότερου περιεχομένου που είτε συστήνουν Αρχές που εποπτεύουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, όπως είναι στην Ελλάδα η Α.Π.Π.Δ. (Ν.2472/1997) και η Α.Δ.Α.Ε. (Ν.3115/2003) και στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προσωπικών Δεδομένων (Απόφαση 1247/2002/ΕΚ) όπου ρυθμίζει τη διαβίβαση προσωπικών δεδομένων από την Κοινότητα σε άλλες χώρες.

3.6 Προστασία απορρήτου στο Διαδίκτυο

Ως “hacking” ορίζεται η μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε ξένο υπολογιστή ή συστήματα υπολογιστών, η οποία καταρχήν δε γίνεται με το σκοπό της υποκλοπής, της καταστροφής ή της κατασκοπείας αλλά για την ικανοποίηση από την επιτυχία παράκαμψης της ασφαλείας των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Εν αντιθέσει το επονομαζόμενο “cracking” είναι η αλλαγή των κωδικών πρόσβασης και η άρση της προστασίας των προγραμμάτων, η οποία καθιστά δυνατή την παράνομη υποκλοπή, αντιγραφή ή περαιτέρω καταστροφή τους (*Ηλεκτρονικό Εγκλημα, 2004*).

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, η χωρίς δικαίωμα διείσδυση – πρόσβαση σε συστήματα επεξεργασίας δεδομένων έστω και όταν γίνεται χωρίς πρόθεση βλάβης τιμωρείται με το άρθρο 370Γ του Ποινικού Κώδικα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη δημιουργήσει το προπαρασκευαστικό νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του hacking, και συγκεκριμένα:

1. Η Ανακοίνωση Επιτροπής COM/2001/0298 για την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών όπου γίνεται αναλυτική αναφορά για τη μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε υπολογιστές και δίκτυα υπολογιστών με ιδιαίτερη μνεία στις βλάβες που μπορούν να προκληθούν και παράθεση πιθανών λύσεων.
2. Ο κανονισμός 460/2004 για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών.
3. Η Πρόταση Απόφασης Πλαισίου του Συμβουλίου COM/2002/0173-CNS 2002/0086 για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών όπου στοιχειοθετείται το αδίκημα της επίθεσης μέσω παράνομης πρόσβασης σε

συστήματα πληροφοριών και γίνεται αναλυτική αναφορά στο τι αποτελεί παράνομη παρεμβολή σε συστήματα πληροφοριών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι το νομοθετικό πλαίσιο των μελών-κρατών πρέπει να συνάγει με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς όμως να είναι δεσμευτική η υιοθέτηση του.

3.7 Πνευματική ιδιοκτησία

Η πνευματική ιδιοκτησία είναι το υπέρτατο αγαθό του δημιουργού, καθώς του αναγνωρίζει το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει την εκμετάλλευση του έργου του εξασφαλίζοντάς του τα οικονομικά οφέλη τα οποία του δίνουν τη δυνατότητα να ζήσει και να συνεχίσει τη δημιουργία (Sam Ricketson, 1998).

Πέρα από το χρονικό περιορισμό της πνευματικής ιδιοκτησίας, το περιουσιακό δικαίωμα υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς που αφορούν το περιεχόμενο και την έκτασή του· οι περιορισμοί αυτοί προβλέπονται σε όλες τις εθνικές νομοθεσίες. Δικαιολογούνται για λόγους κοινωνικής, πολιτιστικής και εκπαιδευτικής πολιτικής, αποβλέπουν στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος και στην ανάγκη πληροφόρησης του κοινού. Η ιδιωτική χρήση αποτελεί έναν από τους περιορισμούς του περιουσιακού δικαιώματος, αλλά συνιστά και μία σημαντική πηγή χρηματοδότησης του δημιουργού και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων με την καθιέρωση της εύλογης/ δίκαιης αμοιβής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι εκτός από τον όρο «περιορισμοί» του περιουσιακού δικαιώματος συναντάται και ο όρος «εξαιρέσεις». Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι η έννοια «περιορισμός» υποδηλώνει τη χρήση του έργου χωρίς άδεια αλλά με καταβολή αμοιβής, ενώ ο όρος «εξαιρέση» επιτρέπει την ελεύθερη χρήση χωρίς πληρωμή αμοιβής. Μπορεί όμως να γίνει δεκτό ότι οι δύο έννοιες είναι ταυτόσημες, αφού εννοιολογικά προσδιορίζουν τα όρια του περιουσιακού δικαιώματος που αφορούν το περιεχόμενο και την έκτασή του και προβλέπονται ρητά στη νομοθεσία.

Δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το δίκαιο το οποίο περιλαμβάνει τους κανόνες (ιδιωτικού δικαίου) της προστασίας του δημιουργού, κυρίως τα δικαιώματα που η έννομη τάξη αναγνωρίζει στο δημιουργό πάνω στα έργα του. Αναφέρεται ότι οι λέξεις «πνευματική ιδιοκτησία» είναι παραπλανητικές, αφού ουσιαστικά πρόκειται

για τα δικαιώματα των δημιουργών και όχι για «αδιοκτησία». Το έργο προστατεύεται ως άυλο αγαθό.

Το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι απόλυτο και αποκλειστικό:

- **απόλυτο** γιατί ο δημιουργός έχει δικαίωμα να στραφεί εναντίον οποιουδήποτε τυχόν το προσβάλλει (ισχύς δικαιώματος έναντι όλων), και
- **αποκλειστικό** γιατί ο δημιουργός έχει την αποκλειστική εξουσία να επιτρέψει ή να απαγορεύσει την εκμετάλλευση του έργου του.

Προστατεύονται τα πνευματικά δημιουργήματα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, ενώ τα δύο βασικά στοιχεία της έννοιας του έργου είναι να έχει μορφή και να είναι πρωτότυπο. Προκύπτει ότι οι ιδέες, που δεν έχουν «ενσωματωθεί» σε μορφή δεν προστατεύονται, αλλά και ότι έργο που δεν είναι έστω σχετικά πρωτότυπο επίσης μένει εκτός προστασίας.

Τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών προστατεύονται τόσο από τη διεθνή όσο και από τις εθνικές νομοθεσίες. Πρωταρχικό ρόλο στις εξελίξεις επί των επιμέρους ζητημάτων που αφορούν την πνευματική ιδιοκτησία διατηρεί ο World Intellectual Property Organisation (WIPO – Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας). Στα πλαίσια των εργασιών του έχει εκδώσει δύο Συνθήκες –τη Συνθήκη WIPO για την πνευματική ιδιοκτησία και τη Συνθήκη WIPO για τις ερμηνείες, εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα, γνωστές κι ως Συνθήκες Internet— που προβλέπουν το δικαίωμα διανομής, το δικαίωμα εκμίσθωσης και το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό. Προβλέπουν σε ορισμένες περιπτώσεις, περιορισμούς ή εξαιρέσεις στα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο δημιουργό, εφόσον δε βλάπτεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου.

Επίσης σημαντική θεωρείται η Κοινοτική Οδηγία 2001/29 για την Κοινωνία της Πληροφορίας, όπου αναγνωρίζει στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την παρουσίαση του έργου τους στο κοινό με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό με τέτοιο τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει. Ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα μεταφοράς των διεθνών υποχρεώσεων που πηγάζουν από τις Συνθήκες Internet σε κοινοτικό επίπεδο με βάση το κοινοτικό κερτημένο και τις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς.

Η ελληνική νομοθεσία προσάρμοσε το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο στις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2001/29 με το άρθρο 81 Ν.3057/2002. Η προστασία των δικαιούχων στην κοινωνία της πληροφορίας επιτυγχάνεται με τους εξής τρόπους:

- α) αναγνωρίζονται ή ενισχύονται τα λεγόμενα «ψηφιακά δικαιώματα» που έχουν απόλυτο και αποκλειστικό χαρακτήρα, ενώ παράλληλα προβλέπονται περιορισμοί και εξαιρέσεις με στόχο την εξισορρόπηση των συμφερόντων μεταξύ δικαιούχων και χρηστών και γενικά του ευρύτερου κοινού.
- β) προβλέπονται υποχρεώσεις κατάλληλης έννομης προστασίας κατά της εξουδετέρωσης των τεχνολογικών μέτρων, καθώς και κατά των παρανόμων δραστηριοτήτων που αλλοιώνουν τις ηλεκτρονικές πληροφορίες διαχείρισης των δικαιωμάτων.
- γ) θεσπίζονται κατάλληλες κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας κατά της προσβολής των δικαιωμάτων.

Αξίζει να παρατηρηθεί ότι πολλά από τα δικαιώματα που προβλέπονται στα νομοθετικά αυτά κείμενα έχουν αναγνωρισθεί και καθιερωθεί από την ελληνική νομοθεσία. Ο Ν.2121/1993 για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα, όπως έχει τροποποιηθεί κυρίως με το Ν.2435/1996 (άρθρα 3 και 10), το Ν.2557/1997 (άρθρο 8) και το Ν.2819/2000 (άρθρο 7), δίνει τη δυνατότητα προσαρμογής του ισχύοντος νομικού πλαισίου στις ρυθμίσεις

Συνοπτικά στο Άρθρο 3 του Ν. 2121/1993 απαριθμούνται ενδεικτικά οι εξουσίες οι οποίες απαρτίζουν το περιουσιακό δικαίωμα και αντιστοιχούν στους βασικούς τρόπους εκμετάλλευσης του έργου, όπως η εξουσία αναπαραγωγής, η εξουσία θέσης σε κυκλοφορία και η εξουσία παρουσίασης στο κοινό. Ορισμένα περιουσιακά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα αναπαραγωγής, αναγνωρίζονται στους ερμηνευτές ή εκτελεστές-καλλιτέχνες, στους παραγωγούς φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων, καθώς και στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.

Στην Ελλάδα, η συνταγματική αρχή της ισότητας (αρ.2Σ) επιβάλλει στο Κράτος την ίση μεταχείριση όλων των πολιτών. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται, μετά την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος και στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις.

Ειδικά για τις βιβλιοθήκες αλλά και για τους βιβλιοθηκονόμους αναφέρεται η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων και η υποχρέωση της εξυπηρέτησης όλων γενικά των χρηστών, με ειδική πρόνοια για τους χρήστες με ειδικές ανάγκες. Σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας Δημοσίων Βιβλιοθηκών «η βιβλιοθήκη προωθεί χωρίς πολιτικές, θρησκευτικές, φυλετικές ή άλλες διακρίσεις τη γνώση, την

πληροφορία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό» (άρ. 1 – μέσω του άρθρου αυτού, τριτενεργεί η συνταγματική επιταγή της ισότητας, αρ.2Σ). Επίσης, η δημόσια βιβλιοθήκη είναι υποχρεωμένη να παρέχει ειδικές υπηρεσίες και υλικό σε όσους χρήστες δεν μπορούν, για οποιονδήποτε τρόπο, να χρησιμοποιήσουν τις συνήθειες υπηρεσίες και το υπάρχον υλικό, όπως οι ξενόγλωσσες μειονότητες, άτομα με ειδικές ανάγκες ή άτομα που βρίσκονται σε νοσοκομεία, φυλακές κλπ.

Εν κατακλείδι πρέπει να σημειωθεί ότι τόσο το διεθνές όσο και το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με τη χρηστή χρήση των ηλεκτρονικών μέσων και του Διαδικτύου έχει κάνει αρκετά βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση προσπαθώντας να καλύψει τα νομοθετικά κενά. Παρόλα αυτά στο ποινικό δίκαιο είναι σχεδόν θέσφατο ότι η εξέλιξη του εγκλήματος σε νέες μορφές πάντα προηγείται της υιοθέτησης της ανάλογης προληπτικής νομοθεσίας. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι οι νέες τεχνολογίες πρώτα παραποιούνται ή/και κακομεταχειρίζονται ηθελημένα ή όχι για βλαβερούς ή μη σκοπούς, και μετά τα αρμόδια όργανα καλούνται να θεσμοθετήσουν την αντίστοιχη νομοθεσία. Όμως μέχρι η συγκεκριμένη νομοθεσία να τεθεί σε ισχύ, το ηλεκτρονικό έγκλημα θα έχει προχωρήσει στην κακομεταχείριση και στο «σπάσιμο» των νεότερων τεχνολογιών.

Αυτονόητο βέβαια είναι ότι ο σχηματισμός κι η υιοθέτηση νόμων έναντι στο ηλεκτρονικό έγκλημα είναι ζωτικής σημασίας. Αντιθέτως μάλιστα η ενσωμάτωση στα υπάρχοντα νομικά συστήματα με νέες διατάξεις και νόμους ειδικά σχεδιασμένα για να καλύψουν τα συνεχώς προκύπτοντα νομοθετικά ζητήματα είναι πλέον αναγκαιότητα. Σε αυτό το πλαίσιο οι νομοθεσίες –εθνικές και διεθνείς— θα πρέπει να είναι ευέλικτες, προσαρμόσιμες στη διαρκώς εξελισσόμενη νέα τεχνολογία και προενεργητική ώστε να προλαμβάνουν κατά το δυνατόν τις μεταλλασσόμενες μορφές του ηλεκτρονικού εγκλήματος.

Κεφάλαιο 4: Πολιτικές Ελληνικών Βιβλιοθηκών

Είναι αλήθεια, μετά από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε πολλές ελληνικές βιβλιοθήκες, ότι δεν ακολουθούνται συγκεκριμένες πολιτικές πρόσβασης στο Διαδίκτυο και όταν ακολουθούνται παραμένουν σε ένα πρωτόγονο στάδιο χωρίς περιθώρια εξέλιξης και ανέλιξης της τεχνολογικής πλευράς των βιβλιοθηκών. Ποικίλες πανεπιστημιακές και τεχνολογικών ιδρυμάτων βιβλιοθήκες σε συνδέσμους ιστοσελίδων τους με την ονομασία «Πολιτική Βιβλιοθήκης» παραθέτουν κάποιους κανονισμούς που έχουν ως αποδέκτη τον εκάστοτε χρήστη είτε αυτός είναι προπτυχιακός φοιτητής, είτε μεταπτυχιακός φοιτητής είτε εκπαιδευτικός των τμημάτων αυτών ή κι ακόμα εξωτερικός προς το Ίδρυμα χρήστης.

Αυτοί οι κανονισμοί οριοθετούν συνοπτικά ή εκτεταμένα του κανόνες συμπεριφοράς των χρηστών στους χώρους της βιβλιοθήκης επισημαίνοντας δικαιώματα και υποχρεώσεις. Εν παραδείγματι παρατίθεται μια συγκεντρωτική εικόνα του περιεχομένου των πολιτικών αυτών των βιβλιοθηκών που αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα:

- Για τη χρήση όλων των υπηρεσιών της κάθε βιβλιοθήκης απαιτείται η εγγραφή των χρηστών και η απόκτηση «Κάρτας Χρήστη».
- Οι χρήστες οφείλουν να συμμορφώνονται προς τις υποδείξεις του προσωπικού, να σέβονται το χώρο και το προσωπικό.
- Οι χρήστες πρέπει να είναι προσεκτικοί στον τρόπο χρήσης του υλικού και του εξοπλισμού και οποιαδήποτε φθορά ή απώλεια υλικού αποκαθίσταται ή αποζημιώνεται από το χρήστη που την προκάλεσε.
- Τα βιβλία που χρησιμοποιούνται πρέπει να τοποθετούνται στα ειδικά καροτσάκια ή να αφήνονται στα θρανία του αναγνωστηρίου και να επανατοποθετούνται στα ράφια από το προσωπικό.
- Δεν επιτρέπεται η κατανάλωση τροφίμων ή ροφημάτων, το κάπνισμα και η χρήση κινητών τηλεφώνων.
- Οι χρήστες πρέπει να αφήνουν τσάντες και παλτά στα ειδικά ντουλαπάκια ή στο βεστιάριο.
- Οι όροι και η διάρκεια δανεισμού των βιβλίων ποικίλουν από 14 έως και 20 μέρες και δίνεται η δυνατότητα ανανέωσης του χρόνου δανεισμού των τεκμηρίων έως 2 ή 3 φορές.

- Σε πολλές περιπτώσεις, η καθυστερημένη επιστροφή υλικού τιμωρείται με χρηματικό πρόστιμο.
- Η χρήση υπολογιστικού εξοπλισμού και ηλεκτρονικών υπηρεσιών γίνεται για εκπαιδευτικούς/ερευνητικούς και μόνο λόγους.

Αυτοί είναι ορισμένοι μόνο από τους κανονισμούς που πρέπει να γνωρίζουν και να ακολουθούν οι χρήστες, ώστε να δικαιούνται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες πολλών ελληνικών βιβλιοθηκών. Όπως όμως είναι φανερό, οι όροι αυτοί αφορούν όλους όσους επιθυμούν να γίνουν μέλη και να δέχονται τις παρεχόμενες αυτές υπηρεσίες. Τι γίνεται, όμως, με τις πολιτικές πρόσβασης στο Διαδίκτυο μιας βιβλιοθήκης; Πόσο ενημερωμένες είναι οι ελληνικές βιβλιοθήκες και κατά πόσο μπορούν να προστατέψουν τους χρήστες τους και να αναπτύξουν τις υπηρεσίες τους είτε αυτές είναι ηλεκτρονικές είτε αφορούν το έντυπο υλικό;

Αξίζει να γίνει γνωστό ότι ανάμεσα σε πολυάριθμες ελληνικές, ακαδημαϊκές κυρίως, βιβλιοθήκες υπάρχουν και κάποιες οι οποίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν πλήρως ενημερωμένες και πολύ καλά καταρτισμένες όσον αφορά στις πολιτικές που ακολουθούν.

Η Βιβλιοθήκη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης αλλά και του Πανεπιστημίου Πειραιά έχουν ως στόχο την εκπλήρωση των αναγκών των χρηστών, την εκπαίδευσή τους αλλά και τον εμπλουτισμό των συλλογών και των υπηρεσιών ηλεκτρονικής πληροφόρησης. Παρακάτω συνοψίζονται οι στόχοι, οι μέθοδοι και οι μηχανισμοί βάσει των οποίων λειτουργούν και είναι αναρτημένοι στους δικτυακούς τόπους των βιβλιοθηκών:

Εκπαίδευση χρηστών

- Οι βιβλιοθήκες λόγω της ενσωμάτωσης και εφαρμογής νέων τεχνολογιών, πηγών και μεθόδων πληροφόρησης οφείλουν να καταρτίζουν τους χρήστες με αποτέλεσμα να επωφελούνται από τις διαθέσιμες πηγές
- Οι χρήστες οφείλουν να ενημερώνονται από τις βιβλιοθήκες για το δικαίωμα παροχής εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε θέματα που αφορούν τις πηγές πληροφόρησης
- Το κατάλληλο και επαρκές προσωπικό οφείλει να βοηθά τους χρήστες που δεν είναι γνώστες διαχείρισης των ηλεκτρονικών πηγών

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να παρέχουν τρέχουσα πληροφόρηση μέσω ειδικών φυλλαδίων και ανάρτησης ενημερωτικού υλικού στους πίνακες ανακοινώσεών τους
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να εξασφαλίσουν ένα μηχανισμό, σύμφωνα με τον οποίο τα προγράμματα εκπαίδευσης των χρηστών θα διατηρούνται σε υψηλό επίπεδο.

Απόκτηση υλικού και καταχώρησή του

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να πραγματοποιούν απογραφή του υλικού των συλλογών, ώστε να εντοπίζονται τυχόν φθορές
- Ο βιβλιοθηκονόμος είναι υπεύθυνος για την αντικατάσταση φθαρμένου έντυπου υλικού
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να ενισχύουν το προσωπικό τους με φοιτητές, οι οποίοι θα απασχολούνται στην πλήρη καταγραφή των συλλογών με αποτέλεσμα να τους δίνεται περισσότερος χρόνος για τις υπόλοιπες ανάγκες
- Η απόσυρση υλικού από τις βιβλιοθήκες έχει ως στόχο την ανάπτυξη της συλλογής και την αποτελεσματικότερη χρήση της
- Σε περιπτώσεις, όπου οι συλλογές είναι σπάνιες οι υπεύθυνοι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να τις διατηρούν σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους για την προστασία τους
- Η διαχείριση και οργάνωση των συλλογών από τις βιβλιοθήκες προσφέρει έγκαιρη και έγκυρη αντιμετώπιση των αναγκών των χρηστών.

Παρεχόμενες Υπηρεσίες: (Δανεισμός- Διαδανεισμός -Υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Πληροφόρησης)

- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να ελέγχουν τη δανειστική διαδικασία και κατάσταση στο σύνολό της για αποφυγή ελλείψεων υλικού
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να συνεργάζονται με άλλες βιβλιοθήκες καθώς και με άλλους σχετικούς οργανισμούς για την καλύτερη εκμετάλλευση των διαθέσιμων πηγών (διαδανεισμός)
- Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να παρέχουν στους χρήστες πρόσβαση μέσα από τις ιστοσελίδες τους σε όλες τις ηλεκτρονικές πηγές
- Η μονάδα ηλεκτρονικής πληροφόρησης των επιμέρους βιβλιοθηκών δίνει το δικαίωμα σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χρήστες να επισκέπτονται

ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης, βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων και ηλεκτρονικά περιοδικά.

Για μεγαλύτερη ακρίβεια και ισχύ των όσων αναφέρθηκαν προηγουμένως, η δημιουργία ενός ερωτηματολογίου κρίθηκε απαραίτητη. Αυτό γιατί τα συμπεράσματα που βγαίνουν από αυτή τη μικρή έρευνα καταδεικνύουν από τους ίδιους τους βιβλιοθηκονόμους την κατάσταση που επικρατεί, το στάδιο που βρίσκονται οι βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι χρήστες με βάση την κοινωνική τους τάξη.

Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε εικοσιτρείς (23) ακαδημαϊκές, κυρίως, βιβλιοθήκες και τα ερωτήματα απαντώνται από ειδικούς βιβλιοθηκονόμους και πληροφορικούς. Οι βιβλιοθήκες των σχολών που το έλαβαν είναι οι εξής:

Βιβλιοθήκες Ανώτατων Ιδρυμάτων

- Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης
- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο
- Ιόνιο Πανεπιστήμιο
- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Πανεπιστήμιο Κρήτης (Σχολές Θετικών Επιστημών)
- Πανεπιστήμιο Μακεδονία Κοινωνικών & Οικονομικών Σπουδών
- Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

○ ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

- ΤΕΙ Καβάλας
- ΤΕΙ Καλαμάτας
- ΤΕΙ Κρήτης
- ΤΕΙ Σερρών
- ΤΕΙ Πειραιά

Λοιπές Βιβλιοθήκες

- Ακαδημία Αθηνών
- ΕΚΤ(Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης)
- ΤΕΕ (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος)

Βιβλιοθήκες Τεχνολογικών

Ιδρυμάτων

- ΤΕΙ Αθήνας

Από τις εικοσιτρείς βιβλιοθήκες απάντησαν στην συγκεκριμένη έρευνα μόνο τρεις βιβλιοθήκες, και συγκεκριμένα:

- α. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΤΕΕ)
- β. ΤΕΙ Πειραιά
- γ. Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Οι απαντήσεις προήλθαν είτε από βιβλιοθηκονόμους είτε από πληροφορικούς εργαζόμενους σε αυτές. Όπου τους ζητήθηκε να αναπτύξουν τη γνώμη τους για κάποια θέματα ως ειδικοί ή να περιγράψουν το τι συμβαίνει στην κάθε μια βιβλιοθήκη ξεχωριστά το έκαναν, με αποτέλεσμα να βοηθήσουν ιδιαίτερος στην έρευνα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι όλες οι βιβλιοθήκες ακολουθούν συγκεκριμένη πολιτική πρόσβασης στο Διαδίκτυο (μια από αυτές δεν διαθέτει ηλεκτρονικούς υπολογιστές αλλά απαντήθηκαν και οι ερωτήσεις που αφορούν στην πολιτική πρόσβασης, όπως επίσης και στο ότι θα προμηθευτούν ηλεκτρονικά συστήματα, άρα υποθέτουμε ότι αυτό θα πραγματοποιηθεί άμεσα). Οι τρόποι με τους οποίους οι χρήστες ενημερώνονται για την ύπαρξη πολιτικής πρόσβασης είναι είτε από τους ειδικούς βιβλιοθηκονόμους είτε από τον δικτυακό τόπο της εκάστοτε βιβλιοθήκης είτε από ενημερωτικά τρίπτυχα ή από αναρτημένα φυλλάδια στον χώρο όπου βρίσκονται οι υπολογιστές και μπορούν να επισκεφθούν τους καταλόγους των βιβλιοθηκών αλλά και το Διαδίκτυο.

Υπεύθυνοι της σύνταξης των πολιικών πρόσβασης είναι οι Διευθυντές των βιβλιοθηκών, οι βιβλιοθηκονόμοι και οι πληροφορικοί, ενώ ο έλεγχος των ηλεκτρονικών συστημάτων και η εφαρμογή των πολιικών έγκειται στους πληροφορικούς, βιβλιοθηκονόμους και στην περίπτωση του ΤΕΕ, στον Προϊστάμενο του Τμήματος Αρχείων Πληροφόρησης σε συνεργασία με το Τμήμα Πληροφορικής και το Τμήμα Τράπεζας Πληροφοριών ΤΕΕ.

Όλοι συμφωνούν ότι είναι ευθύνη της βιβλιοθήκης να παρέχει κατάλληλο περιβάλλον για τους χρήστες του Διαδικτύου, να επεκτείνει την ιδέα της χρήσης πολιικών πρόσβασης και να παραχωρεί προνόμια στους χρήστες, όπως επίσης οι πολιτικές να υπόκεινται σε συχνή αναθεώρηση. Συμφωνούν απόλυτα για την ανάγκη χρήσης ειδικών φίλτρων προστασίας των παιδιών από ιστοσελίδες με βλαβερό περιεχόμενο.

Από την έρευνα προκύπτει ότι η επικοινωνία με άλλους χρήστες με τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), διαδικτυακών συζητήσεων (chatting), η δωρεάν πρόσβαση, η πληροφόρηση και η ελεύθερη έκφραση είναι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους κάποιος θα χρησιμοποιήσει το Διαδίκτυο. Ακολουθούν η αγορά προϊόντων, εξόφληση λογαριασμών, διασφάλιση προσωπικών δεδομένων, μεταφόρτωση μουσικής-ταινιών και online παιχνίδια.

Τέλος, σύμφωνα με τους αρμόδιους των βιβλιοθηκών οι υπηρεσίες που πρέπει να επιτρέπουν οι βιβλιοθήκες να εκτελούνται από τους υπολογιστές δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο οφείλουν να έχουν ως στόχο την πληροφόρηση και τη συλλογή πληροφοριών από ηλεκτρονικά περιοδικά, βάσεις δεδομένων και καταλόγους. Η επικοινωνία, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με στόχο την πληροφόρηση, κρίνεται επίσης, απαραίτητη. Αντίθετοι εμφανίζονται στην ελεύθερη δυνατότητα υπηρεσιών μεταφόρτωσης προβάλλοντας αιτιάσεις όπως ανεξέλεγκτη χρήση Διαδικτύου, τέτοιες χρήσεις είναι αντίθετες στους λόγους ύπαρξης των βιβλιοθηκών, ζητήματα πνευματικών δικαιωμάτων και νομικής ευθύνης των βιβλιοθηκών, δημιουργία βλάβης σε όλο το σύστημα. Σημειώνεται όμως ότι θα πρέπει να υπάρχει μια δικλείδα ώστε να γίνονται μικρές εξαιρέσεις όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, κι ενδεχομένως με χρέωση των χρηστών.

Έτσι, προκύπτουν τα συμπεράσματα ότι οι βιβλιοθήκες στη χώρα μας παραμένουν πίσω σε σύγκριση με τις βιβλιοθήκες του εξωτερικού, όπου οι συνδέσεις για πρόσβαση στο Διαδίκτυο είναι φθηνότερες, υπάρχει κεντρική πολιτική και ενιαίος σχεδιασμός για τις βιβλιοθήκες και κυριότερο καταρτισμένο κι εξειδικευμένο προσωπικό.

Παρόλα αυτά θα ήταν άδικο να μην αναφέρουμε ότι ανεξαρτήτως προβλημάτων και αδυναμιών που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές βιβλιοθήκες λόγω της έλλειψης χρημάτων και ενδιαφέροντος από τους υπεύθυνους για την ανέλιξη τους, γίνονται μεγάλες προσπάθειες από τους βιβλιοθηκονόμους να μετατρέψουν τις απλές βιβλιοθήκες σε κέντρα ηλεκτρονικής πληροφόρησης.

Η δυνατότητα παροχής των υπηρεσιών του Διαδικτύου είναι ένας σημαντικός παράγοντας για αυτή την μετατροπή, μιας και η παγκόσμια γνώση είναι συγκεντρωμένη και οποιοσδήποτε έχει το δικαίωμα να ανατρέξει ανά πάσα στιγμή και με μεγάλη ευκολία να ανακτήσει τις πληροφορίες που χρειάζεται.

Η πορεία που έχουν να διανύσουν οι βιβλιοθήκες στην Ελλάδα είναι αρκετά μεγάλη. Αυτή, όμως, δεν εξαρτάται μονάχα από το κράτος και τους διευθυντές ή το

προσωπικό των βιβλιοθηκών αλλά και από μας τους ίδιους τους χρήστες που οφείλουμε να στηρίζουμε με όποιο τρόπο μπορούμε τα κέντρα μόρφωσης και γνώσης.

Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα

Η πτυχιακή αυτή εργασία από την αρχή μέχρι το τέλος προσπαθεί να σκιαγραφήσει την πορεία που ακολούθησε το Διαδίκτυο από τη γένεσή του και την εξέλιξή του μέχρι σήμερα. Η σπουδαιότητα και η ευκολία που προσφέρει στην εξυπηρέτηση των χρηστών του το καθιστά ένα εργαλείο που δύσκολα κανείς το αποχωρίζει.

Παρόλα τα θετικά που μας δίνει το Διαδίκτυο, όπως η γνώση και η πληροφόρηση μέσα από τις ηλεκτρονικές του υπηρεσίες, παρουσιάζεται από πολλούς και ως πρόβλημα. Πράγματι, αν σκεφτούμε το περιεχόμενο που γίνεται γνωστό από διάφορες σελίδες και ιστότοπους βλέπουμε πως ο κίνδυνος για εξαπάτηση και εκμετάλλευση κυρίως των ανηλίκων και των παιδιών είναι μεγάλος.

Εκτός από τον κίνδυνο που ελλοχεύει για τα μικρά παιδιά, ακόμη και οι ενήλικες έχουν πολλές πιθανότητες να πέσουν θύματα των «εγκληματιών» του Διαδικτύου υπό τη μορφή είτε δυσφήμισης είτε ηλεκτρονικών απατών και για ένα σωρό άλλων αδικημάτων που κυρίως έχουν ως σκοπό το οικονομικό κέρδος. Επίσης, με «άσχημο» τρόπο χρησιμοποιούνται οι σελίδες του από διάφορες τρομοκρατικές, παρακρατικές, παραστρατιωτικές, εθνικιστικές, ρατσιστικές οργανώσεις, οι οποίες το χρησιμοποιούν είτε ως μέσο προπαγάνδας ή ακόμα και εκβιασμού είτε για να ανακοινώνουν πιθανές επιθέσεις εναντίον στόχων, μερικές φορές αθώων ανθρώπων.

Δεν έχουν όλοι τη δυνατότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο λόγω του κόστους του εξοπλισμού ή/και της χρονοχρέωσης της σύνδεσης, με αποτέλεσμα για πολλά ελληνικά νοικοκυριά να καθίσταται απαγορευτική η πρόσβαση στο Διαδίκτυο και να απαξιώνεται με αυτό τον τρόπο ως πηγή πληροφόρησης και να αμφισβητείται η δύναμή του. Για το λόγο αυτό η δημόσια πρόσβαση από συγκεκριμένα σημεία, όπως βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης, προτιμάται από τους χρήστες. Επιφέρει, όμως και κάποιες δυσκολίες, αφού ο χρήστης πρέπει να βρίσκεται πάντοτε σε κάποιο από αυτά τα μέρη, όπου μπορεί να ενοχλείται από το δυνατό θόρυβο, από τυχόν ανάρμοστη συμπεριφορά πολλών που τυγχάνει να βρίσκονται τριγύρω αλλά κυρίως η

ώρα πρόσβασης από κοινόχρηστους υπολογιστές είναι περιορισμένη και στοχευόμενη για συγκεκριμένους σκοπούς.

Γίνεται φανερό, από στατιστικά στοιχεία, ότι η χρήση του Διαδικτύου στην Ελλάδα παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Αυτό συμβαίνει για διάφορους λόγους, μερικοί από τους οποίους είναι η έλλειψη κατάρτισης, ικανοτήτων και εκπαίδευσης των πολιτών, το υψηλό κόστος εξοπλισμού και πρόσβασης, και η ανασφάλεια που αισθάνονται για την αποκάλυψη των προσωπικών τους δεδομένων μέσω αποστολής και παραλαβής ηλεκτρονικών μηνυμάτων και διαδικτυακών συζητήσεων.

Όταν η επικοινωνία των χρηστών –ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες χρήσης του Διαδικτύου— παρακολουθείται ή τουλάχιστον οι χρήστες νιώθουν ότι παρακολουθείται, τότε εύλογο είναι να αποτρέπονται και να σπεύδουν σε άλλα μέσα ανταλλαγής προσωπικών συζητήσεων και δεδομένων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι οι τεχνολογίες του Διαδικτύου μπορεί να αναπτύσσονται, στον ελληνικό χώρο με πιο αργούς ρυθμούς, αλλά οι χρήστες διατηρούν τις αμφιβολίες τους αν είναι ένα έγκυρο μέσο πληροφόρησης. Σκοπός των πολιτικών πρόσβασης στο Διαδίκτυο είναι να αφυπνιστεί ο κόσμος και να απαιτήσει την ενημέρωσή του για τα δικαιώματα που έχει αλλά και να εφαρμοστούν κατευθυντήριες γραμμές ώστε να παρέχεται ισότιμη πρόσβαση και πληροφόρηση σε όλους.

Το Μανιφέστο της IFLA στοχεύει στο να βοηθήσει τους βιβλιοθηκονόμους και τους επαγγελματίες της γνώσης να διασφαλιστούν αυτές οι οδηγίες και περισσότεροι άνθρωποι να ανατρέξουν και να συμβουλευτούν το Διαδίκτυο. Επίσης, με αυτό το έγγραφο η IFLA επιθυμεί να τονίσει την απεριόριστη ελευθερία που έχουν οι χρήστες των βιβλιοθηκών να μπαίνουν στις ηλεκτρονικές πηγές, όπως ακριβώς γίνεται και με το έντυπο υλικό. Η ελευθερία αυτή δεν περιορίζεται μονάχα στην αναζήτηση και απόκτηση πληροφοριών αλλά και στην ελεύθερη έκφραση του καθενός που ζητά να διατυπώσει ανοιχτά την άποψή του.

Κάθε βιβλιοθήκη που παρέχει τη δυνατότητα πλοήγησης στο Διαδίκτυο οφείλει να γνωστοποιεί στο κοινό τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει απέναντι στις αρχές της βιβλιοθήκης, και το προσωπικό πρέπει να βοηθά όποιον δεν κατέχει τις απαραίτητες γνώσεις για την εύρεση πληροφοριών. Έτσι, η εκπαίδευση και η υποστήριξη των χρηστών κρίνεται απαραίτητη, πόσο μάλλον σε άτομα με ειδικές ανάγκες και αναπηρίες που είτε δεν μπορούν εύκολα να μετακινηθούν είτε απαιτείται ειδικός εξοπλισμός για τη χρήση των υπολογιστών και του Διαδικτύου.

Η διατήρηση των τεχνολογικών υπηρεσιών πληροφόρησης, η δωρεάν πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες, η διασφάλιση προσωπικών δεδομένων, η παροχή ισότιμων πληροφοριών, ο σεβασμός απέναντι στους χρήστες και η τοποθέτηση ειδικών φίλτρων είναι μερικές από τις πολιτικές που οι βιβλιοθήκες πρέπει να ακολουθούν για την ομαλότερη οργάνωσή τους.

Με την ενθάρρυνση των συντακτών του Μανιφέστου και οι ελληνικές βιβλιοθήκες, που αποσκοπούν στην περαιτέρω ανάπτυξή τους, με τη σειρά τους οφείλουν να εφαρμόσουν τέτοιου είδους πολιτικές, για την πληρέστερη και σωστότερη διαχείριση και λειτουργία τους. Πολυάριθμες είναι οι βιβλιοθήκες στη χώρα μας που παρέχουν δημόσια πρόσβαση στο Διαδίκτυο, αλλά αρκετές είναι και αυτές που δεν διαθέτουν ούτε τον τεχνολογικό εξοπλισμό με αποτέλεσμα να μην δίνουν την ευκαιρία στους χρήστες απομακρυσμένων, κυρίως, περιοχών να πληροφορούνται εύκολα και γρήγορα. Δυστυχώς όμως δεν υπάρχουν ολοκληρωμένες πολιτικές χρήσης του Διαδικτύου αντίστοιχες με αυτές της IFLA. Οι περισσότερες περιορίζονται σε μια επιγραμματική αναφορά των κανόνων χρήσης της συγκεκριμένης υπηρεσίας χωρίς να εμβαθύνουν στην αναγκαιότητα και την οικουμενικότητα του μέσου.

Είναι ευθύνη του κράτους να προάγει τη μόρφωση, τη γνώση και την πληροφόρηση. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ανέγερση νέων βιβλιοθηκών σε όλα τα μέρη της Ελλάδος αλλά και με την οικονομική στήριξη των ήδη υπαρχόντων. Οι ελλείψεις σε προσωπικό, τεχνικού εξοπλισμού, σεμινάρια χρηστών και βιβλιοθηκονόμων, σε προϋπολογισμό για την αγορά υλικού και την εισαγωγή ηλεκτρονικών υπηρεσιών είναι αυτές που καθιστούν τα ελληνικά κέντρα πληροφόρησης ανεπαρκή για τις ανάγκες του κοινού.

Οι ειδήμονες οφείλουν να λάβουν μέτρα και να αντιμετωπίσουν με τη βοήθεια των βιβλιοθηκονόμων τα προβλήματα που ξεπροβάλλουν, φροντίζοντας έτσι για την διατήρηση του πολιτισμού και της παιδείας. Στις βιβλιοθήκες είναι συγκεντρωμένη όλη η γνώση και από την προσοχή και το ενδιαφέρον που δείχνουμε οι πολίτες και οι αρχηγοί της χώρας, φαίνεται πως ο σεβασμός απέναντί τους είναι λιγοστός. Γονείς, δάσκαλοι και κράτος ζητούν την αναβάθμιση των πανεπιστημιακών σχολών και την ισοτιμία τους με τα πανεπιστήμια του εξωτερικού, χωρίς να κατανοούν ότι μόνο με την ολική αναβάθμιση κάθε κέντρου πληροφόρησης, ώστε οι φοιτητές να έχουν πρόσβαση σε ποιοτική και έγκυρη πληροφόρηση, είναι αυτό δυνατό.

Είναι στο χέρι όλων μας να παλέψουμε για αυτά που μας ανήκουν. Η γνώση ανήκει σε όλους και πρέπει να επιτρέπεται στον κάθε ένα ξεχωριστά να επιλέγει ελεύθερα από ποιες πηγές, έντυπες ή ηλεκτρονικές, θα πληροφορηθεί για τα θέματα που τον ενδιαφέρουν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Ερωτηματολόγιο έρευνας

Ονομάζομαι Μάγδα Ρεπούσκου και διεξάγω αυτή την έρευνα στα πλαίσια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας με θέμα «Πολιτικές δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο», με σκοπό να παρουσιάσει το πλαίσιο βάσει το οποίου οι βιβλιοθήκες οφείλουν να χορηγούν στους χρήστες πρόσβαση στο Διαδίκτυο, και να διερευνήσει την πρακτική των ελληνικών βιβλιοθηκών.

Παρακαλώ να απαντηθεί το παρακάτω ερωτηματολόγιο από τον υπεύθυνο βιβλιοθηκονόμο με ειλικρίνεια βάζοντας ένα X στο αντίστοιχο κουτάκι της επιλογής σας. Οι απαντήσεις σας θα είναι εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για στατιστικούς λόγους.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας.

1. Όλοι οι χρήστες ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, καταγωγής, κοινωνικής τάξης, έχουν ίσα προνόμια στις υπηρεσίες που προσφέρει η βιβλιοθήκη;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

2. Στη βιβλιοθήκη δίνεται η δυνατότητα χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και Διαδικτύου;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

(Αν απαντήσατε ΝΑΙ συνεχίστε με την ερώτηση 4, αν απαντήσατε ΟΧΙ συνεχίστε με την ερώτηση 3.)

3. Προβλέπεται η αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών για πρόσβαση στο Διαδίκτυο από τους χρήστες της βιβλιοθήκης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

(Αν ΟΧΙ συνεχίστε στην ερώτηση στην ερώτηση 7).

4. Η βιβλιοθήκη σας ακολουθεί συγκεκριμένη πολιτική πρόσβασης στο Διαδίκτυο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

5. Οι χρήστες είναι ενήμεροι για την πολιτική που ακολουθεί η βιβλιοθήκη;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν ναι, με ποιον τρόπο; Αναπτύξτε

6. Ποιος συντάξε την πολιτική αυτή;

- Διευθυντής της βιβλιοθήκης   Βιβλιοθηκονόμος
 Πληροφορικός   Άλλο (διευκρινίστε)

7. Ποιο μέλος του προσωπικού είναι αρμόδιο για τον έλεγχο των ηλεκτρονικών συστημάτων και την εφαρμογή της πολιτικής;

- Διευθυντής της βιβλιοθήκης   Βιβλιοθηκονόμος
 Πληροφορικός   Άλλο (διευκρινίστε)

8. Σημειώστε τη θέση σας για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις.

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ
1.Είναι ευθύνη της βιβλιοθήκης να παρέχει ένα περιβάλλον κατάλληλο για όλους τους χρήστες του Διαδικτύου				
2.Οι πολιτικές που αφορούν τη χρήση του Διαδικτύου πρέπει να υπόκεινται σε συχνή ανασκόπηση (επιθεώρηση-κριτική)				
3.Οι βιβλιοθήκες οφείλουν να επεκτείνουν την ιδέα της χρήσης πολιτικών πρόσβασης στο Διαδίκτυο και να παραχωρήσουν προνόμια και δικαιώματα στους χρήστες ώστε να προάγουν τη σωστή χρήση του				
4. Η χρήση ειδικών φίλτρων για την προστασία των παιδιών από ιστοσελίδες με βλαβερές υλικό είναι απαραίτητη				

9. Ποιοι από τους παρακάτω παράγοντες πιστεύετε ότι είναι σημαντικότεροι για να ωθήσουν τους χρήστες να επισκεφθούν το Διαδίκτυο.

(Βαθμολογήστε από το 1 έως το 10 ξεκινώντας με αυτόν που είναι σπουδαιότερος για σας.)

Δωρεάν πρόσβαση

Πληροφόρηση

Αγορά προϊόντων-αγαθών

Μεταφόρτωση (downloading) μουσικής-ταινιών

Αποστολή/λήψη ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Διαδικτυακή συνομιλία (chatting)

Εξόφληση λογαριασμών-διεκπεραίωση γραφειοκρατικών υποθέσεων

Ελεύθερη έκφραση

Online παιχνίδια

Διασφάλιση προσωπικών δεδομένων

10. Αναπτύξτε σύντομα ποιες υπηρεσίες/δυνατότητες πρέπει να επιτρέπουν οι βιβλιοθήκες να εκτελούνται από τους υπολογιστές δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο.

Βιβλιογραφία

---

1. Ελληνόγλωσσες πηγές

1.1 Έντυπες

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ, Δ. 2001. *Πνευματική ιδιοκτησία και Internet: Οδηγία 2001/29/ΕΚ, Π.Ν.* Αθήνα: Σάκκουλας

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΠΟΤΗ, Μ. 2004. *Το δίκαιο της πληροφορίας: ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ευρεσιτεχνίας, βιβλιοθηκονομίας, διαφήμισης.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

ΛΑΖΟΣ, Γ. 2001. *Πληροφορική και έγκλημα.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

GUISNEL, J. 1997. *Πόλεμοι στον κυβερνοχώρο: μυστικές υπηρεσίες και ίντερνετ.* Αθήνα: Στάχυ

1.2 Ηλεκτρονικές

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ. 2007. *Σύστημα Βιβλιοθηκών Α.Π.Θ.* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.lib.auth.gr/site/gr/organization/regulation>>

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ. 2007. *Κανονισμός Χρήσης της Βιβλιοθήκης* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://library.aua.gr/kanonismos.html>>

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ. 2006. *Στατιστικά Στοιχεία 2006* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 6 Ιουνίου 2007]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.statistics.gr/StatMenu.asp>>

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ. 2006. *Στατιστικά Στοιχεία 2007* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 3 Μαρτίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.statistics.gr/StatMenu.asp>>

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΕΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ, ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ. 2005. *Κανονισμός Χρήσης Βιβλιοθήκης* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.lib.ntua.gr/newsite/el/gkanonismos2001.htm>>

Ηλεκτρονικό Έγκλημα. 2004. [online]. [Τελευταία πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <http://www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html?article_id=341>

Κίνδυνοι του Ιντερνετ. 2007. [online]. [Τελευταία πρόσβαση 23 Οκτωβρίου 2007]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.safeweb.org.cy/tips.php?lang=el.>>

Λογισμικά Φίλτρα. 2007. [online]. [Τελευταία πρόσβαση 23 Οκτωβρίου 2007]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.safeweb.org.cy/tips.php?lang=el#filters>>

Ναι Στα Φίλτρα Αλλά. 2007. [online]. [Τελευταία πρόσβαση 16 Νοεμβρίου 2007]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.saferinternet.gr/Θέματα/Φιλτράρισμα/Ναι στα φίλτρα αλλά/tabid/124/Default.aspx>>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ, ΟΜΑΔΑ ΑΤΛΑΝΤΙΔΑ. *Creative Commons: πώς ξεκίνησε* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 13 Μαρτίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.creativecommons.gr/group13/index.php?language=el>>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ. 2007. *Κανόνες Λειτουργίας* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <http://www.lis.upatras.gr/Info/rules_EL.php>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ. 2007 *Στόχοι και Κανονισμός της Βιβλιοθήκης* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.lib.unipi.gr/multi.php?fn=aims&cat=1&lng=el>>

2. Ξενόγλωσσες πηγές

2.1 Βιβλία

STURGES, P. 2002. *Public internet access in libraries and information services*. London: Facet Publishing

2.2 Ηλεκτρονικές πηγές

UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY, SCHOOL OF INFORMATION MANAGEMENT & SYSTEMS. 2003. *How Much Information?* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 6 Ιουνίου 2007]. Διαθέσιμο στο: <<http://www2.sims.berkeley.edu/research/projects/how-much-info-2003/internet.htm>>

INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATIONS. 2006. *Internet Manifesto Guidelines* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 20 Μαρτίου 2007]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/Internet-ManifestoGuidelines.pdf>>

INTERNET WORLD STATS. 2007. *Internet Usage Statistics: the big picture, world internet users and population stats* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>

LEEDS UNIVERSITY LIBRARY. 2007. *Harvard Style Bibliographies and References* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 13 Μαρτίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.leeds.ac.uk/library/training/referencing/harvard.htm>>

NATIONAL STATISTICS. 2006. *Internet Access Households and Individuals* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <<http://www.statistics.gov.uk>>

SILVERBERG, E., GOLDMAN, A., CHARPENTIER, C., LUEVANO, K. & PETIT, J. 1999. *The Nuremberg Files: project overview* [online]. Department of Computer Science Education, Stanford University, [Τελευταία πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2008] Διαθέσιμο στο: <<http://cse.stanford.edu/class/cs201/Projects/nuremberg-files/overview.html>>

WIKIPEDIA. 2008. *Mosaic* [online]. [Τελευταία πρόσβαση 1 Μαρτίου 2008]. Διαθέσιμο στο: <http://en.wikipedia.org/wiki/Mosaic_%28web_browser%29>

A

Advanced Research Projects Agency ·
Βλέπε ARPAnet
Amazon.com · 14
Anderseen, Marc · 4
Apple · 3, 15
ARPAnet · 1

B

Beastie Boys · 14
Berners-Lee, Timothy · 3
binary digits · *Βλέπε* bits
bits · 1
browser · *Βλέπε* φυλλομετρητής

C

cd · 14
Centre Européen de Recherche Nucleaire ·
Βλέπε CERN
CERN · 3
chatrooms · *Βλέπε* δημόσια δωμάτια
συζητήσεων
chatting · *Βλέπε* διαδικτυακές συζητήσεις
computer crimes · 17, 46
Courtney Love · 14
crackers · 23
cracking · 46, 52
cyber crime · *Βλέπε* κυβερνοεγκλήματα

D

Digital Rights Management · *Βλέπε*
Ψηφιακή Διαχείριση Δικαιωμάτων
domain · 2
Dutroux, Marc · 10

E

E-Donkey · 15
e-mail · 1, 22, 61, *Βλέπε επίσης*
ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
Electronic mail *Βλέπε* e-mail &
ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
EMI · 15
E-Mule · 15

F

Freemusic · 15

G

Gates, Bill · 3
Gnutella · 15

H

hackers · 23
hacking · 6, 46, 52
hypertext · *Βλέπε* υπερκείμενο

I

IBM · 3
IETF · *Βλέπε* Internet Engineering Task
Force
IFLA · 33, 34, 35, 44, 64, 65
IGOs · *Βλέπε* Διακυβερνητικοί
Οργανισμοί
Intergorvenmental Organisations · *Βλέπε*
Διακυβερνητικοί Οργανισμοί
International Federation of Library
Associations · *Βλέπε* IFLA
internet cafes · 4, 20, 27, 30
Internet Engineering Task Force · 19
Internet Society · 2, 19
InterNic · 19
iPod · 15
ISOC · *Βλέπε* Internet Society
iTunes · 15

L

LimeWire · 15

M

mailbox · 16
Microsoft · 3
mirror sites · 16
modem · 4
Modulator-Demodulator · *Βλέπε* modem
Mosaic · 4
MP3 Rocket · 15

MS/DOS · *Βλέπε* λειτουργικά συστήματα
MS/DOS
Music-bazaar · 15

N

Napster · 14
Netscape · 4
newsgroups · *Βλέπε* ομάδες συζητήσεων
NGOs · *Βλέπε* Μη Κυβερνητικοί
    Οργανισμοί
Non Governmental Organisations · *Βλέπε*
    Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί

O

online · 8, 14, 15, 39, 43, 45, 62
OPACs · *Βλέπε* ηλεκτρονικοί κατάλογοι
    δημόσιας πρόσβασης

P

packet switching · *Βλέπε* πακέτα
peer – to – peer · *Βλέπε* τεχνολογία P2P
personal computers · *Βλέπε*
    υπολογιστές:προσωπικοί

R

Rimm, Martin · 8

S

servers · *Βλέπε* εξυπηρετητές

T

trafficking · 18

U

UNESCO · 18, 34
United Nations Educational, Scientific,
    Cultural Organisation · *Βλέπε* Unesco
Usenet · 2

W

Windows · 3
WIPO · 18, 54

World Intellectual Property Organisation ·
    Βλέπε WIPO
World Trade Center · 10
World Wide Web · 3
WWW · *Βλέπε* World Wide Web

A

A.Δ.Α.Ε. · 48, 52
Α.Π.Π.Δ. · 51
αγαθά · 12, 13, 18
αγαθό · 38, 53, 54
Αγγλία · 19, *Βλέπε* επίσης Μεγάλη
    Βρετανία
αγορά · 12, 40, 54, 61, 65
αγορές · 5
άδειες creative commons · 42
αδίκημα · 49, 52
αδικήματα · 6, 48, 49, 50, 63
αεροδρόμια · 20
ακεραιότητα
    αδικήματα κατά · 48
ακρόαση ραδιοφώνου · 30
Αμερικάνικο Υπουργείο Άμυνας · 1
ανάγνωση εφημερίδων · 30
αναζήτηση εργασίας · 30
αναπαραγωγή · 55
ανήλικες · 9, 37, 44, 63
    προστασία · 50
ανθρώπινα δικαιώματα · 34
αντιγραφή · 14, 15, 52
αντίτιμο · 14, 19
αξιοπρέπεια
    ανθρώπινη · 34, 50
    γυναικεία · 18
    εγκλήματα κατά · 50
απάτες · 17, 46
    ηλεκτρονικές · 63
απάτη · 6, 17, 23, 47
    με υπολογιστές · 48
απόρρητα · 46
απόρρητο · 17, 47
    προστασία · 52
    των επικοινωνιών · 48
αποστολέας · 16
αποστολή αιτήσεων · 30
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
    Θεσσαλονίκης · 61
    βιβλιοθήκη · 58
αρχεία · 2, 5, 41
Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των
    Επικοινωνιών · *Βλέπε* Α.Δ.Α.Ε.
Αρχή Προστασίας Προσωπικών
    Δεδομένων · *Βλέπε* Α.Π.Π.Δ.

Ασία · 25
αστυνομία · 10, 16, 17
αστυνομικές αρχές · 10
ασφάλεια · 7, 9, 16, 27, 47, 49
    μέτρα · 9, 17, 47
    του κράτους · 47
αυνανιστές · 8
Αυστραλία · 25
αυτοκτονία · 7
Αφρική · 25, 26

B

βασανισμός · 7
βάσεις δεδομένων · 4, 19, 60, 62
Βέλγιο · 10
βιβλία · 4, 14, 20, 34, 57
    ηλεκτρονικά · 15
βιβλιοθήκες · 5, 11, 12, 19, 20, 21, 22, 30,
    33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43,
    44, 45, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63,
    64, 65
βιβλιοθήκη · 11, 20, 22, 33, 35, 37, 38, 40,
    41, 43, 45, 55, 57, 58, 61, 64
βιβλιοθηκονόμοι · 12, 22, 33, 35, 36, 37,
    38, 39, 41, 42, 43, 44, 55, 59, 60, 61,
    62, 64, 65
βιβλιοθηκονόμος · 11, 34
βιβλιοπωλείο · 14
Βιετνάμ · 1
βίντεο · 5, 8, 10
βιντεοτηλεφωνία · 5
βλάβες · 1, 52
βλάβη · 52, 62
βόμβα · 10
βόμβες · 7
Βόρεια Αμερική · 25

Γ

Γαλλία · 3, 4
γενεαλογική διάκριση · 37
Γενεύη · 3
γένος · 36
Γερμανία · 28, 29
γκρίζα βιβλιογραφία · 39
γλώσσες · 2
γνώμη · 36, 40, 61
γνώσεις · 11, 27, 38, 64
γνώση · 21, 23, 31, 33, 47, 55, 62, 63, 65
    παραδοσιακή προφορική · 38
γραφείο · 4, 19

Δ

δεδομένα · 4, 12, 13, 16, 17, 27, 51
    απόρρητα · 16
    προστασία · 7
    συστήματα επεξεργασίας · 17, 52
Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος · 10, 34
δημιουργός · 13, 15, 53, 54
δημοκρατία · 37, 39
    ηλεκτρονική · 38
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
    βιβλιοθήκη · 58
δημόσια δωμάτια συζητήσεων · 9, 21
δημόσια πρόσβαση · 10, 19, 20, 21, 33,
    36, 37, 40, 43, 62, 63, 65
δημόσιες υπηρεσίες · 30
δημόσιοι οργανισμοί · 20
διαδικτυακές συζητήσεις · 42, 61
Διαδίκτυο · 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12,
    13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22,
    24, 27, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 39,
    40, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 50, 52, 61,
    62, 63, 64, 65
    ανωνυμία · 11
    αξιοπιστία · 22
    ασύρματο · 20
    ασφαλές · 10
    άσχημη χρήση · 10
    γένεση · 1
    έλεγχος · 18
    ελεύθερο κείμενο · 13
    εμπορευματοποίηση · 7
    εμπορική εκμετάλλευση · 13
    επιβλαβείς χρήσεις · 7
    επιχείρηση ενηλίκων · 7
    νόμος · 48
    πολιτικές χρήσης · 44, 45
    πολιτική χρήσης · 37
    πρόσβαση στο · 4, 19, 20, 21, 22, 27,
    28, 30, 31, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43,
    44, 45, 57, 58, 61, 62, 63
    υπηρεσίες · 5, 8, 18, 20, 22, 29, 37, 62,
    63
    χρήση · 6, 17, 21, 28, 29, 32, 25, 26, 37,
    41, 44, 45, 46, 48, 51, 56, 57, 62, 63,
    64
    ως πρόβλημα · 6, 10, 63
διάδοση ιών · 23
διαθεσιμότητα δεδομένων
    αδικήματα κατά · 48
διακίνηση ναρκωτικών · 7, 16, 46
διακομιστές · 14
διακρίσεις · 55
διακυβερνητικοί οργανισμοί · 18
διάλεκτοι · 38

διανομή · 50, 54
διασύνδεση · 20, 40
διαφημίσεις · 13
διαφήμιση · 15
διείσδυση · 52
διεπαφές · 39
διευθύνσεις · 3, 9, 19
    IP · 19
        ηλεκτρονικές · 2
διεύθυνση · 2
δικαίωμα · 4, 13, 15, 34, 35, 36, 40, 41,
    47, 52, 53, 54, 58, 59, 62
    ανάληψη · 38
    περιουσιακό · 53, 55
δικαστήρια · 49
δίκτυα · 2, 3, 15, 18, 19, 21, 49, 51
    ασφάλεια · 49, 52
    ευρυζωνικά · 5
δικτυακοί τόποι · 58
δικτυακός τόπος · 61
δίκτυο · 1, 2, 14, 42, 49
δικτύωση · 1
Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος · 17
δολοφονία · 7
δυσφήμιση · 23, 50, 63
δωρεάν · 4, 15, 33, 42, 61, 64

E

Εβραίοι · 10
έγγραφα ηλεκτρονικά · 39
έγκλημα · 17, 46, 56
    οργανωμένο · 49
    υψηλής τεχνολογίας · 49
εγκλήματα · 17, 46, 48, 49
    ηλεκτρονικά · 48, 49
    κατά της ανθρωπότητας · 11
    με τη χρήση υπολογιστών · 17, 46
εγκληματικές
    δραστηριότητες · 17
    πράξεις · 17
εγκληματικότητα · 6, 50
Εθνική Στατιστική Υπηρεσία · 28
εθνικότητα · 33, 36, 37
εισβολείς · 16, 23
εισοδήματα · 7
εκβιασμοί · 17
εκβιασμός · 63
εκμετάλλευση · 18
εκμίσθωση · 54
εκπαίδευση · 28, 30, 33, 36, 38, 40, 43,
    44, 45, 56, 58, 64
εκτελέσεις · 54
έκφραση · 35, 40, 61

ελεύθερη · 64
ελευθερία · 34, 35, 40, 64
    έκφρασης · 33, 35
    πνευματική · 35
    στην πρόσβαση · 35
Ελλάδα · 3, 5, 12, 28, 29, 46, 48, 49, 51,
    55, 60, 62, 63
εμπιστευτικότητα
    αδικήματα κατά · 48
εμπορική εκμετάλλευση · 13
ενήλικες · 5, 9, 10, 30, 63
εξοπλισμός · 19, 30, 39, 40, 45, 57, 58, 63,
    64, 65
εξύβριση · 50
εξυπηρετητές · 3, 4
εξυπηρετητής · 4
επάγγελμα · 34, 51
επέμβαση · 47, 51
επέμβαση σε δεδομένα · 48
επιβατικοί σταθμοί · 20
επιθέσεις · 35, 52, 63
    αυτοκτονίας · 10
    βομβιστικές · 10
επίθεση · 52
επικοινωνία · 2, 7, 15, 19, 30, 35, 40, 43,
    61, 62, 64
    προστασία · 6
επικοινωνίες · 2, 52
επιστήμη · 54
επιστήμονας της πληροφόρησης · 35
επιστήμονες της πληροφόρησης · 12, 21,
    22
επιστημονική κοινότητα · 2
επιχειρήσεις · 2, 4, 8
έργο · 53, 54, 55
έρευνα · 8, 20, 28, 29, 31, 38, 57, 60, 61
ερμηνείες · 54
ερωτική ζωή · 51
Εσθονία · 27
εταιρεία
    δισκογραφική · 15
εταιρείες · 13, 14, 16, 17
    δισκογραφικές · 14
ευρυζωνικότητα · 4, 5
Ευρωπαϊκή Ένωση · 46, 48, 49, 50, 51,
    52, 53
ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης · 49
Ευρωπαϊκό Κέντρο Πυρηνικών Ερευνών ·
    Βλέπε CERN
Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ανθρώπων
    Δικαιωμάτων · 35
Ευρωπαϊός Επόπτης Προσωπικών
    Δεδομένων · 52
Ευρώπη · 15, 25, 27, 28
εφαρμογές επεξεργασίας κειμένου · 19

έφηβοι · 30

H

Η.Π.Α. · *Βλέπε* Ηνωμένες Πολιτείες
ηθική
    εγκλήματα κατά · 50
ηλεκτρονικά δισκοπωλεία · 15
    δισκοπωλεία · 1
    εγκλήματα · 23
    καταστήματα · 5
ηλεκτρονική διακυβέρνηση · 39
    διακυβέρνηση · 39
    διοίκηση · 38
ηλεκτρονικό
    δισκοπωλείο · 15
    έγκλημα · 7, 17, 46, 49, 56
    εμπόριο · 12, 13
    ταχυδρομείο · 9, 16, 22, 42, 61, 62,
        Βλέπε επίσης e-mail
    χρήμα · 12
ηλεκτρονικοί κατάλογοι δημόσιας
    πρόσβασης · 19
ηλικία · 8, 9, 27, 28, 29, 31, 33, 36, 37, 51
Ηνωμένα Έθνη · 34, 40
Ηνωμένες Πολιτείες · 1, 2, 7, 16, 25
Ηνωμένο Βασίλειο · 3, *Βλέπε επίσης*
    Μεγάλη Βρετανία

Θ

θεματικές πύλες · 38, 45
θρησκεία · 10, 36, 37, 51
θύματα · 9, 63

I

ιδιωτική ζωή · 51
ιδιωτικό δίκαιο · 53
ιδιωτικότητα · 36, 41, 45
ισότητα · 34, 35
    συνταγματική αρχή · 55
Ισπανία · 28
ιστολόγια · 16
ιστοσελίδα · 4
ιστοσελίδες · 5, 8, 9, 13, 29, 33, 38, 57,
    59, 61
ιστοτόπος · 15
Ιταλία · 4, 28, 29

K

κακή χρήση συσκευών · 48

κακοποίηση · 10, 11
καλλιτέχνες · 14, 55
Καναδάς · 25
Κανονισμός Λειτουργίας Δημοσίων
    Βιβλιοθηκών · 55
Καραϊβική · 26
καταδίκες · 51
κατάλογοι · 62
κατάλογος · 38
κατάρτιση · 36, 43, 46, 64
κατασκοπεία · 52
καταστροφή · 52
κείμενα · 2, 55
    ανταλλαγή · 2
κέντρα πληροφόρησης · 20, 36, 37, 41, 42,
    43, 44, 62, 63, 65
κέρδη · 7, 8
κίνδυνοι · 6, 51
κίνδυνος · 9, 11, 34, 63
κίνδυνος παρακολούθησης · 6
κοινή ευθύνη · 34
κοινό · 8, 11, 13, 15, 24, 35, 53, 54, 55,
    64, 65
Κοινότητα · *Βλέπε* Ευρωπαϊκή Ένωση
κοινωνία της πληροφορίας · 55
Κοινωνία της Πληροφορίας · 54
κοινωνική τάξη · 37
κόμβοι · 1
    δικτυακοί · 8
κόμβος
    δικτυακός · 9, 14, 15
Κορέα · 3
Κούβα · 1
κουλτούρα · 36, 37, 38
κρατικά μυστικά · 16
κράτος · 6, 9, 20, 46, 47, 55, 62, 65
κυβερνήσεις · 16, 35, 44
κυβέρνηση · 39
κυβερνοέγκλημα · 6
κυβερνοεγκλήματα · 17
κωδικοί · 16, 52

A

Λατινική Αμερική · 25, 26
λειτουργικά συστήματα · 2
    MS/DOS · 3
λογισμικό · 39
    κατά της πειρατείας · 15
    φιλτραρίσματος · 40, 41
λογοκρισία · 40, 44
λόγος · 35, 54

M

μάθηση · 33
Μανιφέστο · 33, 34, 37, 44, 64, 65
Μεγάλη Βρετανία · 10, 20, 27, 29
μέσα ενημέρωσης και επικοινωνίας · 18
Μέση Ανατολή · 25, 26
Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί · 18
μήνυμα · 16, 50
    ηλεκτρονικό · 1
μηνύματα · 1, 2, 16, 42
    ανταλλαγή · 10
    ηλεκτρονικά · 30, 64
    παρακολούθηση · 16
    προσβλητικά · 9
μηχανές αναζήτησης · 13, 22
μικροϋπολογιστές · 3
μισογυνισμός · 10
μόρφωση · 62
μουσική · 14, 15, 62

N

ναρκωτικά · 10
Νέα Ζηλανδία · 25
Νέα Υόρκη · 10
νέες τεχνολογίες · 15, 27, 28, 56, 58
νέοι · 37, 43, 45
νοικοκυριά · 31, 63
νομικό πλαίσιο · 39, 44
νομοθεσία · 9, 41, 42, 53, 54, 56
    ελληνική · 17, 46, 48, 52, 55
νομοθετήματα · 46, 49, 51
νομοθετικό πλαίσιο · 52, 53, 55, 56
νόμοι · 15, 34, 45, 46, 56
νόμος · 16, 41, 48

Ξ

ξεκαθάρισμα · 12, 22

O

οικογενειακή κατάσταση · 51
Ολοκαύτωμα · 10
Ομάδας των Οκτώ · 49
ομάδες συζητήσεων · 2, 8, 16
ομοφυλοφιλία · 10
όνομα · 51
όπλα · 7
οπτικοακουστικά έργα · 55
οπτικοακουστικά μέσα · 50
οπτικοακουστικές υπηρεσίες · 50

Ουγγαρία · 27
ουδετερότητα · 42

Π

Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων · 34, 35, 36, 40, 45
παγκόσμια ειρήνη · 35
Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου · *Βλέπε*
World Trade Center
Παγκόσμιος Ιστός · *Βλέπε* World Wide
Web
Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής
Ιδιοκτησίας · *Βλέπε* WIPO
παιδιά · 5, 8, 9, 10, 18, 37, 43, 44, 45, 50,
61, 63
παιδική σεξουαλικότητα · 9
παιδοφιλία · 16
παιδόφιλοι · 9, 18
παιδόφιλος · 10
παιχνίδια · 5, 30, 62
πακέτα · 1
πανεπιστήμια · 2, 4
Πανεπιστήμιο Πειραιά
    βιβλιοθήκη · 58
παραβάσεις · 14, 46
παράβαση · 14
παραβιάσεις · 17, 46
παραβίαση · 7, 44, 47
    υπολογιστικών συστημάτων · 23
παραγγελία · 12
    ηλεκτρονική · 12
παραγωγός · 15
παράδοση · 12
παραθυρικό γραφικό περιβάλλον · 3
παραλήπτης · 1
παραποίηση στοιχείων · 23
παρέμβαση · 23
παρενόχληση · 18, 44
παρουσίαση · 54, 55
πειρατεία λογισμικού · 46
πελάτες · 16
πελάτης · 13
Πεντάγωνο · 1, 16
περιεχόμενο
    απόρρητο · 17
    εμπορευματοποίηση · 7, 12
    επικίνδυνο · 7
    παράνομο · 27
    σεξουαλικό · 7, 8, 10
    τοπικό · 38
πηγές · 21, 22, 35, 36, 38, 41, 43, 58, 59,
65
    ηλεκτρονικές · 33, 42, 44, 58, 59, 64

πιστωτικές κάρτες · 12, 16, 17
πιστωτική κάρτα · 9
πλαστογραφία · 48
πληθυσμός · 20, 26, 27, 28, 30, 38, 44
πληροφόρηση · 5, 11, 13, 19, 20, 22, 33,
35, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 53, 58, 61,
62, 63, 64, 65
δικαίωμα στην · 39
ελευθερία · 39
ηλεκτρονική · 39, 43, 58, 59
κυβερνητική · 39
περιορισμοί · 40
πηγές · 41, 43
πρόσβαση στην · 42, 43
τοπική · 38
υπηρεσίες · 38, 40, 50, 64
πληροφορία · 22, 24, 30, 35, 41, 43, 44,
45, 51, 56
ακρίβεια · 6, 24
αυθεντικότητα · 24
εμπορευματοποίηση · 6
ποιότητα · 6
πρόσβαση · 33
πληροφοριακός αλφαριθμητισμός · 43
πληροφορίες · 2, 4, 5, 7, 10, 11, 13, 20,
21, 22, 24, 30, 33, 35, 36, 40, 41, 42,
49, 55, 62, 64
αναζήτηση · 30, 36, 40, 41, 43, 64
ανακριβείς · 11
ανάκτηση · 4, 45
αναξιόπιστες · 11
ασφάλεια · 49, 52
ηλεκτρονικές · 42
προσωπικές · 15
συστήματα · 52, 53
πληροφορική · 3, 6, 46, 48
πληροφορικοί · 61
πληρωμή · 12, 14, 15, 22, 53
πνευματικά δικαιώματα · 14, 15, 23, 42,
46, 54, 62
πνευματική αναπηρία · 15, 36
πνευματική ιδιοκτησία · 7, 13, 38, 41, 53,
55
καταπάτηση · 49
ποινές · 17, 48
ποινή · 47
ποινικές διώξεις · 51
ποινικό δίκαιο · 48, 56
Ποινικός Κώδικας · 50, 52
πολιτικά φρονήματα · 51
πολιτικές · 44, 57, 58, 61, 64, 65
πολιτικές
ιδεολογίες · 37
πεποιθήσεις · 36
πολιτισμός · 56
πορνογραφία · 7, 18, 23
παιδική · 9, 46, 49, 50
πορνογράφοι · 8
ποσοστά · 13, 19, 20, 25, 27, 29
πρόβλημα · 13, 15
προγράμματα · 19, 37, 38
προϊόν · 14
προϊόντα · 14, 30
προπαγάνδα · 63
πρόσβαση · 2, 4, 9, 11, 17, 21, 22, 23, 27,
33, 35, 36, 38, 39, 40, 43, 47, 52, 54,
59, 61, 63, 64
διαχείριση · 22
δικαίωμα στην · 41
ελεύθερη · 22, 35, 45
ελευθερία στην · 35
ευρυζωνική · 4
ηλεκτρονική · 40
ισότητα · 37
ισότιμη · 33
κόστος · 31
παράνομη · 23, 48, 52
παρεμπόδιση στην · 44
πολιτικές · 33, 61, 64
πολιτική · 61
χρεώσεις · 27
χρέωση · 42
προστασία · 9, 14, 27, 49, 52, 53, 54, 55,
59, 61
ανθρώπινης αξιοπρέπειας · 23
παιδιών · 23
προγραμμάτων · 52
προσωπικού · 23
προσωπικά δεδομένα · 15, 23, 41, 44, 51,
52, 62, 64
ασφάλεια · 32
παραβίαση · 46
προστασία · 15, 41
προσωπικά πιστεύω · 23
προσωπικά στοιχεία · 16
προσωπική απασχόληση · 38
προσωπικό · 40, 44, 57, 62, 64
προσωπικότητα · 50
πρότυπα · 19
πρωτόκολλα · 2
πωλήσεις · 14
πώληση · 12

P

ραδιόφωνο · 35
ρατσισμός · 10

Σ

σεξουαλικές
  προτιμήσεις · 36
  τάσεις · 21
σεξουαλική
  κακοποίηση · 9
  παρενόχληση · 23
σεξουαλικός προσανατολισμός · 23, 37
σερφάρισμα · 4
Σουηδία · 20
σπίτι · 4, 19, 30, 31, 33
σταθμοί εργασίας · 19
στατιστικά στοιχεία · 25, 27, 63
στρατιωτικές βάσεις · 2
Συμβούλιο της Ευρώπης · 48, 50
συναλλαγές · 6, 52
  ηλεκτρονικές · 15
  μέσω Διαδικτύου · 12, 16
  μέσω τηλεφώνου · 12
  μέσω φαξ · 12
  τραπεζικές · 30
συναλλαγή
  μέσω Διαδικτύου · 12
συνδέσεις · 3, 27, 39, 62
σύνδεση · 2, 4, 19, 63
συνδικαλιστική δράση · 51
συνδρομή · 19
Συνθήκες Internet · 54
Συνθήκη WIPO · *Βλέπε* Συνθήκες Internet
Συνθήκη της Βουδαπέστης · 48
Σύνταγμα · 55
συστήματα · 61
  επέμβαση · 48
  οικονομικά · 16
  πληροφορικής ασφάλεια · 49
  τηλεπικοινωνιών · 47
σωματική αναπηρία · 27, 32, 36, 37

T

ταινίες · 4, 5, 15, 62
ταχυδρομείο · 12
ΤΕΕ · *Βλέπε* Τεχνικό Επιμελητήριο
  Ελλάδας
ΤΕΙ Πειραιά · 61
τερματικά · 1, 20, 21, 40
τέχνη · 35, 54
τεχνικά προβλήματα · 19
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας · 60
τεχνολογία · 6, 7, 36, 39, 40, 56
  mp3 · 14
  P2P · 14
τεχνολογίες · 33, 64

τηλε-διάσκεψη · 30
τηλε-εκπαίδευση · 5
τηλε-εργασία · 5
τηλεόραση · 35
τηλεπικοινωνιακή υποδομή · 39
τηλεφωνικές γραμμές · 5, 27
τηλεφωνικές κλήσεις · 5
τηλεφωνική γραμμή · 4
τηλεφωνική κλήση · 4
τομέας · *Βλέπε* domain
τοποθεσία · 3, 13, 14, 16
  AskMe.com · 11
  Nuremberg Files · 11
τοποθεσίες · 10, 11, 13, 14, 16, 17
  πορνογραφικές · 7, 8, 9
τόπος κατοικίας · 51
τραγούδια · 4, 5, 14, 15
τράπεζες · 12, 16
τρομοκρατικά χτυπήματα · 16

Υ

υγεία · 51
υλικό · 5, 8, 9, 10, 11, 12, 17, 22, 33, 34,
  36, 39, 43, 45, 56, 57, 58, 59, 64, 65
  ανταλλαγή · 7
  άσεμνο · 8
  επικίνδυνο · 6, 7, 23
  παράνομο · 7
  πορνογραφικό · 6, 8, 9, 50
  χυδαίο · 6
υπερδίκτυο · 7
υπερκείμενο · 3, 4
υπηρεσίες · 3, 4, 5, 11, 12, 13, 15, 17, 18,
  22, 24, 33, 35, 37, 39, 40, 42, 43, 45,
  56, 57, 58, 62
  online · 30
  ηλεκτρονικές · 38, 45, 58, 65
  συνδρομής · 15
  χρήση · 30
υποκλοπή · 52
  δεδομένων · 48
υπολογιστές · 1, 3, 4, 7, 14, 17, 20, 22, 46,
  52, 61, 62, 63, 64
  αδικήματα κατά · 48
  ασφάλεια · 52
  διασύνδεση · 2
  δίκτυα · 52
  κόστος · 31
  προγράμματα · 46
  προσωπικοί · 1, 3
  συστήματα · 52
  φορητοί · 20
  χρήση · 17

υπολογιστής · 4, 9, 21, 46, 47, 52
περιφερειακή μνήμη · 47
χρήση · 28

Φ

φίλτρα · 41, 61, 65
φιλτράρισμα · 40
Φινλανδία · 20
φορολογική δήλωση · 5
φραγές · 41
φραγή · 41
φυλάκιση · 46
φυλετικές διακρίσεις · 23
φυλετική προέλευση · 51
φυλή · 37
φυλλομετρητής · 4
φύλο · 33, 36, 37
φωνογραφήματα · 54, 55
φωτογραφίες · 5

Χ

χάκερς · 16, 17
χούλιγκανς · 17
χρεώσεις · 27, 43
χρέωση · 5, 42, 43, 62
κλιμακωτή · 42, 43
χρήματα · 17
χρήση · 18, 39, 40, 53, 58
ιδιωτική · 19, 53
προσωπική · 19
χρήστες · 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15,
16, 18, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30,
33, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45,
48, 50, 55, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64
με ειδικές ανάγκες · 55
προστασία · 9
χρήστης · 2, 3, 5, 9, 11, 12, 15, 21, 22, 23,
33, 42, 45, 57, 63
φιλικότητα προς το · 39
χώροι συζητήσεων · 18, 30

Ψ

ψηφιακά δικαιώματα · 42, 55
Ψηφιακή Διαχείριση Δικαιωμάτων · 15
Ψυχρός Πόλεμος · 1

